

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ตั้งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อตัวและการพัฒนาการของกระบวนการประชาสังคมของสตรีในชุมชนชนบทและเพื่อศึกษาปัจจัย กลไกที่สนับสนุนสตรีในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมในชุมชน โดยใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำสตรีและสมาชิกสตรีจำนวน 12 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พร้อมทั้งนำเสนอผลงานของการวิจัยนี้ โดยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านผาแดง

ตอนที่ 2 การก่อตัวและพัฒนาการของกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรี

ตอนที่ 3 กรณีศึกษาของผู้นำสตรีและสมาชิกสตรี จำนวน 12 ราย

ตอนที่ 4 ปัจจัยกลไกที่สนับสนุนสตรีในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมในชุมชน

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านผาแดง

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติด หมู่ 4 (บ้านป่าแป๋) ตำบลป่าแป๋

ทิศใต้ ติด หมู่ 2 (ปางมะกาลัย) ตำบลป่าแป๋

ทิศตะวันออก ติด หมู่ 11 (ท่าผา) ตำบลป่าแป๋

ทิศตะวันตก ติด หมู่ 2 และ หมู่ 4 (บ้านปางมะกาลัยและป่าแป๋)

การคมนาคม

ในอดีตสภาพหมู่บ้านผาแดง เป็นหมู่บ้านที่ปกคลุมไปด้วยป่าเขา มีต้นไม้ขึ้นทึบ การเดินทางไปมาหาลำบาก ถนนไม่ได้ลาดยาง ถนนลาดชัน มีภูเขาสูง ไม่มีรถยนต์ผ่าน การสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอ จังหวัด ชาวบ้านจะต้องเดินทางด้วยเท้าและการขนส่งสินค้าด้วยเกวียน หรือวัวต่างแล้วไปต่อรถยนต์ที่ตำบลสบเปิง ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2502 มีรถยนต์ (รถจี๊ป) ของพ่อค้าเมี่ยง (ใบชาหมัก) ซึ่งมารับซื้อในหมู่บ้านชาวบ้านก็จะขออาศัย หรือเช่าเพื่อเป็นพาหนะไปกลับและบรรทุกสินค้าไปมาระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอหรือแลกเปลี่ยนสินค้ากับหมู่บ้านใกล้เคียง

แผนที่ 1 อำเภอในจังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนที่ 2 บ้านผาแดง หมู่ที่ 3 ตำบลป่าแป๋

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ประมาณปี พ.ศ.2515 รัฐบาลได้สร้างถนนสายตลาดแม่มาลัย อำเภอแม่แตง – อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชาวบ้านเริ่มใช้มอเตอร์ไซด์และจักรยานเป็นพาหนะเข้าออก ระหว่างหมู่บ้านอำเภอ และอาศัยรถยนต์โดยสารที่เข้าออกระหว่างเชียงใหม่ – อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจุบัน การคมนาคมไปมาระหว่างหมู่บ้าน – อำเภอ – จังหวัด มีความสะดวกสบาย และมีรถผ่านหมู่บ้านตลอดเวลา มีถนนสายบ้านแม่มาลัย อำเภอแม่แตง – อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถนนหมายเลข 1095 ผ่านเข้าหมู่บ้านมีรถยนต์รับจ้างวิ่งผ่านวันละประมาณ 10 เที่ยว ระหว่างตลาดแม่มาลัย - ตำบลป่าแป๋ ซึ่งผ่านหมู่บ้านผาแดง ค่ารถประจำทาง 17 บาท มีรถบัสวิ่งระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่ – อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผ่านหมู่บ้านวันละประมาณ 5 เที่ยว มีรถตู้วิ่งจากตัวเมืองเชียงใหม่- อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน วิ่งผ่านหมู่บ้านวันละ 5 เที่ยว นอกจากนั้นแล้วยังมีรถบริการนักท่องเที่ยวจากตัวเมืองเชียงใหม่- อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน วิ่งผ่านตลอดวัน ทำให้การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านผาแดง ถึงอำเภอแม่แตง ถึงตัวเมืองเชียงใหม่สะดวกสบาย ระยะทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ถึงหมู่บ้านผาแดง ระยะทางประมาณ 68 กิโลเมตร และจากอำเภอแม่แตงถึงหมู่บ้านผาแดง ระยะทางประมาณ 28 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิอากาศ

ในอดีต ฤดูฝนจะมีฝนตกตลอดฤดู มีฝนตกชุก ส่วนในฤดูหนาวจะหนาวจัด และมีหมอกหนาในตอนเช้า เพราะมีป่าไม้ปกคลุม ชาวบ้านได้อาศัยทรัพยากรป่าไม้เป็นส่วนใหญ่ เพราะป่าไม้ยังไม่ถูกทำลาย ฤดูร้อนอากาศจะร้อนชื้นและไม่ร้อนจัด ไม่มีฝุ่นละอองหรือมลภาวะในอากาศมากนัก

ปัจจุบัน ยังมีฝนตกตลอดฤดูกาล อากาศจะหนาวในฤดูหนาว ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากนักเนื่องจากชุมชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่

สภาพภูมิประเทศ

หมู่บ้านผาแดง มีลักษณะหมู่บ้านเรียงรายขนานไปกับถนนสายแม่มาลัย-ปาย มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร การแบ่งกลุ่ม (เป็นป๊อก) ทั้งหมด 6 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะอยู่ในละแวกเดียวกัน กลุ่มละประมาณ 20 หลังคาเรือน และบ้านจะอยู่บริเวณใกล้ๆ กัน มักจะมีความสัมพันธ์เป็นญาติพี่น้องกัน ชาวบ้านจะตั้งบ้านเรือนอยู่ระหว่างถนนสายแม่มาลัย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่-อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กับภูเขาซึ่งอยู่ด้านหลังของ

บ้านเรือนชาวบ้านส่วนใหญ่จะปลูกต้นชา (เมี่ยง) ไว้บริเวณสวนหลังบ้าน ส่วนที่ทำกินของชาวบ้านจะมีเอกสารสิทธิ์ คือ ใบ สก.1 ออกตั้งแต่ปี พ.ศ 2496

สาธารณสมบัติและสาธารณสถาน

หมู่บ้านผาแดง เป็นหมู่บ้านที่ทางราชการแบ่งเขตการปกครองเป็นหมู่ที่ 3 ของตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำตลอดจนองค์กรต่างๆ ร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีสาธารณสมบัติและสาธารณสถานเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อหารายได้มาจัดสร้างหรือพัฒนา สาธารณสมบัติในชุมชนมีดังนี้

วัดผาแดง ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2468 เดิมมีพื้นที่ 1 ไร่ และมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคอีก 1 ไร่ รวมเป็น 2 ไร่ เดิมชื่อวัดระฆังโฆสิต สร้างโดยพระคำจันท์ และนายสมาน กันธมาลา อดีตผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 1 รูป ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส คือ พระณัฐโก มิตฺตปาทต่อชุมชน คือ

1. เป็นผู้นำในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญทางศาสนา
2. เป็นคนกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ ร่วมมือของคนในชุมชน เช่น การจัดประชุมประชาคมต่าง ๆ
3. อบรมสั่งสอนให้คำแนะนำแก่เยาวชนในหมู่บ้าน วัดมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านคือ ชาวบ้านให้ความสนใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาเป็นอย่างดี ในวันพระหรือวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา ชาวบ้านจะมาทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม เวียนเทียน กันที่วัด

4. สำนักสงฆ์ธรรมมิการาม เป็นธรรมยุติกนิกาย ซึ่งพระสงฆ์จะมาปฏิบัติธรรมมีความเคร่งครัดในระเบียบวินัยมาก

5. โรงเรียนบ้านผาแดง เปิดสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 จนถึงปี พ.ศ. 2544 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครู 3 คน นักเรียนทั้งหมด 58 คน ปัจจุบันได้ปิดทำการสอนและนำนักเรียนไปรวมกับโรงเรียนบ้านปางมะกล้วย หมู่ 4 ตำบลป่าแป๋

ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านผาแดง หรือร้านค้าชุมชน ก่อสร้างตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2543 โดยสร้างอาคาร 1 หลัง มีการบริหารจัดการมีสมาชิกทั้งหมด 108 คน มีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 20,400 บาท มีคณะกรรมการบริหาร 8 คน จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค แก่ราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล และเป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน ตำบล ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงพาณิชย์เป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท

มีประปาภูเขา 1 แห่ง มีโทรศัพท์สื่อสารระยะ จำนวน 1 แห่ง

ประเพณีวัฒนธรรม

ชุมชนบ้านผาแดงมีวัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน รวมทั้งความผสมผสานความเชื่อด้านศาสนากับความเชื่ออื่นๆ ของท้องถิ่น เป็นต้นว่า

1. ประเพณีตานก๋วยสลาก หรือตานข้าวสลาก (สลากภัต) นางอุ่นเรือน มามูล และนางศรีนวล ยอดสร้อย ตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่มสตรี ตลอดจนสมาชิกกลุ่มสตรี เล่าว่าในเดือนเก็ง (ประมาณเดือนตุลาคม) จะมีการทำบุญตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ซึ่งมีการเตรียมข้าวปลาอาหารแห้ง และเสื้อผ้า ของใช้เท่าที่จะมีกำลังหาได้มาบรรจุในภาชนะ เช่น ตะกร้าซึ่งเตรียมไว้เท่ากับจำนวนที่จะทำบุญให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว แล้วเขียนชื่อผู้ล่วงลับใส่ในกระดาษ นำไปรวมกันไว้หน้าพระประธาน แล้วเอาจำนวนพระภิกษุมหาหารจำนวนสลาก เมื่อพระภิกษุจับได้ของใครก็จะให้พร และอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ล่วงลับตามชื่อที่ได้เขียนใส่กระดาษไว้ นางศรีนวล ยอดสร้อย เล่าว่าสมัยก่อนการทำบุญสลาก (สลากภัต) นี้จะทำกันเฉพาะในหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันนี้จะมีการบอกกล่าวเพื่อนฝูงที่อยู่นอกหมู่บ้านซึ่งจะมีการร่วมทำบุญ และมีการเลี้ยงข้าวปลาอาหารตอบแทนกัน ก็มีความผูกพันกันเหมือนญาติพี่น้อง หรือญาติพี่น้องที่ไปอาศัยอยู่หมู่บ้านอื่นก็จะกลับมาร่วมทำบุญด้วย

2. ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ผู้นำสตรี และสมาชิกสตรี เล่าว่าในวันยี่เป็ง ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัด จะมีการฟังเทศน์ ฟังธรรม มีการปล่อยโคมลอย เพื่อเป็นการปล่อยเคราะห์และนำทางไปสู่สวรรค์ มีการตกแต่งซุ้มประตูดัด ประตูดิวหาว ตลอดจนประตูด้านของ ชาวบ้านด้วยต้นกล้วย กลางคืนจะมีการจุดดอกไม้ไฟ คีนวันเพ็ญ (วันเพ็ญเดือน 12) ชาวบ้านจะนำกระทงที่ทำด้วยใบตองกล้วยไปลอยที่แม่น้ำเป็นการสะเดาะเคราะห์และขอพร จะสังเกตว่างานยี่เป็งเป็นงานที่มีความผูกพันไปด้วยวัฒนธรรมของต้นกล้วย ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ทำกระทงโดยใช้ใบตองกล้วยหรือตกแต่งซุ้มประตูดัดด้วยต้นกล้วยแล้ว จะได้รับบุญกุศล หลังจากทำบุญเสร็จแล้วก็จะขุดต้นกล้วยไปปลูกไว้ด้านหลังของบริเวณวัด

3. ประเพณีตานข้าวใหม่ (เดือนสี่เป็ง) นางศรีนวล ยอดสร้อย ผู้นำสตรีเล่าว่า เดือนสี่เป็งของทุกปีชาวบ้านจะนำข้าวสุก ข้าวหลาม ตลอดจนของหวานไปถวาย ซึ่งมีความเชื่อว่าได้ทดแทนบุญคุณข้าวซึ่งบ้านผาแดงมีคนทำนาและไร่ข้าวน้อยมาก ส่วนใหญ่ก็จะนำข้าวที่ซื้อมาไปทำบุญตามความเชื่อที่บอกเล่ากันมา

4. ประเพณีปอยหลวง (เดือนห้า เดือนหก) ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีงานปอยหลวง ซึ่งจะมีการสมโภชโบราณสถานที่ได้ก่อสร้างตกแต่งบูรณะซ่อมแซม ชาวบ้านมีการบอกกล่าวญาติพี่น้องที่อยู่นอกหมู่บ้าน ตลอดจนเพื่อนฝูงมาร่วมทำบุญ โดยชาวบ้านจะเตรียมอาหารไว้เลี้ยงผู้ที่มาร่วมทำบุญ โดยแต่ละครัวเรือนก็จะเตรียมเครื่องทาน ถ้าเป็นงานที่จัดไม่ใช่งานใหญ่ ชาวบ้านก็จะทำบุญเป็นเงิน เรียกว่าตานขอด ตานต้นเงิน ถ้าเป็นงานใหญ่แต่ละครัวเรือนก็จะมีการตาน (เครื่องไทยทาน) ที่เป็นของใช้เพื่อนำไปทำบุญ โดยการแขวนบนครัวทาน ซึ่งเป็นของใช้ที่สามารถนำไปใช้ในวัด เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ บางครั้งทางวัดจะสำรวจว่าปีนี้จะใช้อะไร ก็จะไปบอกให้ชาวบ้านนำของที่ต้องใช้ไปทำบุญ งานปอยหลวงของหมู่บ้านผาแดงเป็นงานปอยหลวงที่จัดงานใหญ่ ก็จะเชิญไปยังวัดต่างๆ ที่ใกล้เคียง ซึ่งทางวัดต่างๆ ที่ได้รับเชิญก็จะมาร่วมทำบุญ ทางหมู่บ้านก็จะเตรียมช่างฟ้อน (ฟ้อนเล็บ) เตรียมรับขบวนจากหัววัดต่างๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ เครือข่ายชุมชนกับชุมชน และเครือข่ายที่ขยายไปอยู่ที่อื่นได้กลับมาเชื่อมถิ่นฐานเดิมหลังเสร็จงานปอยหลวงแล้ว ถ้าหากหมู่บ้านที่มาร่วมงานมีงานปอยหลวง ชาวบ้านผาแดงก็จะไปร่วมงาน ทำให้ได้ไปเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอื่นๆ

5. ประเพณีปีใหม่เมือง หรือ สงกรานต์ (เดือนเจ็ด) ตรงกับเดือนเมษายนของทุกปี ชาวบ้านให้ความสำคัญกับงานประเพณีปีใหม่เมือง ซึ่งจากการบอกเล่าจากผู้เฒ่าและสมาชิกสตรีบ้านผาแดงว่า ปีใหม่เมือง เริ่มตั้งแต่วันสังขารล่อง (13 เมษายน) ตอนเช้าตรู่ ชาวบ้านจะจุดประทัด จุดพลุ เพื่อไล่เสนียดจัญไรให้ล่องไปพร้อมสังขาร วันนี้จะมีการทำความสะอาดร่างกาย เช่น สระผม อาบน้ำ ชักผ้า ทำความสะอาดบ้าน กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำความสะอาดบริเวณบ้าน ถนน เก็บกวาดขยะมูลฝอย ถือเป็นประเพณีสืบทอดมาเป็นเวลานาน วันที่สองคือวันเนา (วันเนา) ชาวบ้านจะไม่ทำอะไรที่ไม่เป็นมงคล จะไม่คำว่าร้ายหรือทะเลาะกับใคร จะไปจ่ายตลาดซื้ออาหารและสิ่งของเตรียมไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ตอนบ่ายจะไปช่วยกันขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ทราย เพื่อไว้ปักตุง(ธง) ทำบุญในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นก็จะเกลี่ยทรายถมในวัด เป็นการนำทรายไปทดแทนที่ติดเท้าชาวบ้านออกไปนอกบริเวณวัด ชาวบ้านจะทำอาหารไว้ทำบุญซึ่งอาหารที่นิยมทำกันจะมีแกงฮังเล ห่อหนึ่ง (ห่อหมก) ข้าวเหนียว ข้าวแต๋น (นางเล็ด) ห่อขนมเทียน โดยใช้น้ำอ้อย น้ำตาลเป็นส่วนผสม วันที่ 3 วันพญาวัน ซึ่งเป็นวันมงคล ตอนเช้าชาวบ้านจะพากันไปทำบุญ ตักบาตร ถวายทานเจดีย์ทราย ปล่อยนก ปล่อยปลา สรงน้ำพระ และไปรดน้ำคำหัวขอมมา และขอพรจากผู้เฒ่าผู้โสด แต่ละครัวเรือนก็จะไปรดน้ำคำหัวของผู้สูงอายุตามที่ตนเองนับถือ ในชุมชนบ้านผาแดงเกือบจะทุกครัวเรือนที่นับถือผู้เฒ่าผู้โสดที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ที่เป็นคนๆ เดียวกันก็จะนัดกันไปพร้อมๆ กัน อาทิตตผู้เฒ่าใหญ่บ้าน มักคทายก หรือต้นผี ต้นตระกูล ทำให้กลายเป็น

ว่าเกือบจะทั้งหมู่บ้านเป็นพี่น้องกัน วันที่ 4 คือวันปากปี มีการทำบุญสะเดาะเคราะห์ และเลี้ยงศาลเสื่อบ้านซึ่งทุกครัวเรือนก็จะไปร่วมประกอบพิธีกรรม โดยจะไปช่วยกันเตรียมของเซ่นไหว้ หลังจากเสร็จพิธีก็จะรับประทานอาหารร่วมกัน ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกร่วมกัน พี่น้องกัน มีความสามัคคี อยู่ร่วมกันเสมือนญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้าน มีความเป็นเจ้าของหมู่บ้านชุมชนร่วมกัน ช่วยกันปกป้องไม่ให้มีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นในหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยในหมู่บ้านผิเสื่อบ้านจะได้รับความคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข

6. การทำบุญอวมงคล (เกี่ยวกับงานศพหรือเือนเย็น) จากการบอกเล่าของนางอุ่นเรือน มามูล ซึ่งเป็นประธานกลุ่มทำไม้กวาด เล่าว่า แต่ก่อนมาชาวบ้านจะช่วยเหลือกันในงานศพ โดยการนำข้าวปลาอาหารที่มีอยู่มาร่วมกันตามที่ตนมีอยู่ เช่น บางคนมีพริกแห้งก็จะนำพริกแห้งไป บางคนมีผักทอง ผักเขียวก็จะนำผักไป บางคนมีข้าวสารก็จะนำข้าวสารไป ต่อมามีการตั้งกฎไว้ว่าถ้ามีงานศพให้ทุกครัวเรือนนำข้าวคนละกระป๋อง เงินคนละ 3 บาท ไปช่วยกัน ต่อมาก็พัฒนามาเรื่อยๆ กลายเป็นกลุ่มฌาปนกิจ ซึ่งปัจจุบันเก็บครัวเรือนละ 25 บาท เมื่อมีงานศพทุกครัวเรือนก็จะไปช่วยกัน ฝ่ายหญิงจะช่วยเตรียมอาหารไว้เลี้ยงแขก ฝ่ายชายก็จะช่วยกันทำปราสาท หลังจากเผาศพแล้วก็จะเปลี่ยนกันไปนอนเป็นเพื่อนเจ้าภาพงานศพ จนหัวจะหายเหงา

7. การทำบุญงานมงคล การทำบุญงานมงคลในโอกาสต่างๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชุมชน ปัจเจกชน เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานรับขวัญ ชาวบ้านจะช่วยกันประดับประดาจัดเตรียมสิ่งของไว้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะไปช่วยกันทุกครัวเรือน โดยจะมีตัวแทนของทุกครัวเรือน การบอกกล่าวหรือเชิญในการทำบุญต่างๆ แต่ก่อนจะไม่มีการ์ดเชิญเจ้าของบ้าน ญาติพี่น้องจะเดินไปบอกให้กับทุกครัวเรือน ถือว่าทุกครัวเรือนในชุมชนเป็นญาติพี่น้องกัน หรือเสมือนญาติพี่น้อง นอกจากนั้นแล้วก็จะบอกญาติพี่น้องที่ไปอาศัยอยู่หมู่บ้านอื่นให้ไปทำบุญด้วย

การจัดพิธีกรรมต่างๆ ชาวบ้านจะมีการปรึกษาหารือกัน โดยมีผู้อาวุโสเป็นผู้ที่ถ่ายทอดประสบการณ์ มีการวางแผนร่วมกันว่าจะประกอบพิธีกรรมช่วงเวลาไหน ซึ่งก็จะดูวัน เวลา ที่เป็นมงคล ทางผู้อาวุโสจะทราบดี นางอุ่นเรือน มามูล และนางศรีนวล ผู้นำสตรี เล่าว่า ในหนึ่งสัปดาห์จะมีวันดี วันเสีย ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับเดือนอีกที ผู้ที่เคยบวชมาเขาจะรู้และท่องจำไว้ เช่น เดือนเกียง กับเดือนสิบ เสียวันอาทิตย์กับวันจันทร์ วันเสียนี้ชาวบ้านจะไม่ประกอบพิธีกรรม

การประกอบพิธีกรรมนอกจากจะมีการปรึกษาหารือกัน วางแผนร่วมกัน บริหารงานเกี่ยวกับ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และบริหารจัดการ เช่น การจัดหาคนที่เป็นผู้ดำเนิน พิธีกรรม คนที่จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่จะใช้ในพิธีกรรม วัสดุอุปกรณ์ จะต้องจัดเตรียมไว้ใน วันประกอบพิธีกรรม เงินถ้าหากมีการใช้เงินซื้อวัสดุ อุปกรณ์หรือยอดสังฆทานก็จะช่วยกัน ในรูปของการทำบุญ ส่วนการบริหารจัดการก็จะช่วยกันแบ่งหน้าที่กันตามความถนัด ซึ่งตรงกับแนวคิดการบริหารที่มีองค์ประกอบ 4 M

วิถีชีวิตของคนในชุมชน

ในชุมชนบ้านผาแดง การดำเนินชีวิตของชาวบ้านจะประกอบด้วยโครงสร้าง ทางวัฒนธรรม 3 ส่วน คือ

1. ระบบการผลิต หรือระบบการทำมาหากิน ชาวบ้านจะมีอาชีพทำสวนชา เป็นส่วนใหญ่ อาชีพรองก็รับจ้างและหาเก็บของป่า อาทิเช่น เห็ด หน่อไม้ พืชผักพื้นบ้าน หัวปลี เครื่องเทศ หมู่บ้านผาแดงจะมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านจะพึ่งพาธรรมชาติ โดยหาของป่าตามป่าและในสวนชาตามฤดูกาล เช่น ฤดูกาลที่มีเห็ดชาวบ้านก็จะหาเก็บเห็ด ตามป่าหรือตามสวนชา ซึ่งจะเป็นจำพวกเห็ดโคน ถ้าฤดูกาลที่มีหน่อไม้ ชาวบ้านก็จะหาเก็บ หน่อไม้ตามป่าและในสวนชา ปลีกกล้วยก็จะเก็บตามป่า เนื่องจากบ้านผาแดงจะมีกล้วยป่า ปัจจุบันเป็นที่นิยมของคนในเมืองที่นำต้นกล้วย ปลีกกล้วย มาทำเป็นอาหาร มีรสชาติอร่อยกว่า กล้วยบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการขายต้นกล้วยและปลีกกล้วย สังเกตเห็นได้จาก ริมสองฝั่งถนนสายตลาดแม่มาลัย-อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะมีชาวบ้านนำต้นกล้วย ปลีกกล้วยป่า มะแขว่น และจะข่าน (เครื่องเทศหรือสมุนไพรทางภาคเหนือซึ่งนำมาปรุงอาหาร มีคุณสมบัติแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ) ตลอดจนพืชผักที่เก็บจากป่ามาวางขาย จะมีลูกค้าที่สัญจรไป มาแวะซื้อ นางศรีออน ประดิษฐ์ทอง ผู้นำสตรี เล่าว่าตนเองมีอาชีพค้าขายของชำเป็นอาชีพ เสริม ทุกๆวันตนเองจะไปซื้อของชำที่ตลาดในตัวอำเภอมาขาย และจะนำของป่าซึ่งมีพืชผัก ตามฤดูกาลไปขาย นับเป็นสินค้าของบ้านผาแดง ที่คนในตัวเมืองนิยมซื้อกันมากและหายาก เช่น ปลีกกล้วยป่า ต้นกล้วยป่า เครื่องเทศทางภาคเหนือ จำพวกมะแขว่น และจะข่าน เขาจะซื้อ ไปเก็บไว้ใช้ในการปรุงเครื่องแกง ประเภทเนื้อสัตว์ ส่วนนายพิชัย ประดิษฐ์ทอง ซึ่งเป็น สมาชิก อบต. และเป็นผู้ดำเนินหมู่บ้านหลายตำแหน่ง เล่าว่าตนเองเปิดร้านจำหน่ายของชำ ชาวบ้านก็จะนำปลีกกล้วย ต้นกล้วย และของป่ามาฝากขายในแต่ละปี ชาวบ้านผาแดงจะมี รายได้จากการขายของป่าเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 10,000 บาท ซึ่งนับว่าเป็นรายได้เสริมที่มี

รายได้ดีพอสมควร ของป่าที่นำมาขายนั้นชาวบ้านไปหาเก็บมาไว้ หรือพืชผักบางอย่างชาวบ้านจะปลูกไว้กิน พอเหลือกินแล้วจึงนำมาขาย อาทิ มะระหวาน (ขายทั้งยอดและผล) เสาวรส ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว การทำสวนชาชาวบ้านจะอาศัยน้ำฝน ปัจจุบันจะปลูกพืชอย่างอื่นสลับกับต้นชา เช่น กาแฟ ไม้ผล ดังนั้น ชาวบ้านจึงต้องกั้นน้ำจากลำห้วยไปใช้ในการเกษตรไปช่วยดูแล ส่วนฤดูฝนจะอาศัยน้ำฝน

นอกจากชาวบ้านจะทำสวนชา รับจ้าง หาของป่ามาใช้เป็นอาหารแล้ว ชาวบ้านผาแดง ยังมีการเลี้ยงไก่ สุกร ไข่ไก่เอง ปลูกพืชผักสวนครัว ไข่เกือบทุกครัวเรือน และบางครัวเรือนจะเลี้ยงกล้วยไม้ไว้ขาย เนื่องจากอากาศดีเหมาะสำหรับเลี้ยงกล้วยไม้ นางอุ้นเรือนมามูล ผู้นำสตรี เล่าว่าหน้าหนาวชาวบ้านจะนิยมปลูกผักกาดกวางตุ้ง ชาวบ้านจะนำมาแกงมาทำจ้อ (อาหารภาคเหนือ) และนำมาแกงบ่อयर กว่าอาหารจำพวกอื่นๆ ส่วนผักสวนครัวอย่างอื่น ชาวบ้านก็จะปลูกไว้กินเองและแบ่งปันเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องในหมู่บ้านจะขอแบ่งปันผักสวนครัวกันกินจะไม่นิยมขาย บางครั้งก็มีการแลกเปลี่ยนกัน บางครัวเรือนปลูกผักกาดกวางตุ้ง จะทำจ้อต้องใส่มะขาม ไม่มีมะขามก็จะแบ่งผักกาดให้เพื่อนบ้านแลกกับมะขามสดเพื่อจะนำมาใส่แกงจ้อ หรือขาดเครื่องปรุง เช่น กะปิ ปลาร้า ถั่วเน่า (ถั่วเหลืองอัดแผ่น) ก็จะแบ่งกัน นอกจากนี้แล้วการทำสวนชาหรือการปลูกพืชผัก ถ้าหากไม่ได้จ้างแรงงาน ชาวบ้านก็จะช่วยกันโดยการเอามือเป็นการลงแขก มีอีกแบบหนึ่งซึ่งจะคล้ายๆ กับการลงแขกคานาแต่ทางหมู่บ้านผาแดง จะมีการลงแขกในการช่วยเหลือกัน เก็บยอด ตัดแต่งกิ่งชา การสร้างบ้าน ตัดไม้

วิถีชีวิตของสตรีในชุมชนบ้านผาแดง จึงมีความพึ่งพาธรรมชาติสูงไม่ว่าด้านอาหาร อาชีพ ยารักษาโรค สตรีจะมีหน้าที่ดูแลบ้าน ทำอาหาร และช่วยครอบครัวประกอบอาชีพ ดังนั้น สตรีจึงมีการหุงหาอาหาร นางศรีนวล ยอดสร้อย ผู้นำ และสมาชิกสตรีบ้านผาแดง เล่าว่าได้มีการประชุมกลุ่มสตรีพูดคุยกันถึงเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเธอเกรงว่าเห็ด หน่อไม้ เครื่องเทศ พืชผักต่างๆ จะหมดไป เพราะทรัพยากรเหล่านี้เป็นอาหารและรายได้กับคนในหมู่บ้าน พวกเธอจึงหาวิธีการในการรวมกลุ่มต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาไฟไหม้ป่า ป่าเสื่อมโทรม โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า ถ้ามีการทำเกษตรผสมผสานก็จะมีปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทน และเมื่อชาวบ้านไปตัดดอกหญ้ามาทำไม้กวาด ต้นหญ้าก็จะไม่รก และลดน้อยลงทำให้ไม่มีเชื้อไฟที่ทำให้เกิดไฟไหม้

ระบบความสัมพันธ์ของชุมชน

สำหรับความสัมพันธ์ของคนในชุมชนบ้านผาแดง โดยทั่วไปแล้วจะมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือเสมือนญาติ ภายในชุมชนมีตระกูลใหญ่ๆ ประมาณ 3 ตระกูล ซึ่งจะมีการแต่งงานระหว่างตระกูลต่อตระกูลและต่างตระกูลอื่นๆ จึงทำให้คนในชุมชนเป็นเครือญาติกัน หรือเมื่อมีคนจากที่อื่นเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ก็จะมีการสร้างความสัมพันธ์และมีความผูกพันเสมือนญาติ เมื่อมีความเป็นญาติพี่น้องหรือเสมือนญาติก็จะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน จะเรียกกันเป็นพี่เป็นน้อง และจะพึ่งพาอาศัยกันในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน เก็บใบชา หมักใบชา จะเอามือกัน หรือลงแขกกัน งานสร้างบ้าน รื้อบ้าน ทำบุญ พิธีกรรมต่างๆ จะช่วยเหลือกัน อาหารการกินถ้าขาดเหลืออะไรก็จะแบ่งปันกัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องปรุงอาหาร พืชผักสวนครัว จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกัน ถ้าหากเป็นอาหารมีราคาแพงก็จะแบ่งซื้อกัน เช่น ซื้อหมูมาก็จะชำแหละ แล้วแบ่งซื้อกัน ให้ได้เนื้อหมูเท่า ๆ กัน เรียกว่า “ตกปิ่น” การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านผาแดงนี้ นางศรีนวลเล่าว่าจะช่วยกันทุกอย่างทุกคน โดยไม่อยากจะเห็นคนอื่นมีทุกข์ยากลำบาก เมื่อมีการขอร้องกันก็จะไม่มีการปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วย จะช่วยกัน เช่น การคลอดลูก เพื่อนบ้านจะช่วยกันเป็นหมอดำแย ทำอาหารแบ่งอาหารให้กัน แนะนำวิธีการเลี้ยงดูบุตร หรือเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะช่วยดูแลรักษาเบื้องต้น ช่วยนำส่งโรงพยาบาล ฝ่าไข้ที่บ้าน ในชาวบ้านในหมู่บ้านจะไม่ละทิ้งกัน การให้ความช่วยเหลือกันก็จะขึ้นอยู่กับความเป็นญาติใกล้ชิดกัน หรือเป็นเพื่อนบ้าน (บ้านติดกัน) นางศรีนวล ยอดสร้อย ผู้นำสตรี เล่าว่ามีครอบครัวต่างประเทศเข้ามาอาศัยอยู่ เข้ามาสร้างบ้านใกล้กับบ้านนางศรีนวล เขามอบที่ดินส่วนหนึ่งให้เป็นสระน้ำสาธารณะโดยเขาลงทุนให้ขุด แต่เขาไม่มีไฟฟ้าใช้ เขาก็มาขอต่อไฟจากบ้านนางศรีนวล ยอดสร้อย ต่อมาก็กลายเป็นเพื่อนบ้าน พึ่งพาอาศัยกัน กลายเป็นเสมือนญาติกัน ชาวบ้านจะช่วยเหลือกัน เป็นประเพณีของหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนจะช่วยเหลือกันสืบกันต่อมา

ความเชื่อ

1. ความเชื่อเรื่องผีบ้านผีเรือน ชาวบ้านจะทำบุญหรือประกอบพิธีกรรมต่างๆ ต้องบอกผีบ้านผีเรือน ทำอะไรผิดก็จะขอขมาทำให้บ้านเรือนสงบสุข
2. ผีเสื้อบ้าน ทุกคนที่อยู่ในหมู่บ้าน นางขวัญตา อำภา และผู้นำสตรีบ้านผาแดงกล่าวว่าทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ซึ่งจะมีศาลอยู่ที่หัวบ้าน ถ้าสังเกตดูถนนสายแม่มาลัย-ปาย จะเห็นหอเสื้อบ้านอยู่ก่อนเข้าหมู่บ้านผาแดง ถ้าเราจะออกจากหมู่บ้านไปที่ไหนๆ ก็จะบอกกล่าว

ขอให้ปกป้องรักษาหรือถ้าเราลี้ภัยจากที่อื่นจะเข้าหมู่บ้านก็จะบอกกล่าว ในหนึ่งปีจะมีการสืบชะตาบ้าน ชาวบ้านผาแดงก็จะนำข้าวปลาอาหารไปกราบและจะประกอบพิธีกรรมโดยการนำสะดวง (ข้าวปลาอาหาร) ไปกราบและขอพร ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงมีสุขภาพจิตดี มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้องกัน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ทุกคนจะมีการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม ทำให้ทุกครัวเรือนจะมีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติร่วมกัน ถ้าหากได้ร่วมกันทำพิธีกรรมแล้วจะมีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ศักดิ์สิทธิ์ปกป้องรักษา คุ้มครอง ตลอดเวลา

ระบบความคิด

ชาวบ้านผาแดงมีความผูกพันกับหมู่บ้านผาแดง เนื่องจากส่วนใหญ่เกิดและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดงเป็นเวลานาน เขาคิดว่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ทำให้เขามีความสุข มีความอบอุ่น มีอาชีพที่พอเพียงกับการดำรงชีวิต เขาจึงมีความรักให้กับหมู่บ้านแห่งนี้ เขาไม่อยากจะไปอยู่ที่ไหน หรือออกจากหมู่บ้านแห่งนี้ เขาคิดเสมอว่า เขาจะหาวิถีทางทุกวิธีที่จะให้บุตร หลาน ของเขารักหมู่บ้านแห่งนี้เหมือนกับที่เขาเป็นอยู่ และอยากจะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ เขามีความคิดว่า ชุมชนของเขามีอะไรที่ดีๆ ไม่เหมือนชุมชนอื่นๆ ที่สูญสิ้นหลายๆ อย่างไปแล้ว เขามีความรักและความผูกพันกับญาติพี่น้อง ไม่อยากให้ญาติพี่น้องย้ายไปอยู่ที่อื่น นางศรีนวล ยอดสร้อย ผู้นำสตรีเล่าว่าปัจจุบันนี้เธอช่วยเหลือน้องชายส่งบุตรสาวไปเรียนที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งทำให้ต้องช่วยเหลือด้านการเงิน ที่พักอาศัย และเธอก็หวังว่าหลานสาวจะนำความรู้มาพัฒนาหมู่บ้าน เหมือนกับลูกสาว ลูกชาย ของนางศรีนวล ซึ่งจบปริญญาตรีทั้ง 2 คน กลับมาช่วยครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ และช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการทำการเกษตรผสมผสาน

ด้านการศึกษา

การศึกษาของประชาชนบ้านผาแดง ได้รับการศึกษาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชน

1. การศึกษาที่ไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครอบครัว ตั้งแต่ด้านอาหารการกิน อาชีพ การรักษาสุขภาพ นอกจากนั้นแล้วยังมีผู้นำธรรมชาติที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนรุ่นหลัง เช่น ผู้สูงอายุ พระภิกษุ เจ้าอาวาส และปราชญ์ชาวบ้าน นางศรีนวล

นางขวัญตา คณะกรรมการกลุ่มสตรีเล่าว่าการเด็ดยอดชาหรือใบชาอ่อนมาทำเป็นเมี่ยงนั้น จะต้องเก็บให้ถูกวิธี ซึ่งการเก็บใบชาอ่อนนั้นได้ถูกสอนให้เด็ดยอดอ่อนซึ่งจะเด็ดแค่ครึ่งใบหรือค่อนใบเพื่อให้ใบแตกยอดต่อไป ภาชนะที่ใส่ยอดชาจะต้องใช้ตะกร้าเพื่อไม่ให้ยอดชาช้ำ และถ้าจะนำใบชาไปหมักเป็นเมี่ยงจะต้องมัดให้เต็มกำมือ ดังนั้นการจำหน่ายเมี่ยง จะเรียกเป็นกำๆ

2. การศึกษาที่เป็นทางการคือมีสถาบันโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในชุมชนบ้านผาแดง ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านผาแดง และปัจจุบันจะมีค่านิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในตัวเมือง

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้เวทีเครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ด้านองค์ความรู้ จะเป็นลักษณะเป็นองค์รวมระหว่างความรู้ในการวิเคราะห์กับความรู้เรื่องเทคนิคการปฏิบัติ การควบคุมระบบคุณธรรมที่เกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งมีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องมีคนภายนอกเข้ามาตัดไม้ทำลายป่า การเกิดไฟไหม้ป่า และสตรีไม่มีอาชีพเสริม จึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำธรรมชาติ ตลอดจนสมาชิกสตรีและปราชญ์ชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น ปัญหาคนภายนอกชุมชนเข้ามาตัดไม้ทำลายป่า สตรีไปพบเห็นก็จะนำมาพูดคุยกันและนำเข้าสู่ที่ประชุมของหมู่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายนอกได้จากการแนะนำอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การพูดคุยปราศรัยกับพ่อค้าทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน นอกจากนั้นแล้วยังได้รับความรู้เพิ่มเติมจากสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ และการศึกษาจากระบบที่องค์กรภายนอกได้มาวัด เช่น การสาธารณสุข การเกษตร การพัฒนาชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 แม่ข่ายการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางการทดลองพัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ แม่ข่ายการเรียนรู้มีทั้งแม่ข่ายเชิงเดี่ยวที่เป็นศูนย์กลางที่เชี่ยวชาญคนเดียว เช่น นายสัมฤทธิ์ ยอดสร้อย ผู้นำอาชีพกาวหน้ำที่ประสบความสำเร็จการทำเกษตรผสมผสานและแม่ข่ายเชิงซ้อนที่มีผู้เชี่ยวชาญหลายคนเช่น เครือข่ายภูมิปัญญาในการทำไม้กวาดดอกหญ้าและการทำชาแห้ง เป็นต้น และหลากหลายเนื้อหา

3. เครือข่ายการเรียนรู้ ที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร ในการจัดการเรียนการสอนและดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีการจัดรูปองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 3 ระดับ ตามขอบเขตของความสัมพันธ์ทางสังคมและพื้นที่คือ องค์กรในระดับชุมชนคือ กลุ่มสตรีที่ไม่เป็นทางการซึ่งมีอยู่เดิม มีลักษณะองค์กรเครือข่าย

4. การถ่ายทอดความรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน โดยการถ่ายทอดความรู้แบบดั้งเดิมที่มีมิติทางวัฒนธรรมของชุมชนเรียนรู้ พิธีกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำอาหาร การทำของใช้ในงานพิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ

ชาวบ้านในชุมชนบ้านผาแดงจะมีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน มีการไปทัศนศึกษาดูงาน ทำให้ได้รับองค์ความรู้มาพัฒนาตนเองและชุมชน

การประกอบอาชีพ

ชาวบ้านในหมู่บ้านผาแดงส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยงเป็นอาชีพหลัก เนื่องจาก “เมี่ยง” เป็นของคบเคี้ยวเป็นของกินยามว่าง เป็นที่นิยมของคนภาคเหนือ ดังนั้น การทำเมี่ยงจึงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านผาแดง ส่วนอาชีพรองหรืออาชีพเสริมคือการรับจ้างและหาของป่าขาย รวมถึงการตัดดอกหญ้าขายหลังมีการรวมกลุ่ม นอกจากนี้จะมีอาชีพทำสวนเมี่ยงเป็นหลัก การหาเก็บของป่าและรับจ้างเป็นอาชีพเสริมแล้วยังมีการทำไม้กวาดทำชาแห้งและทำเกษตรผสมผสาน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นางศรีนวล ยอดสร้อย ผู้นำสตรีเล่าว่าครอบครัวของตนเองประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยงแล้วหมักเป็นเมี่ยง นำไปขายให้กับในอำเภอ จังหวัด และต่างจังหวัด ได้กำละ 5 บาท พอทำเป็นชาแห้งขายได้กิโลกรัมละ 200 บาท ซึ่งเป็นที่ต้องการของคนทั้งประเทศ มีการรับซื้อจากจังหวัดต่างๆ เช่น กรุงเทพฯ นครราชสีมา

หลังมีการรวมกลุ่ม

1. วิถีชีวิต

ด้านการทำมาหากิน นอกจากสตรีเป็นผู้ดูแลครอบครัว ด้านอาหารการกิน ทำงานบ้านและช่วยครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนชา หรือสวนเมี่ยง และหาเก็บของป่ามากิน เหลือกินแล้วจึงนำไปขายแล้วยังประกอบอาชีพเสริม เช่น ทำไม้กวาดดอกหญ้า ทำชาแห้ง และยังมีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้น คือ ร่วมกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ส่วนระบบความสัมพันธ์ยังมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และเครือญาติเหมือนเดิม แต่ลักษณะ

การช่วยเหลือกันจะช่วยเหลือกันในรูปกลุ่มต่างๆ เป็นการช่วยเหลือกันในด้านทุนประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพเสริม และการช่วยเหลือในรูปสวัสดิการด้านต่างๆ

2. ระบบคิด

สตรีบ้านผาแดงมีระบบความคิดที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหมือนเดิม แต่จะมีการผ่านกลุ่มต่างๆ เช่นกลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มสตรี กลุ่มแปรรูปชา

3. ประเพณีและวัฒนธรรม

ก่อนมีการรวมกลุ่ม สตรีบ้านผาแดงจะช่วยกันในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยช่วยด้านแรงงาน และข้าวปลา อาหาร หลังมีการรวมกลุ่ม จะมีการช่วยให้ได้ชื่อของใช้ในงานพิธีกรรมในราคาถูก และเงินเชื่อ ตลอดจนมีเงินปันผลคืน

4. การศึกษา

ด้านการเรียนรู้จะขยายขอบเขตพื้นที่จากเครือข่ายการเรียนรู้ในหมู่บ้าน ชุมชน ไปนอกชุมชน คือนอกตำบล อำเภอ และจังหวัด เช่น สมาชิกกลุ่มสตรีจะไปศึกษาดูงานการทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า ไปดูกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ บ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง และไปศึกษาดูงานโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลับมานำความรู้ด้านการปลูกกาแฟ การแปรรูปชา กาแฟมาปรับใช้

5. รายได้

เดิมนั้นสตรีจะมีรายได้จากการทำสวนชา รับจ้าง และหาเก็บของป่ามาขาย บางครอบครัวยังไม่มีความสะดวกระหว่างรายรับ กับรายจ่าย หลังมีการรวมกลุ่มสตรีจะมีรายได้เสริมโดยการทำไม้กวาดดอกหญ้าขาย ทำชาแห้งขาย หรือเก็บของป่าที่ขึ้นตามสวนและป่าที่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีระบบนิเวศที่ดี มีการเผาป่าลดลง ทำให้มีเห็ด หรือพืชผักขึ้นมากกว่าเดิม และเป็นที่ต้องการของตลาด จึงทำให้สตรีมีรายได้เพิ่มขึ้น

การรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

หมู่บ้านผาตั้งมีการรวมกลุ่มด้านต่างๆ โดยมีสมาชิกในหมู่บ้าน มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบแบบแผน มีกฎระเบียบข้อบังคับเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยมี 7 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มออมทรัพย์ เดิมนั้นชาวบ้านบ้านผาตั้งต้องกู้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกหมู่บ้าน เช่น นายทุน สถาบันการเงินอื่นๆ ทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยเป็นเงินจำนวนมาก ผู้นำและสมาชิกกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่นกลุ่มสตรี คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าอาวาส ครู ได้ปรึกษาพูดคุยกัน และผู้นำองค์กรต่างได้ไปศึกษาจากชุมชนอื่นๆ ที่ได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และได้แลกเปลี่ยนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่พัฒนาองค์กรเอกชน เช่น เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิศุภนิมิต หลังจากนั้นได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวบ้านโดยผู้นำและองค์กรต่างๆ จะช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้าน และเปิดรับสมัครเริ่มแรกมีสมาชิกมาสมัคร 32 คน มีเงินออมสะสมสะสม 1,100 บาท และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชุดแรก 9 คน หลังจากนั้นคณะกรรมการผู้นำองค์กรในหมู่บ้านได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน มาสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ และสนับสนุนกองทุนต่างๆ และได้มีการเปิดรับสมัครเพิ่มขึ้นปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 118 คน มีเงินกองทุนทั้งหมด 1,191,420 บาท โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยให้กู้ยืมเป็นเงินจำนวน 200,000 บาท และคณะกรรมการได้ส่งคืนเงินยืมเรียบร้อยแล้ว เมื่อปี 2541 และปี 2542 กิจกรรมของกลุ่มมีการบริหารการสนับสนุน

- บริการให้กู้ยืมเงินประกอบอาชีพ
- สวัสดิการการกู้ยืมเงินกรณีฉุกเฉิน
- ลงทุนอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพทำเหมือง เพื่อบริหารแก่บุคคลทั่วไปและสมาชิก

2. กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า เริ่มก่อตั้งเมื่อสมาชิกเริ่มแรก 30 คน มีทุนดำเนินการ 800 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 35 คน มีเงินทุนกลุ่ม 89,665 บาท

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

1. เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่ม
2. เพื่อให้ชาวบ้านใช้เวลาว่างในช่วงเดือน ธันวาคม- มีนาคม ให้เกิดประโยชน์
3. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีคณะกรรมการบริหาร 1 คณะ ปัจจุบันมีตลาดทั้งภายในและภายนอกจังหวัด

3. **กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์** กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น มีสมาชิก 108 ครอบครัว เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดการศพ โดยเก็บเงินสมาชิกเริ่มแรก ศพละ 3 บาทต่อ 1 ครอบครัว ปัจจุบันเก็บศพละ 25 บาทต่อ 1 ครอบครัว จะหักเงินเป็นกองกลาง 10% ของจำนวนเงินที่เก็บได้ ซึ่งจะมีคณะกรรมการกลุ่มดูแล 1 คณะ

4. **กลุ่มสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน** เป็นองค์กรประชาชน ในระดับหมู่บ้าน ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส และประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนให้ได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ มีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 5-9 คน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานโดยตำแหน่ง ได้รับเงินสนับสนุนจากประชาสงเคราะห์จากประชาสงเคราะห์จังหวัด เป็นเงิน 12,000 บาท

5. **กลุ่มเกษตรผสมผสาน** เริ่มแรกเกิดจากการแสวงหาผู้นำอาชีพก้าวน้ำของอำเภอแม่แตง โดยส่งเข้าไปเป็นผู้นำอาชีพก้าวน้ำดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2543 เพื่อเป็นตัวอย่างในการให้ความรู้ด้านเทคนิค วิชาการทำสวนเกษตรผสมผสาน จึงได้ค้นพบ นายสัมฤทธิ์ ยอดสร้อย ซึ่งประกอบอาชีพผสมผสานและได้เป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้านผาแดง และชุมชนใกล้เคียงทำให้มีคนมามาศึกษาดูงานโดยตลอดผ่านองค์กรภาครัฐและเอกชน ในส่วนของชาวบ้านผาแดงเริ่มเรียนรู้จากนายสัมฤทธิ์ ยอดสร้อย จึงได้ก่อตั้งกลุ่มเกษตรผสมผสาน จำนวน 20 คน มีทุนดำเนินการ 10,000 บาท

6. **กลุ่มทำชาแห้ง** เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 โดยมีสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 25 คน มีคณะกรรมการบริหาร 1 คณะ จำนวน 7 คน ประกอบ

1. นางศรีนวล	ยอดสร้อย	ประธาน
2. นางอุ้นเรือน	มามูล	รองประธาน
3. นางสมพร	ยอดสร้อย	เลขานุการ
4. นางขวัญตา	อำภา	เหรัญญิก
5. นางกิ่งแก้ว	จอกดี	ประชาสัมพันธ์
6. นางเครือวัลย์	ใจบาล	กรรมการ
7. นางคำแพง	วงศ์ศรี	กรรมการ

มีทุนดำเนินการเริ่มแรก 10,000 บาท ต่อมาได้รับงบประมาณจาก อบต. ตำบลป่าแป๋ เป็นค่าอุปกรณ์ทำชาและทำบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท ปัจจุบันชาแห้งรับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 3 ดาว มีตลาดจำหน่ายทั้งภายในและต่างจังหวัด

ตอนที่ 2 การก่อตัวและพัฒนาการของขบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรี

การก่อตัวของกลุ่มสตรี

การก่อตัวเป็นกลุ่มประชาสังคมของสงฆ์ในชุมชนชนบท เป็นไปตามธรรมชาติอยู่แล้ว คือการร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน บางกิจกรรมต้องอาศัยสตรีเป็นสำคัญ เช่น การทำอาหารสำหรับงานบุญต่างๆ การร่วมมือดังกล่าวเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครือญาติมีการช่วยเหลือกันในการเกิด เจ็บ ตาย ช่วยดูแลกันเมื่อมีการคลอดบุตรในหมู่บ้าน ก็จะช่วยกันต้กน้ำ แบ่งอาหาร แนะนำในการดูแลตัวเองขณะที่ตั้งครรภ์ และหลังคลอด ตลอดจนการเลี้ยงดูบุตรหลาน เมื่อมีการตายก็จะช่วยเจ้าภาพงานศพ เตรียมอาหาร เตรียมเครื่องใช้ในพิธีกรรม ช่วยเหลือกันในด้านการเงินคือโดยการรวมกลุ่มเรียกว่า กลุ่มฌาปนกิจ ช่วยกันครัวเรือนละ 3 บาท ปัจจุบันครัวเรือนละ 25 บาท หลังจากมีการเผาศพเรียบร้อยแล้วจะเปลี่ยนกันไปนอนเป็นเรือนของเจ้าภาพงานศพ นอกจากการช่วยเหลือและด้านการเกิดการตายแล้ว การทำมาหากินก็เช่นกันจะช่วยเก็บใบชา มัดชา หมักชา ทำเมี่ยง และช่วยกันนำผลผลิตไปจำหน่าย นางศรีนวล และนางศรีออน จะเป็นผู้นำผลผลิตชาหรือเมี่ยงออกไปจำหน่ายนอกชุมชน ถ้าหากใครจะขายก็จะนำไปฝากนางศรีนวล และนางศรีนวลไปขาย จะมีการหักเฉพาะค่ารถเท่านั้น ส่วนมิของป่าหรือพืชผักพื้นบ้านก็สามารถนำไปฝากขายได้ ส่วนอาหารการกินที่ไม่มีขายในหมู่บ้านก็จะให้ซื้อมาแบ่งกัน หรือหารกัน เช่น กะปิ ปลา ร้า ปลาข่าง ฯลฯ โดยจะซื้อจากตลาดภายนอกมาแบ่งกัน นอกจากนั้นแล้วยังมีการชำแหละหมูในหมู่บ้าน ซึ่งนางอุ้นเรื่อง มามูล ได้อธิบายเรื่องการ “ตกปูน” หมายความว่าในหมู่บ้านสมัยก่อนการไปมาระหว่างหมู่บ้านกับตลาดนั้นลำบากมาก การจะซื้อเนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อควายนั้นหายาก ชาวบ้านจึงมีการ “ตกปูน” โดยการไปหาเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสตรีซึ่งมีบทบาทในการทำอาหารมารวมกันซื้อหมูในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้านมาชำแหละ แล้วแบ่งกันโดยใช้จำนวนคนที่ซื้ออาหารราคาหมู และจะได้ชิ้นส่วนของหมูในปริมาณที่เท่ากัน ถ้าหากเทียบกับราคาตลาดภายนอกจะซื้อได้ในราคาถูกกว่าตลาด เมื่อชาวบ้านได้เนื้อหมูมาก็จะนำมาแบ่งลาบ ทำแหนม ย่างหรือตากแห้ง เก็บไว้รับประทาน ส่วนกระดูกหรือชิ้นส่วนอื่นๆ ก็จะนำมาต้มน้ำแกงใส่ผักพื้นบ้านแบ่งให้เพื่อนบ้านที่ไม่ได้ไปซื้อ ซึ่งการชำแหละหมู 1 ตัวในหมู่บ้านก็จะทำให้ชาวบ้านได้กินกันเกือบทุกครัวเรือนโดยการกระจายแบ่งกันไป เมื่อมีการช่วยเหลือกันโดยแบ่งอาหารให้กัน แยกซื้อของกินของใช้ในราคาถูก ชาวบ้านก็มีความคิดที่จะรวมกลุ่มและต่อมาเมื่อหน่วยงานราชการเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชนบท และได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น สตรีจึงมีความสนใจอยากจะทำให้มีการรวมกลุ่มขึ้น ประกอบกับมีพ่อค้าคนกลางจากจังหวัดเชียงรายเข้ามารับซื้อดอกหญ้าสำหรับนำไปทำไม้กวาด ซึ่งมีกลุ่ม

ชาวบ้านผาแดงไปตัดมาขายให้กับพ่อค้าคนกลาง หลังจากนั้นก็มีผู้นำสตรี 3 คน คือนางศรีนวล นางกัลยา และนางกิ่งแก้ว ได้มาพูดคุยกัน และได้ชวนเพื่อนบ้านอีกหลายคนรวมประมาณ 12 คน ไปศึกษาดูงาน กลุ่มสตรีทำไม้กวาดที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แล้วนำเอาประสบการณ์ที่ไปพบเห็นมาเล่าให้สตรีบ้านผาแดงฟัง และมีการรับสมัครสมาชิกกลุ่มประมาณ 15 คน แต่ทางผู้นำ 3 คน ก็ไปรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีสตรีที่มาร่วมประชุมบางคนไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มสตรีทำไม้กวาด เขาให้เหตุผลว่าไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เพราะสตรีที่เข้ามาสมัครเป็นผู้ที่ทำไม้กวาดไม่เป็น แต่จะทำเก็บไว้ใช้เองและขายภายในกลุ่มกันเอง ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากภายนอกชุมชน ผู้นำสตรี 3 คนและสมาชิกกลุ่มสตรีจำนวน 15 คน ก็ยังไม่เลิกล้มความคิดที่จะรวมกลุ่ม จึงได้พากันไปดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม เป็นกลุ่มสตรีที่มีการจัดตั้งขึ้นและพัฒนาจนมีความเข้มแข็ง จะเด่นในลักษณะของการออมทรัพย์สัจจะ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ทำเต้าเจี้ยว และผลไม้เชื่อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่นำมาแปรรูปอยู่ในหมู่บ้าน หลังจากนั้นสตรีบ้านผาแดงก็กลับมาและประสานผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้ช่วยประชาสัมพันธ์ มีสตรีเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มอีก 65 คน กลุ่มเดิม 15 คน รวมทั้งหมด 80 คน รวมกลุ่มในลักษณะเป็นทางการ มีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ มีการจัดการในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และเมื่อมีกิจกรรมรวมพลังในระดับตำบลและอำเภอ กลุ่มสตรีผาแดงก็จะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

ผู้นำที่เป็นทางการคือ ผู้ใหญ่บ้าน ได้ช่วยประชาสัมพันธ์ และได้นำข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม เพื่อรวมพลังในการร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของอำเภอมานำให้กับสมาชิกกลุ่มสตรีฟ่ง กลุ่มสตรี

การพัฒนาการของกลุ่มสตรี

เมื่อกลุ่มสตรีเข้าร่วมกิจกรรมในการรวมพลัง ก็เป็นที่หมายปองของนักการเมืองต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนในการตัดเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของสตรีที่ไว้สวมใส่ในงานรวมพลังต่างๆ สนับสนุนกองทุน วัสดุอุปกรณ์ สำหรับไว้ใช้ในกิจกรรมของหมู่บ้าน หลังจากนั้นสตรีได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มสตรีซึ่งเริ่มแรกเก็บเงินคนละ 20 บาท ได้เงินกองทุนทั้งหมด 1,600 บาท ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก กลุ่มสตรีจึงมีการนำกองทุนไปใช้จ่ายหมุนเวียนภายในกลุ่ม โดยการมอบหมายให้คณะกรรมการสตรีเป็นผู้บริหารจัดการ หลังจากนั้นสตรีจึงได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการแก้ปัญหาของหมู่บ้าน

โดยเฉพาะการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สตรีได้ช่วยกันคิด วิเคราะห์ หาแนวทางในการหาอาชีพเสริม จึงได้มีการนำเอาเรื่องของการรวมกลุ่มการทำไม้กวาดมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันใหม่ และได้มีการทำโครงการฝึกอบรมการนำไม้กวาดขึ้น โดยประสานงานสำนักงานพัฒนาชุมชน มาให้คำแนะนำในการรวมกลุ่ม การนำไม้กวาดและได้ประสานกรมแรงงานมาเป็นวิทยากรสอนทำไม้กวาด จึงมีการจัดการอบรมขึ้น 15 วัน โดยสมาชิกทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ซึ่งมาจากกลุ่มที่ทำไม้กวาดไว้ใช้และกลุ่มตัดดอกหญ้าขาย ทำให้ได้รับผลตอบแทนและสามารถเป็นอาชีพเสริมได้เป็นอย่างดี จึงมีสมาชิกที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มอีก 2 คน รวมสมาชิกทั้งหมด 35 คน มีทุนดำเนินการทั้งหมด 89,655 บาท มีคณะกรรมการบริหารจัดการ โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หลังจากนั้นสมาชิกกลุ่มสตรีได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาอาชีพเดิมของครอบครัว โดยมีนางขวัญตานางศรีนวล นางกัลยา นางวัลลา และนางอุ้นเรือนได้ประสาน นางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถทำชาแห้งมาแลกเปลี่ยนในที่ประชุม นางเพ็ญศรีได้กล่าวในที่ประชุมว่าตนเองได้ออกไปทำงานในบริษัททำชาแห้งมีชื่อแห่งหนึ่ง และมีความรู้ประสบการณ์แล้วนำมาทดลองปรับปรุงสวนชา และนำมายอดชามาคั่วเป็นชาแห้ง แล้วนำไปขาย ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของคนทั่วไป และได้รับผลตอบแทนสูงกว่าการทำชาหมักหรือเมี่ยง เนื่องจากเมี่ยงมีตลาดแคบ และผลผลิตในการจำหน่ายค่อนข้างยาก จากการทำชาแห้งตนเองไม่สามารถทำต่อได้ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องแรงงาน ถ้าหากนำมาทำชาแห้งในรูปกลุ่มตนเองคิดว่าจะประหยัดด้านแรงงาน และลดต้นทุนไปเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการวิเคราะห์ร่วมกันจึงมีการตัดสินใจทำชาแห้งโดยการเชิญนางเพ็ญศรี มาช่วยสาธิตและได้ยืมเงินกลุ่มทำไม้กวาดมาเป็นทุนสำรองแต่ก่อนที่จะทำชาแห้ง จึงได้ชวนสมาชิกที่สนใจไปศึกษาดูงาน การทำชาแห้ง การคั่วกาแฟ และการปลูกกาแฟที่โครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากกลับมาได้ประกาศรับสมัครสมาชิกที่สนใจ เข้ามาเป็นสมาชิก สมัครเริ่มแรกทั้งหมดจำนวน 25 คน และมีคณะกรรมการบริหารจัดการ โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ปัจจุบันมีทุนดำเนินการทั้งหมด 40,000 บาท ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเป้าให้การสนับสนุนอุปกรณ์คั่วชา และบรรจุภัณฑ์เป็นเงิน 30,000 บาท จากการบอกเล่าจากนางขวัญตานางอุ้นเรือนและนางอุ้นเรือน หลังจากมีกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้ โดยเฉพาะอาชีพเสริมที่มีการพัฒนาอาชีพเดิมของชาวบ้าน จึงมีสตรีเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มสตรี เพิ่มขึ้นอีก 22 คน ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มสตรีทั้งหมด 102 คน มีคณะกรรมการชุดเดิมบริหารจัดการ และมีทุนดำเนินงานเฉพาะกลุ่มสตรีคงเหลืออยู่ 10,000 บาท ไว้ใช้ในการบริหารจัดการ นอกจากนี้แล้วสตรีได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาช่วยเหลือ

โครงการให้เงินทุนในการกู้ยืมไปประกอบอาชีพร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ฯ เพื่อการผลิต และนำดอกผลไปแบ่งปันคืนให้กับกลุ่มที่นำไปบริหารให้สมาชิกกู้ยืมในกลุ่ม เช่น กลุ่มทำไม้กวาด และอีกส่วนหนึ่งได้นำไปเป็นทุนการศึกษาช่วยเหลือบุตรหลานในหมู่บ้าน กลุ่มสตรียังได้มีการรองรับด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าไปให้ความรู้ในด้านการทำเกษตรผสมผสาน กลุ่มสตรีเล็งเห็นว่าการทำเกษตรผสมผสานสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้ นางศรีนวล นางอุ้นเรือน นางวัลลา มีความสนใจในการทำเกษตรผสมผสานได้ทดลองทำ ทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน และได้รับความรู้จากสื่อทีวี สิ่งพิมพ์ จากการทำชาของคอยาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และได้ไปเที่ยวดูและนำแนวคิดการทำธุรกิจชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามของหมู่บ้าน และใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาของชุมชนมาเป็นจุดขาย เพื่อให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากแนวคิดนี้ ขณะนี้อยู่ในระหว่างทำแผนงานโครงการเสนอผู้นำหมู่บ้าน เห็นชอบและเสนอของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณฝึกอบรมชาวบ้าน วัสดุ-อุปกรณ์สำหรับสร้างที่พักต่อไป

จากการที่กลุ่มสตรีได้จัดตั้งขึ้นในลักษณะที่เป็นทางการมีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ มีการจัดการในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ในกิจกรรมที่ทำ ซึ่งเป็นการพัฒนาการของกระบวนการประชาสังคม ที่สำคัญคือการออกไปทำกิจกรรมก้าวหน้า ทั้งผลงานและผลทางสังคม คือความสามัคคีและการพึ่งพากันที่เกิดขึ้นได้ด้วยศักยภาพของสตรีเอง และได้พัฒนาศักยภาพโดยการเรียนรู้ทั้งภายในประภาชนอกชุมชน แล้วนำมาปฏิบัติเชื่อมโยงไปสู่ภายนอกชุมชน เพื่อต่อรอง และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีคณะกรรมการ 1 คณะ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

1. นางศรีนวล	ยอดสร้อย	ตำแหน่งประธาน
2. นางนวลตา	อำภา	รองประธาน
3. นางอุ้นเรือน	มามูล	เหรัญญิก
4. นางสมพร	ยอดสร้อย	เลขานุการ
5. นางกิ่งแก้ว	จอกดี	ประชาสัมพันธ์
6. นางกัลยา	ผ่องคง	กรรมการ
7. นางเครือวัลย์	ใจบาล	กรรมการ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มสตรี

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี เติบโต เยาวชน และผู้สูงอายุ
2. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านทุนประกอบอาชีพมีทุนดำเนินงาน

ทั้งหมด 10,000 บาท

ตอนที่ 3 กรณีศึกษาของผู้นำสตรีและสมาชิกสตรี จำนวน 12 ราย

จากบริบทของหมู่บ้านผาแดงที่มีลักษณะหมู่บ้านเรียงรายขนานไปกับถนนสายแม่มาลัย-ปาย มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร การแบ่งกลุ่ม (เป็นป๊อก) ทั้งหมด 6 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะอยู่ในละแวกเดียวกัน กลุ่มละประมาณ 20 หลังคาเรือน เป็นหมู่บ้านที่ทางราชการแบ่งเขตการปกครองเป็นหมู่ที่ 3 ของตำบลป่าเป๋ อำเภอมะเณร จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดปานกลาง มีสาธารณะสมบัติและสาธารณสถาน เช่น วัด สำนักสงฆ์ เป็นศูนย์กลางและกล่อมเกล่าจิตใจของประชาชนในหมู่บ้าน มีโรงเรียนสำหรับเป็นสถานศึกษา สำหรับบุตรหลาน มีระบบคิดและประเพณีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเกาะเกี่ยวกันทางสังคม จากบริบทของหมู่บ้านผาแดงดังกล่าว ทำให้เกิดการปฏิบัติการทางสังคมที่มีลักษณะของความเป็นประชาสังคมที่น่าสนใจ คือ ชาวบ้านผาแดงใช้ระบบกองทุนที่มีกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสเงินแทบทุกประเภทในชุมชน เพื่อการจัดการให้เกิดความเท่าเทียมกัน ในการได้รับผลประโยชน์ในเชิงของการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยมีการจัดตั้งกองทุนต่างๆ กลุ่มกองทุนที่เป็นปฏิบัติการทางสังคมของหมู่บ้านผาแดงที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในชุมชนที่ปรากฏให้เห็นมีดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์	จำนวนสมาชิก	118 คน เงินทุน 1,191,420 บาท
2. กลุ่มสตรีบ้านผาแดง	จำนวนสมาชิก	102 คน เงินทุน 10,000 บาท
3. กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า	จำนวนสมาชิก	35 คน เงินทุน 89,665 บาท
4. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	จำนวนสมาชิก	108 ครอบครัว โดยเก็บเงินสมาชิก

เริ่มแรก ศพละ 3 บาทต่อ 1 ครอบครัว ปัจจุบันเก็บศพละ 25 บาทต่อ 1 ครอบครัว จะหักเงินเป็น กองกลาง 10% ของจำนวนเงินที่เก็บได้

5. กลุ่มสงเคราะห์ราษฎร เป็นกองทุนประจำหมู่บ้าน เงินทุน 12,000 บาท
6. กลุ่มเกษตรผสมผสาน จำนวนสมาชิก 20 คน เงินทุนดำเนินการ 10,000 บาท
7. กลุ่มทำชาแห้ง จำนวนสมาชิก 25 คน เงินทุน 30,000 บาท

อย่างไรก็ตาม การที่จะตอบคำถามความสามารถของหมู่บ้านผาแดงในการจัดตั้ง กองทุนต่างๆ ขึ้นในหมู่บ้าน นับว่าเป็นความพยายามของชุมชนในด้านการแก้ปัญหาทาง เศรษฐกิจของสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกสตรีชนบทภาคเหนือ ผู้วิจัย จึงได้ทำการศึกษาเป็นรายกรณีจากผู้นำสตรีจำนวน 12 ราย พบว่า

รายชื่อ 1

1. ชื่อ นางสาวศรี ยอดสร้อย

2. อายุ 49 ปี

3. สถานภาพการสมรส สมรสกับนายสมนึก ยอดสร้อย

4. จำนวนบุตร 2 คน

5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ ตนเอง จะมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงาน ในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอ เวียงป่าเป้า

6. อาชีพ ประกอบอาชีพทำสวนชา พื้นมีประมาณ 8 ไร่ รับจ้างเก็บใบชา มัดชา หายของป่าชาย และทำหน้าที่แม่บ้าน

7. ที่อยู่ เลขที่ 37 บ้านผาแดง ตำบลป่าเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม เจริญญีกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เลขานุการกลุ่มแปรรูปชา สมาชิก กลุ่มสตรีบ้านผาแดง สมาชิกกลุ่มแปรรูปชาแห้ง สมาชิกกลุ่มเกษตรผสมผสานและสมาชิกกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต

9. วิถีชีวิต

วัยเด็ก เธอเติบโตในหมู่บ้านผาแดง จะช่วยเหลือครอบครัวทำงานบ้านมาตั้งแต่เด็ก เรียนรู้การกวาดบ้าน ถูบ้าน ตักน้ำ หุงข้าว ซักผ้า และประกอบอาชีพตามที่ผู้ใหญ่จะมอบหมาย เช่น ช่วยเก็บใบชา มัดใบชา เป็น บางครั้งจะไปหาเก็บเห็ด หน่อไม้ ปลีกกล้วย หาฟืนตามแต่กำลังจะสามารถทำได้

วัยสาวจะฝึกหัดดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว

หลังการสมรส มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นคือ เลี้ยงบุตรให้การศึกษาอบรม ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับบุตรด้านอาหาร ยารักษาโรค การทำมาหากิน นอกจากนี้แล้วเมื่อมีเวลว่างก็จะไปหาของป่าตามฤดูกาล เช่น ฤดูกาลหน่อไม้ก็จะไปหาหน่อไม้ เห็ด ปูปลาในลำห้วย หรือเก็บผัก เช่น ผักกูด ปลีกกล้วย เครื่องปรุงอาหาร เมื่อนำของป่ามารับประทานเหลือก็จะนำไปขาย ซึ่งจะมีนายวิชัย-นางศรีออน ประดิษฐ์ทอง จะเป็นผู้รับซื้อและรับฝากพืชผักพื้นบ้านเอาไปขายที่ตลาดแม่มาลัยและวางขายหน้าบ้าน

10. ระบบการผลิต

การประกอบอาชีพทำสวนชา จะอาศัยน้ำจากธรรมชาติ คือน้ำฝน และน้ำจากลำห้วย แรงงานจะใช้แรงงานคน ในการแผ้วถาง ตัดแต่งกิ่ง และเก็บใบชา ขนใบชา ซึ่งกรรมวิธีการทำชาหมัก หรือ การทำเมี่ยง จะใช้แรงงานคนทุกขั้นตอน แม้กระทั่ง การทำภาชนะในการเก็บใบชา หมักชา จะต้องใช้แรงงานคนในการสานตะกร้าสำหรับเก็บใบชา เรียกว่า “ก้วย” ส่วนภาชนะที่หมัก เรียกว่า “ต้าง”

11. ระบบความสัมพันธ์

เนื่องจากอาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดงตั้งแต่เด็ก ทำให้รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านผาแดงเป็นอย่างดี และมีเครือญาติอยู่ในหมู่บ้านหลายครัวเรือนเช่นเดียวกันกับสามี ทำให้มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง เมื่อมีความเดือดร้อนก็จะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งกันและกัน เช่น เรื่องอาหารการกิน การเจ็บป่วยและการประกอบอาชีพ แรงงานในลักษณะ “ลงแขก” หรือภาษาพื้นบ้านเรียกว่า “เอามื้อ” เช่น เก็บใบชา มัดชา เป็นต้น ความผูกพันกันจะมีการเรียกชื่อโดยใช้ลุง ป้า น้า อา นำหน้า เช่น คนที่เด็กกว่าบางคนก็จะเรียกตนเองว่า พี่ น้า ป้า ทำให้ผู้เรียกและผู้ฟังมีความอบอุ่น มีความผูกพันกันเสมือนหนึ่งเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนั้นก็จะมีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น เมื่อมีปัญหาหรือจะทำอะไร ก็จะปรึกษาผู้อาวุโสในหมู่บ้าน หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายตนเองและสามี

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ครอบครัวของเธอ นับถือศาสนาพุทธไปทำบุญทุกวันพระหรือตามแต่สะดวก โดยส่งอาหารไปถวายพระตามที่หมู่บ้านแบ่งเป็นหมวดๆ เพื่อส่งอาหารให้วัด นางกัลยายังคงนับถือ “ผีป่วน” จะทำพิธีขอมาบอกกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการทำกิจกรรมในบ้าน ทุกปีจะไปเลี้ยงผีที่บ้านต้นผี (ตัวแทนของตระกูล) จะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ส่วนในหมู่บ้านก็มีผีเสื้อบ้านซึ่งมีหอเสื้อบ้านอยู่ก่อนเข้าหมู่บ้านผาแดง คนในหมู่บ้านเวลาออกจากหมู่บ้านไปที่ไหนๆ ก็จะบอกกล่าวขอให้ปกป้องรักษาหรือถ้าเรากลับจากที่อื่นก่อนเข้าหมู่บ้านก็จะบอกกล่าว ในหนึ่งปีจะมีการสืบชะตาบ้านชาวผาแดงจะนำข้าวปลาอาหารไปกราบและประกอบพิธีกรรมโดยการนำสะดวกไปกราบและขอพร ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงมีสุขภาพจิตดี มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้องกัน

หลังมีการรวมกลุ่ม วิถีชีวิตของนางกัลยา หนองดง ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปคือเปลี่ยนแปลงไปในสิ่งที่ดีขึ้น เช่น บทบาทของตนเอง นอกจากจะอยู่กับบ้านก็จะมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างๆ และได้ไปศึกษาดูงานร่วมกับกลุ่มจะต้องมีการบริหารเวลาเนื่องจากเป็นสมาชิกกลุ่มหลายๆ กลุ่ม จะต้องร่วมกิจกรรมกลุ่ม อาทิเช่น ประชุมอบรม การประกอบอาชีพ นอกจาก อาชีพทำสวนชา รับจ้าง ก็จะมีอาชีพเสริม เช่น การทำสวนเกษตรผสมผสาน จะมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เหลือกินนำไปขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนความสัมพันธ์กับเครือญาติยังมีความผูกพันกันเหมือนเดิม เนื่องจากได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สามารถให้กู้ยืมเงินกลุ่มไปเป็นทุนประกอบอาชีพและร้านค้า ก็จะช่วยให้ซื้อของในราคาถูก ส่วนด้านความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรมยังปฏิบัติเหมือนเช่นเคย

13. ระบบคิด

เธอมีความคิดว่าทุกคนในหมู่บ้านมีความรักและสามัคคีกัน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปีมีอากาศที่อุดมสมบูรณ์ ตนเองจึงอยากจะรักษาไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะให้มีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านผาแดงให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

14. ประเพณีวัฒนธรรม

เธอร่วมทำบุญกับประชาชนภายในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่นวันเข้าพรรษา ออกพรรษา โดยจะไปทำบุญที่วัดและช่วงเข้าพรรษาร่วมกับชาวบ้านทำบุญทุกวันพระ

สำหรับประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) นางกัลยาจะนำข้าวปลาอาหารใส่ภาชนะ และทำสลากติดไว้แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติ พี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว

ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ในวันยี่เป็งเธอไปทำบุญที่วัดร่วมกับประชาชนทั่วไปทั้งหมู่บ้าน มีการฟังเทศน์ ฟังธรรม ปลอ่ยโคมลอย เพื่อเป็นการปลอ่ยเคราะห์ และนำทางสู่สวรรค์ มีการตกแต่งซุ้มประตูดัด ประตูดัดอาหาร ตลอดจนประตูบ้านของชาวบ้าน ห้วยต้นกล้วย กลางคืนจะมีการจุดดอกไม้ไฟ คืนวันเพ็ญ (วันเพ็ญเดือน 12) ชาวบ้านจะนำกระทงที่ทำด้วยใบตองกล้วยไปลอยที่แม่น้ำ เป็นการสะเดาะเคราะห์ และขอพร จะสังเกตว่างานยี่เป็งเป็นงานที่มีความผูกพันไปด้วยวัฒนธรรมของต้นกล้วย ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ทำกระทงโดยใช้ใบตองกล้วยหรือตกแต่งซุ้มประตูดัดด้วยต้นกล้วยแล้ว จะได้รับบุญกุศลหลังจากทำบุญเสร็จแล้วก็จะขุดต้นกล้วยไปปลูกไว้ด้านหลังของบริเวณวัด

ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) จะมีด้วยกัน 3 วัน วันแรก เรียกว่า วันสังขารล่อง เธอจะทำความสะอาดบ้านเรือน อาบน้ำ สระผม วันที่สอง เรียกว่าวันเนา จะเตรียมอาหารไว้ถวายพระในวันพญาวัน คือวันที่สาม เรียกว่าวันพญาวัน เป็นวันที่เป็นมงคลจะทำบุญ รดน้ำดำหัว วันที่สี่คือวันปากปี เป็นวันเริ่มแรกของปีใหม่ เธอจะนิยมแกงขนุน เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้ช่วยหนุนเงิน หนุนทอง ให้เธอร่ำรวยได้ในอนาคต

15. การก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรี

ในอดีตการรวมกลุ่มสตรีในหมู่บ้านเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือสตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นของส่วนรวม เพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาเธอ ร่วมกับนางศรีนวล นางอุ่นเรือนได้ไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิงอำเภอแม่แตง มีการรวมกลุ่มสตรีเป็นทางการเพื่อต่อรองบประมาณจากองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรทางการเมืองเพื่อเชื่อมต่อขอรับการสนับสนุน ทางด้านวิชาการ งบประมาณ และวัสดุ - อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถ ของชุมชน จึงได้มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและสมาชิกในครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ครั้งแรกได้พูดคุยกับนางศรีนวล นางอุ่นเรือนปัจจุบัน

กลุ่มสตรีมีสมาชิกทั้งหมด 102 คน มีทุนดำเนินงานของกลุ่ม ประมาณ 10,000 บาท และประชุมปรึกษากันแก้ไขปัญหาที่ได้จากการทำสวนขามิรายได้ต่ำ โดยการนำผู้รู้หรือผู้ที่มีประสบการณ์ทำชาแห้งมาสาธิตการทำชาแห้ง และรวมกลุ่มแปรรูปชา ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

สำหรับการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรีบ้านผาแดงของนางกัลยา ฝ่องคง เธอเข้าร่วมโดย

1. นำความรู้ประสบการณ์ในการไปแลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกในครอบครัว เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้อง และตนเองได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านได้นำไปตัดสินใจในการรวมกลุ่ม

2. ให้ความช่วยเหลือผู้นำเมื่อมีกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น งานทำบุญต่างๆ งานโรงเรียน งานเพื่อสาธารณะของหมู่บ้าน ตนเองและสตรี ในหมู่บ้าน จะมีหน้าที่รับผิดชอบด้านอาหาร หรืองานตกแต่ง สถานที่ ตนเองมองเห็นปัญหาในการช่วยเหลือ เช่น ขาดวัสดุอุปกรณ์ เงินทุนในการทำกิจกรรม ตนเองจึงชักชวนสตรีรวมกลุ่มกันขึ้น

3. ประสานผู้นำในหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พระ หรือผู้อาวุโส ที่มีความคิดอยากจะให้สตรีมีการรวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อมีการเชื่อมโยงกิจกรรมไปหาองค์กรภายนอกชุมชน ที่มีนโยบายจะสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสตรี เช่น หน่วยงานของรัฐ จะสนับสนุนทางวิชาการ เช่น การเลี้ยงลูกให้ถูกวิธีจากสำนักงานสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพ จากสำนักงานพัฒนาชุมชน การแปรรูปผลผลิตการเกษตรจากสำนักงานการเกษตร หรือการสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพจาก องค์กรพัฒนาเอกชน คือมูลนิธิศุภนิมิต เป็นต้น

4. จากประสบการณ์ที่ไปพบเห็นผู้อื่นที่เข้าร่วมกลุ่มสตรี แล้วสามารถแก้ปัญหา ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ และได้มีการชักชวนจากผู้นำ และเพื่อนบ้าน ตนเองจึงได้ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางกัลยาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรี ตั้งแต่ไปเรียนรู้ร่วมกัน นำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์

การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูป ไข่ กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ

17.1.2 กองทุนชุมชน

นางกัลยา ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการกองทุนกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ โดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่ม และลงหุ้นโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้าและมีการแบ่ง ผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมี กองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยัง กองทุนภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถ แก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษา เด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

เธอได้รับความรู้จากนางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ได้ทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทำไม้กวาดไว้ในหมู่บ้าน มาช่วยรวมกลุ่มทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอก หมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็น วัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน และเธอร่วม ศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปไข่ กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามา ร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่า เครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สามารถขับเคลื่อน การรวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางกัลยา กล่าวว่า “การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรีซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการมีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน” เธอได้พูดคุยและชักชวนเพื่อน รวมถึงญาติพี่น้องไปศึกษาดูงานการทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แล้วกลับมาตั้งกลุ่มทำไม้กวาด แต่ก็มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยก็จะให้เหตุผลในการรวมกลุ่มว่าตนเองไม่มีความถนัดการทำไม้กวาด มีสมาชิกเข้ามาสมัครรวมกลุ่มเพียง 15 คน ทางผู้นำก็ไม่ทอดทิ้ง พยายามที่จะให้สมาชิกทั้ง 15 คนไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วจึงกลับมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับสตรีบ้านผาแดง โดยการประสานผู้นำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้ามารวมกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกเข้ามาสมัครเพิ่ม กระทั่งได้ 80 คน จึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีผู้นำที่เป็นทางการ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ผู้นำยังไม่พอใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มและพาสมาชิกออกหาประสบการณ์ร่วมกับผู้นำหมู่บ้านในการรวมพลังสตรี ร่วมกับหมู่บ้านอื่นในระดับตำบลและอำเภอจนสามารถได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทำให้สตรีที่ยังไม่ได้สมัครเข้ามารวมกลุ่มได้ตัดสินใจเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกรวมทั้งสิ้น 102 ราย ซึ่งการรวมกลุ่มสตรีครั้งนี้เกิดจากความตั้งใจและความพยายามของผู้นำสตรี ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมของสตรีในชุมชนได้

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางกัลยาได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการและทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนวัสดุ – อุปกรณ์ที่เกื้อหนุนขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองอย่างเป็นทางการมีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบเพื่อรักษาให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน หากหมู่บ้านหรือชุมชนใดที่ต้องการความช่วยเหลือต้องมี

การรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กรของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เธอได้มีการประชาสัมพันธ์ให้สตรีมีการรวมกลุ่มขึ้นเนื่องจากได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จัดตั้งกลุ่มสตรีมีการรวมหุ้น แล้วสามารถเชื่อมโยงไปหากองทุนการบอกชุมชน จึงมีความพยายามช่วยกันรวมกลุ่มประกอบกับนักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าหากมีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ มีการบริหารที่ดี กล่าวคือมีผู้นำและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทางองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีกองทุนสนับสนุน การประกอบอาชีพ โดยให้เงินยืมแล้วนำดอกผลไปเป็นทุนการศึกษาสำหรับเด็กในหมู่บ้าน ทางผู้นำสตรีและสตรีได้มาแลกเปลี่ยนพูดคุยและร่วมกันตัดสินใจรวมกลุ่มขึ้นมา เพื่อรองรับความช่วยเหลือดังกล่าว

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

เธอได้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายหมู่บ้านทั้งการประชุมระดับตำบลและ อำเภอ ร่วมศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การไปติดต่อค้าขายกับคนในชุมชนซึ่งอยู่ห่างออกไป ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “ป๊อก” ตลอดจนพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน แล้วได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน ขณะที่เธอได้ไปแลกเปลี่ยนเครือข่ายนอกชุมชนที่อำเภอเวียงป่าเป้า และสมาชิกเป้าหมายทุกรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้ามสบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มารยาทกลุ่มมาใช้ในชุมชน ส่วนนางศรีนวลและนางศรีออนได้ไปทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้านชุมชน ก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ของป่า พืชผักบ้าน จึงได้นำมาเป็นข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางกัลยาได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำที่มีความเข้มแข็ง ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งผู้นำอย่างเป็นทางการ ได้แก่ นายผจญ มาบุญ คำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่าย

ผู้นำไม่เป็นทางการอาทิ ผู้นำสตรีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พระ ปราชญ์ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม นางกัลยาได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้ามารวมกลุ่มในการช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้านและได้นำ

สมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรม นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง และนายผจญ มามูล ซึ่งเป็นผู้นำมาคอยดูแลให้คำปรึกษาการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแนะนำให้คนในครอบครัวสมัครเป็นสมาชิกก่อนเพื่อเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่นๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นบุตรหลานให้การสนับสนุนกลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาฟืนมาคั่วชา ทำชาแห้งก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางกัลยา จะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มในครั้งแรก แต่หลังจากที่เธอได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มทำไม้กวาด พร้อมกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านรวม 7 คน กลับมาถ่ายทอดและรับสมัครสมาชิกในการรวมกลุ่มมีสตรีเพียง 15 คน เข้ามารวมกลุ่มและมีสตรีที่ไม่เห็นด้วยที่ไม่เข้ามารวมกลุ่มให้เหตุผลว่า ตนเองไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เมื่อผู้นำไปศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามกลับมา และประกอบกับผู้ใหญ่บ้าน ได้นำข่าวสารจากการบอกมาประกอบการตัดสินใจ สตรีในหมู่บ้านจึงตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรีและสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคีในหมู่บ้านคณะของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคนช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตร ผสมผสานกองทุนชุมชน ฯลฯ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยความสามัคคีของสมาชิก จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

ความเป็นกระบวนการประชาสังคมของหมู่บ้าน เกิดขึ้นในชุมชนบ้านผาแดงมานาน การไปช่วยงานทำบุญต่างๆ เช่น งานศพ งานพิธีกรรมต่างๆ หากครัวเรือนใดไม่ไปร่วมกิจกรรมงานศพ หรืองานพิธีกรรมในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น

นางกัลยาได้พูดถึงการลงหุ้นในการออมทรัพย์สัจจะถ้าหากสมาชิกคนไหนไม่มาลงหุ้น หรือไม่มีสัจจะก็จะถูกตัดในการสนับสนุนการยืมเงินไปประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกทุกรายได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา หรือถ้าสมาชิกคนไหนไม่มีการช่วยเหลือในการรวมกลุ่มโดยการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

นางกัลยากล่าวว่า “มีหน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชนบทและได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น กลุ่มสตรีเป็นกลุ่มหนึ่งจำเป็นจะต้องมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนแล้วเชื่อมโยงไปสู่องค์การภายนอก หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาสนับสนุนในการรวมกลุ่ม เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม เพื่อประกอบในการตัดสินใจในการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ ให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการกลุ่มหรือเชื่อมั่นนโยบายสนับสนุนกลุ่มด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ก็จะมาให้ความรู้ เจือใจในการรวมกลุ่ม เช่น การสนับสนุนกองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาลหรือองค์กรพัฒนาเอกชน จะต้องมีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ มีการจัดการบริหารที่ดี มีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนจึงจะได้รับการสนับสนุน กองทุน หรือมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนั้นชุมชนจะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อรองรับเจือใจที่หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาชุมชน กำหนดไว้” นางกัลยาได้ร่วมเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ควัวชา และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท หน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอสนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้นจึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 2

1. ชื่อ นางกิ่งแก้ว จอกดี

2. อายุ 33 ปี

3. สถานภาพการสมรส สมรสกับนายอำนาจ จอกดี

4. จำนวนบุตร 1 คน

5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. การศึกษานอกโรงเรียน ได้เรียนรู้จากครอบครัวตั้งแต่เด็ก เช่นการทำอาหารที่บ้าน ดูแลเรื่องเสื้อผ้า ของใช้ต่างๆ จากยาย มารดาและเพื่อนบ้าน

ด้านอาชีพ ได้รับประสบการณ์จากครอบครัว ตั้งแต่การเก็บยอดชา การหมักชา การเก็บเห็ด เก็บหน่อ สมุนไพร

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยทราย อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

3. เครือข่ายการเรียนรู้

ได้รับประสบการณ์ด้านการปลูกกาแฟ การทำชาแห้ง จากการไปประชุมอบรมกับชาวบ้านผาแดง

6. อาชีพ ประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยง สวนกาแฟ รับจ้างทั่วไป

7. ที่อยู่ เลขที่ 28/1 บ้านผาแดง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

เธอเกิดที่หมู่บ้านผาแดง อายุ 5 ย้ายไปอยู่กับยายที่บ้านห้วยทราย อำเภอแมริม ในวัยเด็กทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการทำสวน ประกอบอาหาร ประกอบอาชีพ

หลังจากสมรสได้ย้ายกลับมาอยู่ภูมิลำเนาเดิม ทำหน้าที่แม่บ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัวด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ปัจจุบันเธอตื่นนอนประมาณตี 4-5 เพื่อหุงข้าวประกอบอาหาร กวาดบ้าน ดูแลเสื้อผ้าของทุกคนในบ้าน แล้วหลังจากนั้นก็จะ รดน้ำ ผักสวนครัว ประมาณ 7 โมงเช้า ก็จะเตรียมอาหารเช้าให้สมาชิกทุกคน หลังจากรับประทาน

อาหารเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะทำความสะอาดของใช้ในครัว และจัดเตรียมอาหารไว้ให้สมาชิกในครอบครัวนำไปรับประทานกลางวัน ถ้าหากวันไหนครอบครัวไปทำสวนฯ ตัดแต่งกิ่งฯ เก็บยอดฯ นำชามามัดเป็นกำ แล้วนำไปหมักทำเมี่ยง บางครั้งเธอใช้เวลาว่างรับจ้างเกี่ยวกับเกษตรกร ถ้าหากมีงานประเพณี ทำบุญ พิธีกรรมในหมู่บ้าน ก็จะไปร่วมพิธีกรรม หรือในฤดูที่ชาวบ้านไปหาของป่า เช่น หาหน่อไม้ เครื่องเทศ นางกิ้งก่า ก็จะไปหาเอง กับเพื่อนบ้าน มาไว้เป็นอาหาร ถ้าหากเหลือก็จะนำไปขายให้กับพ่อค้า แม่ค้าที่มารับซื้อ ซึ่งกิจกรรมได้ทำในแต่ละวันจะขึ้นอยู่กับความสำคัญของกิจกรรม ถ้าหากกิจกรรมไหนสำคัญ เธอจะเลือกทำและให้สมาชิกในครอบครัวทำแทนหรือช่วยเหลือตนเองไปก่อน เช่น วันไหนมีการจัดพิธีกรรม เธอก็จะไปช่วยกิจกรรม สมาชิกในบ้านก็จะทำความสะอาดบ้าน ล้างถ้วยชามของใช้ในครัวแทน

10. ระบบการผลิต

การประกอบอาชีพทำสวนฯจะอาศัยน้ำจากธรรมชาติ คือน้ำฝนและน้ำจากลำห้วย ใช้แรงงานคนในครอบครัว หากมีความจำเป็นเช่นเจ็บป่วยหรือติดธุระจะมีการจ้างแรงงานรายวัน แต่ไม่บ่อยนัก ในการแผ้วถาง ตัดแต่งกิ่ง และเก็บใบชา ขนใบชา ซึ่งกรรมวิธีการทำชาหมักหรือการทำเมี่ยงจะใช้แรงงานคนทุกขั้นตอน แม้กระทั่งการทำภาชนะในการเก็บใบชาหมักฯ จะต้องใช้แรงงานคนในการสานตะกร้าสำหรับเก็บใบชา เรียกว่า “ก้วย” ส่วนภาชนะที่หมัก เรียกว่า “ตาง”

11. ระบบความสัมพันธ์

เธอมีความผูกพันกับญาติพี่น้องทั้งของเธอเองและสามีซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน และมีความนับถือชาวบ้านผาแดง เสมือนญาติ ซึ่งการมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ หรือเสมือนญาตินั้น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ ประเพณีงานทำบุญต่าง ๆ ตลอดจนอาหารการกิน จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกันหมู่บ้าน ถ้าเป็นอาหารที่มีราคาแพง จะช่วยซื้อมาแบ่งแบ่งซื้อกัน โดยเฉพาะหมู เมื่อมีการชำแหละหมูในหมู่บ้านจะมีการแบ่งปันกัน หรือที่เรียกว่า “ตักปุ้น” มีการจัดการคือ นำราคาหมูที่ซื้อภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน แล้วนำจำนวนคนที่ซื้อเนื้อหมูมาหารราคาหมู ชำแหละเป็นกองๆ โดยแบ่งขึ้นส่วนของหมูให้เท่าๆ กัน สตรีจะมีบทบาทในการทำอาหารทำให้มีการตัดสินใจในการตักปุ้น จะซื้อได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด วัฒนธรรมในการตักปุ้นเป็นความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านที่มีการช่วยเหลือกัน จึงทำให้สตรีมีความสนใจสนกรรวมกลุ่มมากขึ้น

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

เธอและครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ ชอบทำบุญตักบาตร และประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทุกครั้งในวันสำคัญ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา ทานกัวยสลาก (สลากภัตร) ทำบุญบ้านใหม่ ปีใหม่เมือง ประเพณีฮี่เป็งจะไปทำบุญตักบาตร เชื้อในผีบ้านผีเรือน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้านซึ่งจะมีศาลอยู่ที่หัวบ้าน ทุกคนจะมีการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม เพื่อให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

การเปลี่ยนแปลงหลังมีการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต ความสัมพันธ์ และความเชื่อต่างๆ ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมนัก แต่การประกอบอาชีพ จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากมีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพทำสวนชา พอได้มีการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกเกษตรผสมผสานก็จะรู้จักปลูกพืชผลไม้สลับกับสวนชา มีการนำกาแฟมาปลูกสลับกับต้นชา ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มทำชาแห้ง ก็สามารถนำยอดชาไปทำชาแห้ง และเป็นสมาชิกกลุ่มร้านค้าหมู่บ้านก็ได้ซื้อสินค้าในราคาถูก ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น

การประกอบอาชีพ เธอช่วยเหลือครอบครัวในการประกอบอาชีพสวนชาและกาแฟ โดยการปลูกกาแฟสลับกับสวนเมือง จะมีรายได้จากการเก็บยอดชา มาหมักขายได้ประมาณ ปีละ 20,000-50,000 บาท และเก็บกาแฟสดขายกิโลกรัมละ 4 บาท มีรายได้จากการขายกาแฟปีละประมาณ 30,000 บาท นอกจากนี้ก็จะเก็บของป่าตามฤดูกาล เช่น หน่อ เห็ด หัวปลี ขายปีละประมาณ 12,000 บาท หากมีเวลาว่าง เธอมักไปรับจ้างด้านการเกษตร ปีละประมาณ 60 วัน มีรายได้ประมาณ 6,000 บาท ต่อปีจากการรับจ้าง

13. ระบบคิด

ด้านระบบคิดเธอกล่าวว่า “หมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านที่ตนเองมีความผูกพันมากที่สุด มีความอุดมสมบูรณ์ แม้ว่าจะมีระยะทางไกลจากตัวเมือง แต่ชาวบ้านในหมู่บ้านก็มีการเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวัฒนธรรมที่ดียังเหลืออยู่ เช่น การแบ่งสิ่งของที่เรียกว่า “ตกป๋น” มีประเพณีการทำบุญต่างๆ ทำให้ตนเองอยากจะอยู่ อยากจะอนุรักษ์ไว้ และจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านเพื่อเป็นการช่วยเหลือชุมชนให้ทุกคนได้ซื้อของในราคาถูกใน”

14. ประเพณีวัฒนธรรม

สำหรับประเพณีที่มีเป็นประจำในหมู่บ้าน เช่น ประเพณีฮี่เป็ง เธอจะร่วมกับชาวบ้านไปทำบุญที่วัด มีการฟังเทศน์ ฟังธรรม ปลอ่ยโคมลอย เพื่อเป็นการปลอ่ยเคราะห์ และนำทางสู่สวรรค์ มีการตกแต่งซุ้มประตูดัด ประตูดาว ทอดจนประตูดานของชาวบ้าน

ห้วยต้นกล้วย กลางคืนจะมีการจุดดอกไม้ไฟ ในคืนวันเพ็ญ (วันเพ็ญเดือน 12) ชาวบ้านจะนำกระทงที่ทำด้วยใบตองกล้วยไปลอยที่แม่น้ำ เป็นการสะเดาะเคราะห์และขอพร เป็นที่น่าสังเกตว่างานนี้เป็่งเป็นงานที่มีความผูกพันไปด้วยวัฒนธรรมของต้นกล้วย ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ทำกระทงโดยใช้ใบตองกล้วยหรือตองกล้วยประดับประดาด้วยต้นกล้วยแล้วจะได้รับบุญกุศล หลังจากทำบุญเสร็จแล้วก็จะขุดต้นกล้วยไปปลูกไว้ด้านหลังของบริเวณ

ระหว่างเดือนห้า-เดือนหก มักจะมีการสมโภชโบราณสถานที่ได้ก่อสร้างตกแต่งบูรณะซ่อมแซมที่เรียกว่าประเพณีปอยหลวง แต่ละครัวเรือนรวมทั้งครอบครัวของกิ่งแก้วเองก็จะมีเครื่องไทยทานหรือที่เรียกว่า “ครัวทาน” เพื่อนำไปทำบุญ โดยการแบ่งขบวนครัวทานซึ่งเป็นของใช้ที่สามารถนำไปใช้ในวัด เช่น ถ้วยชาม โต๊ะ เก้าอี้ งานปอยหลวงของหมู่บ้านผาแดง เป็นงานปอยหลวงที่จัดงานใหญ่ ก็จะเชิญไปยังวัดต่างๆ ที่ใกล้เคียง ซึ่งทางวัดที่ได้รับเชิญก็จะมีการร่วมทำบุญ หมู่บ้านก็จะเตรียมช่างฟ้อน (ฟ้อนเล็บ) เตรียมรับขบวนจากหัววัดต่างๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนกับชุมชน และเครือข่ายที่ย้ายไปอยู่ที่อื่นได้กลับมาเยี่ยมถิ่นฐานเดิมหลังเสร็จงานปอยหลวงแล้ว ถ้าหากหมู่บ้านที่มาร่วมงานมีงานปอยหลวง ชาวบ้านผาแดงก็จะไปร่วมงาน ทำให้ได้ไปเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอื่นๆ ไปด้วยพร้อมกัน

ประเพณีปีใหม่เมือง หรือสงกรานต์ (เดือนเจ็ดของภาคเหนือ) ตรงกับเดือนเมษายนของทุกปี ชาวบ้านให้ความสำคัญกับงานประเพณีปีใหม่เมือง เธอกล่าวว่า “ปีใหม่เมืองเริ่มตั้งแต่วันสังขารล่อง (13 เมษายน) ตอนเช้าตรู่ ชาวบ้านจะจุประทัด พลุ เพื่อไล่เสนียดจัญไรให้ล่องไปพร้อมสังขาร เธอจะทำความสะอาดร่างกาย เช่น สระผม อาบน้ำ ซักผ้า ทำความสะอาดบ้าน กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำความสะอาดบริเวณบ้าน ถนน เก็บกวาดขยะมูลฝอย ถือเป็นประเพณีสืบทอดมาเป็นเวลานาน วันที่สองคือวันเนา (วันเนา) เธอจะไม่ทำอะไรที่ไม่เป็นมงคล จะไม่ด่าว่าร้ายหรือทะเลาะกับใคร ไปจ่ายตลาดซื้อหาอาหารและสิ่งของเตรียมไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ตอนบ่ายจะไปช่วยกันขนทรายเข้าวัดก่อเจดีย์ทรายเพื่อไว้ปักธงทำบุญในวันรุ่งขึ้น จากนั้นก็จะเกลี่ยทรายถมในวัด เป็นการนำทรายไปทดแทนที่คิดทำ ชาวบ้านออกไปนอกบริเวณวัด เธอจะทำอาหารไว้ทำบุญได้แก่แกงฮังเล ห่อหนึ่ง (ห่อหมก) ข้าวเกรียบ ข้าวแต่น (นางเล็ด) ห่อขนมเทียน โดยใช้น้ำอ้อย น้ำตาล เป็นส่วนผสม วันที่ 3 วันพญาวัน ซึ่งเป็นวันมงคล ตอนเช้าเธอจะไปทำบุญตักบาตรถวายทานเจดีย์ทราย ปล่อยนก ปล่อยปลา สรงน้ำพระและไปรดน้ำคำหัวขอมมาและขอพรจากผู้อาวุโส ขณะที่แต่ละครัวเรือนก็จะไปรดน้ำคำหัวของผู้สูงอายุตามที่ตนเองนับถือ ในชุมชนบ้านผาแดงเกือบจะทุกครัวเรือนที่นับถือผู้อาวุโสที่มีอยู่ในหมู่บ้านก็จะนัดกันไปพร้อมๆ กัน อาทิอดีตผู้ใหญ่บ้าน มักทายาทหรือ

ต้นผี ต้นตระกูล ทำให้กลายเป็นว่าเกือบจะทั้งหมู่บ้านเป็นพี่เป็นน้องกัน วันที่ 4 คือวันปากปี มีการทำบุญสะเดาะเคราะห์ และเลี้ยงศาลเสื้อบ้านซึ่งทุกครัวเรือนก็จะไปร่วมประกอบพิธีกรรม ซึ่งเขาก็ไม่เคยขาดเลย

ประเพณีเกี่ยวกับงานศพ (เฮือนเฮ็น) นางกิ่งแก้ว เล่าว่า “ในอดีตชาวบ้านจะช่วยเหลือกันในงานศพ โดยการนำข้าวปลาอาหารที่มีอยู่มาร่วมกันตามที่ตนมีอยู่ เช่น บางคนมีพริกแห้งก็จะนำพริกแห้งไป บางคนมีผักทอง ผักเขียวก็จะนำผักไป บางคนมีข้าวสารก็จะนำข้าวสารไป ต่อมามีการตั้งกฎไว้ว่าถ้ามีงานศพให้ทุกครัวเรือนนำข้าวคนละกระป๋อง เงินคนละ 3 บาท ไปช่วยกัน ต่อมาก็พัฒนามาเรื่อยๆ กลายเป็นกลุ่มฌาปนกิจกิจ ซึ่งปัจจุบันเก็บครัวเรือนละ 25 บาท เมื่อมีงานศพ ทุกครัวเรือนก็จะไปช่วยกัน ฝ่ายหญิงจะช่วยเตรียมอาหารไว้เลี้ยงแขก ฝ่ายชายก็จะช่วยกันทำปราสาท หลังจากเผาศพแล้ว ก็จะเปลี่ยนกันไปนอนเป็นเพื่อนเจ้าภาพงานศพจนหัวจะหายเหงา”

15. การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรี

นางกิ่งแก้ว กล่าวว่า “ในอดีต สตรีจะมีหน้าที่รับผิดชอบด้านอาหารการกินในครัวเรือน และในงานทำบุญต่างๆ เช่นงานประเพณีเข้าพรรษาสตรีก็จะมีหน้าที่ทำอาหารคาวหวานไปทำบุญ ซึ่งก่อนจะมีพิธีกรรมทางศาสนาหนึ่งหรือสองวันวันสตรีจะจัดเตรียมของใช้สำหรับทำอาหาร โดยการไปหาเก็บใบตองใช้ห่อขนมและทำห่อหมกส่วนใหญ่จะใช้ใบตองกล้วย แต่ช่วงสงคราม อาจจะใช้ใบทองกวาวและใบตองกิ่ง ซึ่งสามารถเก็บขนมไว้ได้นาน นอกจากนั้นก็จะไปหาซื้อ แป้ง น้ำตาล เครื่องปรุงอาหารต่างๆ มาไว้ปรุงอาหารตลอดจนหาฟืนหาถ่านมาไว้ทำอาหาร หลังจากนั้นก็จัดทำอาหารเตรียมไว้สำหรับให้สมาชิกในครอบครัวไปทำบุญ ส่วนงานทำบุญในหมู่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียนหรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นของส่วนรวมเพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาได้ไปพบเห็นที่อื่นมีการรวมกลุ่มสตรีเป็นทางการ เพื่อต่อรองงบประมาณจากองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรทางการเมือง เพื่อเชื่อมต่อขอรับการสนับสนุน ทางด้านวิชาการ งบประมาณ และวัสดุ-อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของชุมชน นอกจากนั้นแล้วสตรีในหมู่บ้านผาแดงมองเห็นว่าค่าครองชีพในปัจจุบันสูงขึ้น ถ้าหากสตรีไม่มาช่วยกันคิดหาวิธีเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน ก็จะทำให้มีรายได้ไม่สมดุลกับการใช้จ่าย กรอบกับปัจจุบันกระแสสังคมภายนอกกำลังเข้ามาทำลายประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นตลอดจนมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีและสมาชิกใน

ครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ มีสมาชิกเข้ามารวมกลุ่มครั้งแรก ประมาณ 90 คน มีทุนดำเนินงานของกลุ่ม ประมาณ 10,000 บาท กลุ่มสตรีได้ไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า และไปดูการปลูกกาแฟที่โครงการหลวงแม่เหิยะ จึงมาชวนกันรวมกลุ่มสตรีและทำกิจกรรมต่อเนื่อง โดยรวมกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าและ ประชุมปรึกษากันแก้ไขปัญหารายได้จากการทำสวนชาไม่มีรายได้ต่ำ และมีการนำกาแฟมาปลูก สลับกับสวนชา นอกจากนั้นได้ไปขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ทำชาแห่ง มาสาธิตการทำชาแห้ง และรวมกลุ่มแปรรูปชา ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง”

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

สำหรับการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรีบ้านผาแดงของ นางกิ่งแก้ว จอกดี เธอเข้าร่วมโดย

1. นำความรู้ประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเครือข่ายการเรียนรู้ระดับ หมู่บ้าน ตำบล ระดับอำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกในครอบครัว เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้อง และเธอได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ให้กับญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาสด เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ได้นำไปตัดสินใจ ในการรวมกลุ่ม

2. ให้ความช่วยเหลือผู้นำเมื่อมีกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่นงานทำบุญต่างๆ งานโรงเรียน งานเพื่อสาธารณะของหมู่บ้านตนเอง และสตรีในหมู่บ้านจะมีหน้าที่รับผิดชอบด้านอาหาร หรืองานตกแต่งสถานที่ ตนเองมองเห็นปัญหาในการช่วยเหลือ เช่นขาดวัสดุ – อุปกรณ์ เงินทุน ในการทำกิจกรรม ตนเองจึงชักชวนสตรีรวมกลุ่มกันขึ้น

3. นำเอาความคิดของผู้นำในหมู่บ้าน เช่นผู้ใหญ่บ้าน พระ หรือผู้อาวุโส ที่มีความคิด อยากจะให้สตรีมีการรวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อมีการเชื่อมโยงกิจกรรมไปหาองค์กรภายนอกชุมชน ซึ่งมีนโยบายจะสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสตรี เช่น หน่วยงานของรัฐ จะสนับสนุนทาง วิชาการ เช่น การเลี้ยงลูกให้ถูกวิธีจากสำนักงานสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพ จากสำนักงาน พัฒนาชุมชน การแปรรูปผลผลิตการเกษตร จากสำนักงานการเกษตร หรือการสนับสนุนทุนใน การประกอบอาชีพจาก องค์กรพัฒนาเอกชน คือมูลนิธิศุภนิมิต เป็นต้น

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางกิ่งแก้วให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรีเริ่มตั้งแต่นำความรู้มาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน ถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้

ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้มีการจัดการ กระทั่งสามารถดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ นางกิ้งก่า มีการทำการเกษตรผสมผสานเหมือนกัน กับสตรีอีกหลายคนทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นในกลุ่มที่จะชวนสมาชิกเข้ามาร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ และได้ช่วยกันวางแผน เพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถขายธรรมชาติให้กับคนภายนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากหมู่บ้านของตนเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านไป - มา และแวะชมธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเขาจึงช่วยกันคิด ทำกิจกรรมโดยการทำชาแห้ง ทำไม้กวาด ทำเกษตรผสมผสาน นำมาบูรณาการกับแนวคิด การอนุรักษ์ธรรมชาติมาเป็นจุดขาย หรือทำที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ ทำให้สมาชิกเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มเป็นอย่างดี

17.1.2 กองทุนชุมชน

เธอได้ร่วมกันกับสตรีในหมู่บ้านจัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้น สมาชิกทุกรายได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตงได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งจะโดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอกทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการ ประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

เธอได้รับความรู้จากนางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ได้ทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้าน รวมกลุ่มทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน และร่วมศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรีเช่นเดียวกันกับ นางกัลยา ฆ้องคง

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางกวีแก้วกล่าวว่า “การได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคมนั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรีซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการไม่มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน”

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

เธอได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ เช่นเดียวกับ นางกัลยา ฆ้องคง ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนวัสดุ – อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณโดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองอย่างเป็นทางการมีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นเพื่อรักษาให้มีความอยู่ภายในชุมชน หากหมู่บ้านหรือชุมชนใดที่ต้องการความช่วยเหลือต้องมีการรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กรของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เธอได้มีการประชาสัมพันธ์ให้สตรีมีการรวมกลุ่มขึ้น เนื่องจากได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จัดตั้งกลุ่มสตรีมีการรวมหุ้น แล้วสามารถเชื่อมโยงไปหากองทุนการบอกชุมชน จึงมีความพยายามช่วยกันรวมกลุ่ม ประกอบกับนักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าหากมีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการมีการบริหารที่ดี กล่าวคือ มีผู้นำและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทางองค์กรพัฒนาเอกชนจะมี

กองทุนสนับสนุน การประกอบอาชีพ โดยให้เงินยืมแล้วนำดอกผลไปเป็นทุนการศึกษาสำหรับเด็กในหมู่บ้าน ทางผู้นำสตรีและสตรีได้มาแลกเปลี่ยนพูดคุยและร่วมกันตัดสินใจรวมกลุ่มขึ้นมา เพื่อรองรับความช่วยเหลือดังกล่าว

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

นางกิ่งแก้วได้ออกไปพร้อมกับเครือข่ายนอกหมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในตำบล อำเภอ การไปดูงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การไปติดต่อค้าขายกับคนต่างชุมชน ตลอดจนมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน แล้วได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน นางกิ่งแก้วได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามสบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มาใช้ในกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางกิ่งแก้วกล่าวว่า “สำหรับกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม ได้แก่ การได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือ นายผจญ มามูล ซึ่งผู้นำมีความเข้มแข็ง

มีผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่าย

และผู้นำไม่เป็นทางการ มีผู้นำสตรีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พระ ปราชญ์ ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม นางกิ่งแก้วได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้าร่วมกลุ่มในการช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้านและได้พาสมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน

ในการทำกิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง นายผจญ มามูลได้ให้ความช่วยเหลือในการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง จะแนะนำให้คนในครอบครัวไปสมัครก่อนหรือเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่นๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นบุตรหลานให้สนับสนุน กลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาฟันมาควั่น ทำชาแห้งก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก”

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางกิ่งแก้ว ให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่มทุกกิจกรรมจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ประกอบการตัดสินใจมีเพื่อนสตรีตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรี และสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคีในหมู่บ้านคณะของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคนช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตร ผสมผสานกองทุนชุมชน ฯลฯ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยความสามัคคีของสมาชิกจึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

นางกิ่งแก้วได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา หรือถ้าสมาชิกคนไหนไม่มีการช่วยเหลือในการรวมกลุ่ม โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

นางกิ่งแก้วได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท จากพัฒนาชุมชน สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 3

1. ชื่อ นางนงเยาว์ ทำกิน

2. อายุ 37 ปี

3. สถานภาพการสมรส สมรสกับ นายเผชญ์ ทำกิน

4. จำนวนบุตร 1 คน

5. การศึกษา การศึกษาแบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากครอบครัวด้านการประกอบอาชีพ และการบ้านการเรือน

2. โรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง จากนั้นจึงไปศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่ริมวิทยาคม

3. เครือข่ายการเรียนรู้ ในชุมชน และนอกชุมชน

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีโอกาสได้ไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นอกชุมชน ตลอดจนได้ไปศึกษาดูงานหมู่บ้านอื่น

6. อาชีพ ทำสวน และค้าขาย

7. ที่อยู่ เลขที่ 28 บ้านผาแดง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

วัยเด็ก เธอเติบโตในหมู่บ้านผาแดง เรียนรู้การทำงานบ้านจากครอบครัว เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ตักน้ำ หุงข้าว ซักผ้า และประกอบอาชีพตามที่ผู้ใหญ่จะมอบหมาย เช่น ช่วยเก็บใบชา มัดใบชา เป็น บางครั้งจะไปหาเก็บเห็ด หน่อไม้ ปลีกกล้วย หาฟืน ตามความสามารถที่จะทำได้

วัยสาวจะฝึกหัดดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว

หลังจากสมรสกับสามีซึ่งเป็นคนต่างจังหวัด และนับถือศาสนาอิสลามวิถีชีวิตในแง่ พุทธศาสนิกชนก็เปลี่ยนไปตามสามี แต่อย่างไรก็ตามความรักความผูกพันกับคนในหมู่บ้าน ผาแดงก็ยังคงเปรียบเสมือนญาติเช่นกันกับภริยาคนอื่นๆ

10. ระบบการผลิต

ครอบครัวนางนงเยาว์ ทำกิน ประกอบอาชีพทำสวนชา ส่วนสามีมีอาชีพค้าขายโรตี่ เป็นอาชีพเสริม นางนงเยาว์ ประกอบอาชีพทำสวนชา นอกจากนี้ก็มีหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ค่าใช้จ่ายของครอบครัว เมื่อสมรสก็มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นคือเลี้ยงดูบุตร เมื่อมีเวลาว่างก็ไปหาของป่าตามฤดูกาล เช่น หน่อไม้ เห็ด อีกทั้งหาปลาในลำห้วย หรือเก็บผัก เช่น ผักกูด ผักตำลึง เป็นต้น เมื่อเหลือจากการรับประทานก็นำไปฝากขาย ซึ่งจะมียาวิชัย-นางศรีออน ประดิษฐ์ทอง เป็นผู้ที่รับซื้อเพื่อวางขายหน้าบ้าน และรับฝากพืชผักพื้นบ้านนำไปขายที่ตลาดแม่มาลัย ตลอดจนเพาะกล้าไม้ดอกเมืองหนาวไว้ขาย และนำไปปลูกเพื่อเก็บดอกขาย

11. ระบบความสัมพันธ์

นางนงเยาว์ ทำกิน เกิดที่หมู่บ้านผาแดง ญาติพี่น้องของตนเองตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงหลายครัวเรือน ส่วนสามีเป็นคนต่างจังหวัด ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงความผูกพันเสมือนญาติ เห็นได้จากการใช้คำเรียกเครือญาติ เช่น ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น อีกทั้งการช่วยเหลือกันตั้งแต่อาหารการกิน การเจ็บป่วยและการประกอบอาชีพ เมื่อมีความเดือดร้อนสามารถขอความช่วยเหลือ เช่น การขอยืมอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ พืชผัก เครื่องปรุงอื่นๆ หรือฝากซื้อและแบ่งปันกัน

ส่วนการเจ็บป่วยก็จะมีการดูแลกัน โดยแบ่งยารักษาโรคหรือสมุนไพรให้ใช้ ถ้าหากไปรักษาโรงพยาบาลก็ไปส่งหรือไปเยี่ยมกัน ส่วนการประกอบอาชีพก็แบ่งปันเมล็ดพันธุ์ และช่วยเหลือด้านแรงงาน เช่น เก็บใบชา มัดชา เป็นต้น นอกจากนั้นนี้มีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

นางนงเยาว์ ทำกินนับถือศาสนาอิสลามตามสามี แต่ก็ยังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ยกเว้นงานพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น

13. ระบบคิด

นางนงเยาว์ ทำกิน มีความคิดว่าหมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านของตน อาศัยอยู่อย่างมีความสุขมีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่สวยงามและเอื้ออำนวยความสะดวก เช่น มีดินไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปี สามารถต่อประปามาใช้ในหมู่บ้าน อย่างเพียงพอมีอากาศที่บริสุทธิ์ นางกัลยาจึงต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้แก่ลูกหลาน และต้องการให้กลุ่มต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านช่วยให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดี ส่วนสามีของนางกัลยาแม้เป็นคนต่างจังหวัดแต่ชาวบ้านก็ไม่ได้รังเกียจ ชาวบ้านต่างก็มีความรักและสามัคคีกัน

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

ประเพณี วัฒนธรรม ในหมู่บ้าน ก่อนแต่งงานนางกัลยาเข้าร่วมกิจกรรมเช่น ประเพณี เข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีदानกัวยสลาก(สลากภัต) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ประเพณีปอยหลวง ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) หลังแต่งงานไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

15. การก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรี

แต่เดิมนั้นมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ โดยช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีช่วยกัน ทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ มาไว้ใช้ เป็นของส่วนรวมเพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้และมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้น เพื่อต่อรองงบประมาณ จากภายนอก เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพของสตรีและครอบครัวของสตรี

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

1. เข้าร่วมการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของสตรี มีการแลกเปลี่ยนกัน เรื่องการประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

2. ประสานงานกับผู้นำที่มีตำแหน่งเป็นทางการ และผู้นำที่มีบทบาทสำคัญใน ชุมชนให้ช่วยกันสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มสตรี ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจาก ผู้นำต่างๆ ต้องมีการประสานงานกับกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมร่วมกันต่อไป ทำให้มี การรวมกลุ่มสตรีขึ้น

3. ช่วยประชาสัมพันธ์และโน้มน้าวใจให้ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านเข้าสมัคร เป็นสมาชิกกลุ่มสตรี ทำให้กลุ่มคนดังกล่าวตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม

4. ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสตรี

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางนงเยาว์ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม ของกลุ่มสตรีตั้งแต่ไปเรียนรู้ร่วมกัน นำความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งผู้ที่มีตำแหน่งเป็นทางการและผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในชุมชนในการรวมกลุ่มสมาชิกช่วยกันวางแผนกิจกรรมและตัดสินใจ รวมทั้งเรียนรู้

การจัดการ จนเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่ม นำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปใบชา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ นางนงเยาว์ ได้ให้ความร่วมมือกับ ผู้นำกลุ่มโดยเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และร่วมประชุมแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มรวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ตลอดจนร่วมเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

17.1.2 กองทุนชุมชน

นางนงเยาว์ ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ทำให้ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ โดยกลุ่มสตรีได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนมาถ่ายทอดให้แก่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวน รวมกลุ่มและลงหุ้นโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุมทำกิจกรรมต่อเนื่องคือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไร ทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุน เกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุน คุนกรุภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อนำ กองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอกทำให้มีการขยายตัวของกองทุนสามารถแก้ปัญหา ด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น โดยสมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนออมทรัพย์สัจจะจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิด กระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

นางนงเยาว์มีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน โดยเริ่มจากการเรียนรู้จากครอบครัว จากปราชญ์ชาวบ้าน เช่น นางเพ็ญศรีเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพทำชาแห้ง และชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้การทำ ไม้กวาดทั้งในหมู่บ้านและบุคคลภายนอกหมู่บ้าน เมื่อได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจาก คนภายนอกหมู่บ้านก็เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อ ดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ใช้ผลิต นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน เช่น นางนงเยาว์ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการ หลวงแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้ จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทำให้ชุมชนสามารถ

พึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางนงเยาว์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสัมพันธ์ และประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรีซึ่งเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในหมู่บ้าน มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางนงเยาว์ได้รับการสนับสนุนด้านทุนและด้านวิชาการต่างๆ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการและทุนในการประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ที่เกินความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นและมีผู้นำอย่างเป็นทางการ อีกทั้งต้องมีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อดูแลกองทุนของชุมชน

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

- เครือข่ายการเรียนรู้

นางนงเยาว์มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายในหมู่บ้านของตนเอง และพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน นางนงเยาว์ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามสบเปิง และโครงการหลวง ซึ่งทำให้ได้รับประสบการณ์มารยาทกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางนงเยาว์ได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือนายผจญ มามูล ซึ่งเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็ง ในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่าย รวมทั้งผู้นำมีบทบาทสำคัญ เช่น พระ ปราชญ์ชาวบ้าน และมีผู้นำสตรีที่มีบทบาทสำคัญได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม สมาชิกทุกกลุ่ม ได้รับเชิญจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ ในการรวมพลังของหมู่บ้าน และได้พาสมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้

สนับสนุนทุนในการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้าง และเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการทำกิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ

นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง และนายผจญ มามูลได้ให้ความช่วยเหลือในการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพโดยเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง และแนะนำให้สมาชิกในครอบครัวไปสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีเพื่อเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่นๆ และขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นบุรุษสนับสนุน กลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาฟืน

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

นางนงเยาว์เข้าร่วมและช่วยงานทำบุญต่างๆ เช่นงานศพ งานพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะงานศพถ้าหากครัวเรือนไหนไม่ไปร่วมงานแล้ว คนในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

นางนงเยาว์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ จำนวน 30,000 บาท ได้รับงบประมาณสนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาดจำนวน 50,000 บาท และได้รับงบประมาณสนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน จำนวน 50,000 บาท จากหน่วยราชการ

สาธารณสุขสนับสนุนงบประมาณกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกเบี้ยมาใช้เป็นทุนการศึกษาให้แก่เด็กในหมู่บ้านผาแดง

รายชื่อ 4

1. ชื่อ นางพร ยอดสร้อย
2. อายุ 42 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับ นายสมคิด ยอดสร้อย
4. จำนวนบุตร 2 คน

5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และงานบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง ศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาปีที่3 ที่โรงเรียนแม่ริมวิทยาคม อำเภอแม่ริม

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชนเรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ ตนเอง จะมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า

6. อาชีพ ประกอบอาชีพทำสวนชา และรับจ้างทั่วไป

7. ที่อยู่ เลขที่ 198 บ้านผาแดง ตำบลป่าเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

วัยเด็กนอกจากจะมีหน้าที่เรียนหนังสือแล้วยังช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน หุงหาอาหาร ตลอดจนเป็นแรงงานในการเก็บใบชา

หลังสมรสแล้วยังมีหน้าที่ในการทำงานบ้าน หุงหาอาหาร เป็นแรงงานในการประกอบอาชีพทำสวนชา แปรรูปใบชาคือทำเมี่ยง นอกจากนั้นยังมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ช่วงไหนที่เป็นฤดูเก็บใบชาจะต้องตื่นตั้งแต่เช้า หุงหาอาหาร ดูแลเสื้อผ้าเตรียมอาหารไว้ให้สมาชิกในครอบครัวรับประทานมื้อกลางวัน ก่อนกลับจากสวนชาก็จะหาเก็บผักในสวนชาไว้ทำอาหารเย็น หลังจากนั้นผลผลิตไปไว้จำหน่ายก็จะมีหน้าที่เก็บเงินเพื่อไว้ใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของบัญชีของครัวเรือน เมื่อมีเวลาว่างจากทำงานสวนชา เมื่อมีใครมาว่าจ้างไปทำงานก็จะไปรับจ้างทำงานให้มีรายได้เสริม เป็นการช่วยเหลือครอบครัวอีกทางหนึ่ง

10. ระบบการผลิต

ครอบครัวของนางพร ยอดสร้อย ใช้แรงงานครอบครัวเป็นแรงงาน และ เป็นแรงงานในการประกอบอาชีพทำสวนชา ทั้งผลิต เก็บ และแปรรูปใบชาคือทำเมี่ยง

เมื่อมีเวลาว่างจากทำงานสวนชาที่ทำงานรับจ้างทั่วไปให้มีรายได้เสริมเป็นการช่วยเหลือครอบครัวอีกทางหนึ่ง

นอกจากนั้นยังมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ช่วงไหนที่เป็นฤดูเก็บใบชาจะต้องตื่นตั้งแต่เช้า หุงหาอาหาร ดูแลเสื้อผ้า เตรียมข้าวห่อไปไว้ให้สมาชิกในครอบครัวรับประทาน มื้อกลางวัน ก่อนกลับจากสวนชา ก็จะหาเก็บผักในสวนชาไว้ทำอาหารเย็น หลังจากนำผลผลิตจัดไว้จำหน่าย ก็จะมีหน้าที่เก็บเงินเพื่อไว้ใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้ทราบความเคลื่อนไหวของบัญชีของครัวเรือน

11. ระบบความสัมพันธ์

เนื่องจากเธอเกิดที่หมู่บ้านผาแดง ทำให้รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านผาแดงเป็นอย่างดี และมีญาติพี่น้องของตนเองที่ดั่งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงหลายครัวเรือน ถึงแม้ว่าสามเป็น คนต่างจังหวัด แต่ครอบครัวก็มีความผูกพันกับทุกคนในหมู่บ้านผาแดงเหมือนญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในเรื่องอาหาร สุขภาพและการประกอบอาชีพ เมื่อเดือดร้อนสามารถขอความช่วยเหลือหยิบยืมกันได้ เช่น อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ พืชผัก เครื่องปรุงอื่นๆ

สำหรับการดูแลเรื่องสุขภาพจะมีการดูแลช่วยเหลือกัน ด้วยการแบ่งยารักษาโรคหรือสมุนไพรให้ หากไปรักษาที่โรงพยาบาลก็จะไปส่งหรือไปเยี่ยมกัน

ด้านการประกอบอาชีพมีการแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ ช่วยแรงงานโดยการเอามือกัน เช่น เก็บใบชา มัดชา เป็นต้น

ด้านความรักความผูกพันจะมีการเรียกชื่อโดยใช้ลุง ป้า น้า อา นำหน้า เช่น คนที่เป็นเด็กกว่าตนบางคนก็จะเรียกตนเองว่า พี่ น้า ป้า ทำให้ผู้เรียกและผู้ฟังมีความอบอุ่น มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนั้นก็จะมีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น หรือเมื่อมีปัญหาในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านก็จะมีการปรึกษาหารือกัน

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

เธอและครอบครัวเชื่อในผีบ้านผีเรือน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ซึ่งจะมีศาลอยู่ที่หัวบ้าน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ทุกคนจะมีการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมเพื่อให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

13. ระบบคิด

นางพร ขอดสร้อย มีความคิดว่าหมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านที่มีชาวบ้านรักกัน สามัคคีกัน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปีมีอากาศที่อุดมสมบูรณ์ ตนเองจึงอยากจะรักษาไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะให้มีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านผาแดงให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

เชอนับถือศาสนาพุทธ ไปทำบุญตักบาตร และประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และประเพณีต่างๆ ได้แก่ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ประเพณีตานข้าวใหม่ (15 ค่ำ เดือน 4) ประเพณีปอยหลวง ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) ประเพณีงานศพ ประเพณีทำบุญต่างๆ

15. การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรี

ในอดีตสตรีในหมู่บ้านเป็นแรงงานของครอบครัวและชุมชน การจัดทำอาหารในงานบุญต่างๆ จะมีการหยิบยืมของใช้ มีการลงขันส่วนประกอบอาหารที่ขาด ตลอดจนเงินทองในการใช้จ่าย สตรีในหมู่บ้านเริ่มช่วยกันโดยการเก็บเงินครัวเรือนละ 20 บาท ไว้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำอาหารในงานบุญต่างๆ ต่อมาได้มีการเก็บเงินจัดซื้ออาหารเพื่อไว้เลี้ยงกันในงานทำบุญ เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ สตรีก็จะช่วยกันทำอาหาร โดยยืมวัสดุอุปกรณ์ของใช้ที่ช่วยกันซื้อเป็นของส่วนรวม หรือที่เรียกว่า “หน้าหมู” หากมีงานพิธีกรรมในวัด โรงเรียน ก็จะเก็บเงินคนละ 10-20 บาท เพื่อซื้อวัสดุเครื่องปรุงประกอบอาหารเลี้ยงกัน

เมื่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐมาให้คำแนะนำในการรวมกลุ่ม เธอร่วมกับเพื่อนๆ ไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านนัดประชุมและจัดตั้งกลุ่มสตรีขึ้นเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ.2532 มีสมาชิกทั้งหมด 80 คน และปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งหมด 102 คน

วัตถุประสงค์ของกลุ่มสตรี เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ ทุนในการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นก็จะมีการพัฒนาสตรีด้านการเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข เป็นต้น

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

สำหรับการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดงของนางพร ขอดสร้อย เธอเข้าร่วมโดย

1. เธอมีส่วนประชาสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน ชักชวนกันมาร่วมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมซึ่งทุกครั้งที่มีการชักชวนสตรีเข้าร่วมกิจกรรมก็จะมีคนมาร่วมทุกครั้ง เช่น การรวมกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มทำชาแห้ง เป็นต้น

2. เมื่อมีการทำบุญประเพณีต่างๆ จะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคนที่ได้ศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่นแล้วได้ผล เช่น การทำไม้กวาดที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ การทำชาแห้งแห้งของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จึงชวนกันรวมกลุ่มเพื่อทดลองทำบ้างโดยเริ่มแรกรวมกลุ่มสตรีที่มีความสนใจก่อน

3. เมื่อมีปัญหา เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เช่น ชาวบ้านคิดตัดไม้ทำลายป่า หรือปัญหาการใช้สารพิษหรือยาฆ่าแมลง เธอเข้าร่วมรวมกลุ่มกับเพื่อนบ้านปรึกษากับผู้นำหมู่บ้าน นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการต่างๆ แล้วหาวิธีรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เช่น เกษตรผสมผสาน จัดอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

เธอเริ่มให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคมของสตรีตั้งแต่ได้ไปศึกษาดูงานแล้วนำความรู้มาแลกเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิดช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้มีการจัดการ กระทั่งสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ ได้ให้ความร่วมมือ ผู้นำกลุ่ม โดยการช่วยในการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยร่วมประชุมแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อมีการบอกกล่าว และร่วมเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

17.1.2 กองทุนชุมชน

เนื่องจากสตรีบ้านผาแดงได้พยายาม ช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการทำมาหากิน การผลิตและการบริโภคร่วมกัน ทำให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม คือใช้ระบบกองทุนเป็นกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสนทุนทุกประเภท ในชุมชนเพื่อจัดการให้เกิดความเท่าเทียม ทั้งในการรับผลประโยชน์ในเชิงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยการช่วยกันคิดจัดตั้งกองทุนขึ้น นางพรได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุน กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ โดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิก

สตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้ โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงิน ไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

จากการเรียนรู้ทำให้เธอ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้งการเรียนรู้ในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้าน เธอได้รับความรู้จากนางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ได้ทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้าน มาช่วยรวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน และเธอร่วมศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางพรกล่าวว่า “การได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรีซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการได้มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน” เธอได้ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แล้วกลับมาตั้งกลุ่มทำไม้กวาด แต่ก็มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยก็จะให้เหตุผลใน

การรวมกลุ่มว่าตนเองไม่มีความถนัดการทำไม้กวาด มีสมาชิกเข้ามาสมัครรวมกลุ่มเพียง 15 คน ทางผู้นำก็ไม่ทอดทิ้ง พยายามที่จะให้สมาชิกทั้ง 15 คน ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วจึงกลับมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับสตรีบ้านผาแดง โดยการประสานผู้นำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์จะได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้ามา รวมกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกเข้ามาสมัครเพิ่ม กระทั่งได้ 80 คน จึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีผู้นำที่เป็นทางการ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ผู้นำยังไม่พอใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม และพาสมาชิกออกหาประสบการณ์ร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน ในการรวมพลังสตรี ร่วมกับหมู่บ้านอื่นในระดับตำบลและอำเภอจนสามารถได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทำให้สตรีที่ยังไม่ได้สมัครเข้ามารวมกลุ่มได้ตัดสินใจเข้ามา เป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกรวมทั้งสิ้น 102 ราย ซึ่งการรวมกลุ่มสตรีครั้งนี้เกิดจากความตั้งใจ และความพยายามของผู้นำสตรี ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดระบอบการประชาสังคมของสตรี ในชุมชนได้

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางพรได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุ – อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองอย่างเป็นทางการมีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นเพื่อรักษาให้มียกย่องอยู่ในชุมชน หากหมู่บ้านหรือชุมชนใดที่ต้องการความช่วยเหลือต้องมีการรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เธอได้มีการประชาสัมพันธ์ให้สตรีมีการรวมกลุ่มขึ้น เนื่องจากได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จัดตั้งกลุ่มสตรี มีการรวมหุ้นแล้วสามารถเชื่อมโยงไปหากองทุนการบอกชุมชน จึงมีความพยายามช่วยกัน รวมกลุ่ม ประกอบกับนักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าหากมีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ มีการบริหารที่ดี กล่าวคือมีผู้นำและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทางองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีกองทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ โดยให้เงินยืมแล้วนำดอกผลไปเป็นทุนการศึกษาสำหรับเด็กในหมู่บ้าน ทางผู้นำสตรีและสตรีได้มา แลกเปลี่ยนพูดคุยและร่วมกันตัดสินใจรวมกลุ่มขึ้นมา เพื่อรองรับความช่วยเหลือดังกล่าว

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

นางพรได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้ามสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และได้นำประสบการณ์มารายาทกลุ่ม ส่วนนางศรีนวลและนางศรีออนได้ไปทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้านชุมชน ก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ขอบป่า พืชผักสวนครัว ฯลฯ จึงได้นำมาเป็นข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางพรจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่ม ในครั้งแรกก็จะมีทำให้เหตุผลที่ดีแก่สมาชิก

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

นางพรได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา ยอมรับในกฎระเบียบในหมู่บ้าน เช่น หากสมาชิกผู้ใดไม่มีการช่วยเหลือในกลุ่ม แม้จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วก็ตามก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่มหรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

นางพรได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 5

1. ชื่อ นางสาวศรินวล ยอดศรีร้อย

2. อายุ 48 ปี

3. สถานภาพการสมรส สมรสกับ นายสัมฤทธิ์ ยอดศรีร้อย

4. จำนวนบุตร 2 คน

5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ และมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

3.2 นอกชุมชน มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ ระดับตำบล อำเภอ โดยมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า

6. อาชีพ ประกอบอาชีพ ทำสวน และค้าขาย

7. ที่อยู่ เลขที่ 2 บ้านผาแดง ตำบลป่าเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม เภรณูญิก กลุ่มสตรีผาแดง

9. วิถีชีวิต

ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวของบิดามารดา จนเมื่ออายุ 20 ปี หลังจากนั้นได้ย้ายเข้าไปอยู่บ้าน นายสัมฤทธิ์ ยอดศรีร้อย ผู้เป็นสามี จนถึงปัจจุบันซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

10. ระบบการผลิต

ครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนชา และค้าขายผลผลิต ที่ได้จากสวนชา คือ ใบชาที่หมักแล้ว เรียกว่า “เมี่ยง” พืชผักพื้นบ้านและสมุนไพร โดยนำไปขายให้กับหมู่บ้านข้างเคียงในตัวอำเภอและจังหวัด นอกจากนั้นแล้วจะช่วยเหลือครอบครัวดูแลบ้าน ทำความสะอาดบ้าน ดูแลอาหารการกิน เสื้อผ้า และรักษาโรคตลอดจนการเก็บรักษาเงิน และทำบัญชีรายรับรายจ่ายให้แก่สมาชิกในครอบครัว หลังแต่งงานแล้ว นางสาวศรินวล มีภาระเพิ่มขึ้น คือ เลี้ยงดูบุตรโดยให้ความรู้และการศึกษาเบื้องต้นแก่บุตรของตนเอง เมื่อมีเวลาว่างก็จะไปหาของป่ากับเพื่อนบ้าน เช่น เก็บเห็ด หน่อไม้ พืชผัก และสมุนไพร ถ้าหากไม่ได้ไปหาของป่า ก็จะปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ มีการถนอมอาหารไว้กินเอง เช่นเมื่อมีเนื้อหมู เนื้อปลา ก็จะนำมาหมักเป็น

แหยม ปลาร้า หมูแห้ง ส่วนการประกอบอาชีพทำสวนชาที่จะมีการนำใบชามาแปรรูปเป็นเมี่ยง โดยนำเอาใบชาอ่อนมาดัดเป็นกำมือ แล้วนำไปนึ่งหลังจากนั้นนำไปหมักประมาณ 1-2 เดือน จะมีรสชาติออกเปรี้ยวนิดๆ นำออกไปจำหน่ายในราคา กำละ 5 บาท โดยนำไปขายให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน ตำบลใกล้เคียง ในตัวอำเภอและจังหวัด และปัจจุบันขยายตลาดไปยัง จังหวัดลำพูนและลำปาง พอกลับจากการขายเมี่ยงก็จะซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ ยารักษาโรคที่จำเป็นและหายากมาเก็บไว้ใช้ในบ้าน และจะซื้อมาแบ่งเพื่อนบ้านซึ่งเรียกว่า ตกปุ่น ทุกคนจะได้ซื้อไปในราคาถูกหรือถ้าไม่มีการตกปุ่นก็จะนำมาแลกอาหารกิน หรือของใช้ชนิดอื่นที่คนอื่นมี

สมาชิกสตรีบ้านผาแดงได้มีการประชุมกลุ่มสตรีเพื่อสนทนาเรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเธอเกรงว่าของป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ เครื่องเทศ พืชผัก ต่างๆ จะหมดไปจากป่า จึงต้องหาทางอนุรักษ์ไว้ เพราะทรัพยากรเหล่านี้เป็นอาหาร และเป็น รายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน พวกเธอจึงต้องหาวิธีการในการรวมกลุ่มต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาไฟไหม้ป่า ป่าเสื่อมโทรม โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า ถ้ามีการทำเกษตรผสมผสานจะมีการปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทน และเมื่อชาวบ้านไปตัด ดอกหญ้ามาทำไม้กวาด ต้นหญ้าก็จะไม่รก ทำให้ไม่มีเชื้อไฟที่ทำให้ทำให้เกิดไฟไหม้ได้

11. ระบบความสัมพันธ์

ระบบความสัมพันธ์ นางศรีนวล ยอดสร้อย เกิดที่บ้านผาแดง ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และได้แต่งงานกับนายสัมฤทธิ์ ยอดสร้อย ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน นางศรีนวล มีพี่น้อง 2 คน แต่งงานและแยกครอบครัว ซึ่งตั้งบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน ส่วนสามีก็มีพี่น้อง 3 คน แต่งงานแยกครอบครัวกันไปหมดแล้ว จึงทำให้ครอบครัวของนางศรีนวลและสามีมีพี่น้องที่ อาศัยอยู่หมู่บ้านเดียวกัน และนับถือชาวบ้านผาแดงทุกครัวเรือนเสมือนญาติ จะมีการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน เก็บใบชา หมักใบชา จะมีการแลกเปลี่ยนแรงงานกันหรือที่เรียกว่าเอามื้อหรือลงแขก เมื่อมีงานสร้างบ้าน รื้อบ้าน ทำบุญ พิธีกรรมต่างๆ จะช่วยเหลือกัน อาหารการกินถ้าขาดเหลืออะไรก็จะแบ่งปันกัน ไม่ว่าจะเป็น เครื่องปรุงอาหาร พืชผักสวนครัว จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกัน ถ้าหากเป็นอาหารมีราคา แพงก็จะแบ่งซื้อกัน เช่น ซื้อหมูแล้วนำซำแหละ โดยแบ่งเนื้อกันหมูให้เท่าๆ กัน เรียกว่า “ตกปุ่น” การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านผาแดงนี้ นางศรีนวล เล่าว่าจะช่วยกันทุกเรื่อง ทุกคน ไม่อยากเห็นคนอื่นมีความทุกข์ยากลำบาก เมื่อมีการขอร้องกันก็จะไม่มีการปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วย เช่น การคลอดบุตร เพื่อนบ้านจะช่วยกันเป็น หมอตำแย หรือเมื่อเจ็บป่วยก็จะช่วยดูแลรักษาเบื้องต้น ช่วยนำส่งโรงพยาบาล ดูแลผู้ป่วยที่บ้าน

ทำอาหารก็จะแบ่งปันอาหารให้แก่กัน พยายามแนะนำวิธีการเลี้ยงลูก ในหมู่บ้านจะไม่ละทิ้งกัน การให้ความช่วยเหลือกันก็จะขึ้นอยู่กับความเป็นญาติใกล้ชิดกัน หรือเป็นเพื่อนบ้าน (บ้านติดกัน) นางศรีนวล ยอดสร้อย เล่าว่า มีครอบครัวชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่โดยสร้างบ้านติดกับบ้านนางศรีนวล เขามอบที่ดินส่วนหนึ่งให้เป็นสระน้ำสาธารณะโดยเขาลงทุนขุด แต่ง แต่เขาไม่มีไฟฟ้าใช้ เขาก็มาขอต่อไฟฟ้าจากบ้านนางศรีนวล ยอดสร้อย ทำให้ต่อมาก็กลายเป็นเพื่อนบ้านที่พึ่งพาอาศัยกัน กลายเป็นเสมือนญาติกัน ส่วนญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านก็จะช่วยเหลือดูแลกันเมื่อเจ็บไข้ หรือต้องการความช่วยเหลือ นอกจากนี้ก็จะมีการทำบุญต่าง ๆ เช่น งานบวช งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ ชาวบ้านก็จะช่วยเหลือกัน เป็นประเพณีของหมู่บ้าน

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ความเชื่อครอบครัวนางศรีนวล ยอดสร้อย นับถือศาสนาพุทธ ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนาจะไปทำบุญตักบาตรที่วัดทุกปี ครอบครัวนางศรีนวล จะไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา ดานก้วยสลาก (สลากภัต) ปีใหม่เมือง ประเพณียี่เป็ง เชื้อในฝั่บ้านฝั่เรือน ทุกปีจะมีการเลี้ยงฝั่เสื่อบ้าน ซึ่งจะมีศาลอยู่ที่หัวบ้าน ทุกปีจะมีการเลี้ยงฝั่เสื่อบ้าน ทุกคนในหมู่บ้านจะเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมเพื่อให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

13. ระบบคิด

นางศรีนวล ยอดสร้อย เป็นคนที่มีความผูกพันกับหมู่บ้านผาแดง ตั้งแต่เกิดและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดง เธอคิดว่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ทำให้เธอมีความสุข มีความอบอุ่น มีอาชีพที่พอเพียงกับการดำรงชีวิต เธอจึงมีความรักในหมู่บ้านแห่งนี้ เธอไม่อยากจะย้ายไปอยู่ที่อื่น หรือออกไปจากหมู่บ้านแห่งนี้ เธอคิดเสมอว่า เธอจะหาทางทุกวิธีที่จะให้บุตร หลานของเธอรักหมู่บ้านแห่งนี้เหมือนกับที่เธอเป็น และอยากจะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป เธอมีความคิดว่า ชุมชนของเธอมีอะไรที่ดีๆ ไม่เหมือนชุมชนอื่นๆ ที่วัฒนธรรมชุมชนได้สูญสลายไป เธอมีความรักและความผูกพันกับญาติพี่น้อง ไม่อยากให้อาณาญาติพี่น้องย้ายไปอยู่ที่อื่น นางศรีนวลเล่าว่าปัจจุบันนี้เธอช่วยเหลือน้องชายโดยการส่งบุตรสาวของน้องชายไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งต้องช่วยเหลือด้านการเงิน เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายของที่พักรักษา และเธอก็คาดหวังว่าหลานๆ จะนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นมาพัฒนาหมู่บ้าน

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

ประเพณีของหมู่บ้านผาแดง ซึ่งนางศรีนวล เข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

-ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา จะมีการทำบุญตักบาตรและอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ทุกครัวเรือนจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด หลังจาก

ทำบุญเข้าพรรษาแล้ว ทุกวันพระก็จะไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ จนถึงวันออกพรรษา แต่ก็ยังมีการส่งอาหารไปถวายพระ โดยจะมีการเปลี่ยนเวอร์ และแบ่งหมวดไปถวายอาหารให้แค่ พระภิกษุสงฆ์

-ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) จะมีการตานก๋วยสลากในเดือนเกี๋ยงประมาณเดือนตุลาคม โดยจะนำข้าวปลาอาหารแห้ง ของใช้ใส่ภาชนะ เช่น ตระกร้า ถังน้ำ แล้วเตรียมให้เท่ากับอาหารที่เราจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ แล้วเขียนชื่อผู้ล่วงลับใส่กระดาษ นำไปรวมไว้หน้าพระภิกษุ พระภิกษุสงฆ์ก็จะจับสลากแล้วให้พรและกวาดน้ำไปให้ผู้ล่วงลับตามรายชื่อในกระดาษ

-ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ในวันยี่เป็งจะนำข้าวปลาอาหาร ไปถวายพระ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ในวัดจะปล่อยโคมลอย มีการตกแต่งซุ้มประตูดอกไม้ ประติมากรรมด้วยต้นไม้นานาชนิด ต้นกล้วย ชาวบ้านมีการเชื่อว่า การปล่อยโคมลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าจะเป็นการปล่อยเคราะห์สิ่งที่ไม่ดีออกไป แล้วจะนำทางไปสู่สวรรค์ ส่วนการตกแต่งซุ้มประตูก็จะนำทางไปสู่สวรรค์ มีโคมลาก กลางคืนก็จะมีการลอยกระทงที่ทำน้ำ หรือลำห้วย

-ประเพณีตานข้าวใหม่ (15 ค่ำ เดือน 4) ก็จะทำอาหารไปทำบุญที่วัด ชาวบ้านที่เพาะปลูกข้าวก็จะนำข้าวที่ได้มาจากจากการเพาะปลูกทำเป็นข้าวหลาม นำไปทำบุญที่วัด ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนา ก็จะนำข้าวที่ซื้อจากตลาดไปทำบุญ ซึ่งเป็นประเพณีที่นับถือสืบกันเรื่อยมา

-ประเพณีปอยหลวง เมื่อมีการก่อสร้างหรือบูรณะซ่อมแซมโบสถ์ วิหาร เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ ในหมู่บ้านก็จะมีการประชุมกันที่จะทำบุญ ทุกครอบครัวก็จะนำขี้ดกลองมาตกลองกันเพื่อเตรียมทำบุญ ถ้าหากตกลงว่าจะถวายเงิน เพื่อทางวัดจะนำไปใช้จ่ายในวัด ชาวบ้านก็จะถวายขอเงิน (โดยการนำเงินไปทำบุญ) ถ้าหากว่าจะตกลงกันว่าถวายเครื่องไทยทาน หรือครัวตาน ทุกครัวเรือนจะบอกญาติพี่น้องที่อยู่ต่างหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้มาทำบุญ มีการเตรียมอาหารไว้เลี้ยง และเงินที่ญาติพี่น้องนำมาร่วมทำบุญ ส่วนหนึ่งก็นำมาเป็นขอเงิน หรือเงินที่จะนำไปทำบุญอีกส่วนหนึ่งก็จะนำไปซื้อของใช้เพื่อใช้ในวัด และเป็นสมบัติของวัด แต่ชาวบ้านสามารถยืมได้ ซึ่งชาวบ้านก็จะประชุมและนิมนต์เจ้าอาวาสเข้าร่วมประชุมว่าทางวัดขณะนี้ยังขาดอุปกรณ์ของใช้อะไรบ้าง แล้วชาวบ้านจะตกลงกันว่าซื้อของใช้ไปทำบุญโดยให้เหมือนๆ กัน เพื่อจะได้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ เช่น หากทางวัดยังขาดเก้าอี้สำหรับการประชุม ชาวบ้านก็จะซื้อเก้าอี้ไปทำบุญ การนำไปทำบุญชาวบ้านจะนัดกัน จักขบวน แห่เข้าไปพร้อมๆ กัน จะมีการจัดงานมโหรีสพ มีขบวนฟ้อน มีการแสดงต่างๆ นำขบวน จะมีการบอกกล่าวเชิญหัววัด (วัดต่างๆ) ร่วมทำบุญด้วย

เมื่อเสร็จงานแล้ว ก็มีหมู่บ้านไหน วัดไหน มีงานปอยหลวง ชาวบ้านก็จะพากันไปร่วมทำบุญ
ตอบแทนทุกวัดที่มาร่วมงานปอยหลวง

-งานปีใหม่เมือง (สงกรานต์) จะมีอยู่ 4 วัน คือวัน วันเนา วันพญาวัน วันปากปี
(13-16 เมษายน ของทุกปี) โดยจะมีการทำความสะอาดบ้านเมือง ร่างกาย ในวันสังขารล่อง
มีการยิงปืนจุดประทัดไล่เสนียด ส่วนวันเน่าจะมีการเตรียมข้าวปลาอาหาร ของใช้ไปทำบุญใน
วันรุ่งขึ้น ซึ่งวันเน่าจะต้องใช้ความอดทนสูง ไม่ด่า ไม่ทะเลาะกัน วันเน่าจะมีการขนทรายเข้าวัด
เพื่อใช้เป็นกองทรายทำบุญปักตุง สำหรับวันพญาวันเป็นวันที่เป็นมงคล ชาวบ้านจะทำบุญ
ตักบาตรในตอนเช้า จะมีการถวายตุงโดยที่หน้าตุงซึ่งทำด้วยกระดาษสำหรับทำว่าว มาตัดเป็น
รูปต่าง ๆ แล้วนำไปทำบุญปักที่กองทราย เพื่อเสริมสิริมงคล หลังจากทำบุญตักบาตรแล้ว
ก็จะดำหัวพระพุทธรูปที่อยู่ในวัดจะนำน้ำขมิ้นส้มป่อยไปรดที่มือหรือสร่งน้ำพระ ต่อจากนั้นจะ
นำน้ำส้มป่อยกลับไปบ้านเพื่อให้ทุกคนในครอบครัวพรมหัวเพื่อเสริมสิริมงคล ในตอน
กลางวันก็จะไปรดน้ำดำหัวขอขมาและขอพรจากญาติผู้ใหญ่และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ถ้าหาก
เป็นผู้อาวุโสที่เป็นปราชญ์ เช่น มัคทายก ผู้ใหญ่บ้านและอดีตผู้ใหญ่บ้าน ก็จะนัดกันไปพร้อม
กันรดน้ำดำหัว ขอพร ส่วนวันปากปี (16 เมษายน) ก็จะมีการทำบุญ สืบทอดเริ่มทำอะไรๆ
ในวันนี้

-ประเพณีงานศพ ก็คือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดงานศพ
ทุกครัวเรือนจะช่วยเหลือกันเมื่อมีญาติพี่น้องหรือคนในหมู่บ้านตาย ผู้ชายจะช่วยกันตั้งเต็นท์
เตรียมสถานที่ เตรียมเครื่องใช้ประกอบพิธีกรรมที่ใช้แรงงาน ส่วนผู้หญิง หรือสตรี ก็จะช่วยกัน
เตรียมของใช้ในการประกอบพิธีกรรม ที่เป็นชิ้นเล็ก และเตรียมข้าวปลาอาหาร ในส่วนของการ
ช่วยเหลือ แต่ก่อนจะช่วยเหลือกัน โดยนำข้าวสารพืชผักมาช่วยกัน และนำข้าวสารและเงิน
3 บาท มาช่วยกันทุกครัวเรือน ต่อมาทุกครัวเรือนจะนำเงิน 25 บาทมาช่วย โดยไม่ต้องนำ
ข้าวสารไปด้วย หลังจากมีการเผาศพแล้ว ก็จะเปลี่ยนกันไปเยี่ยม หรือนอนเป็นเพื่อนเจ้าภาพ
จนกว่าจะหายเหงา

-ประเพณีทำบุญต่าง ๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานรับขวัญ
ชาวบ้านจะช่วยกันแต่งประดับประดาข้าวของเครื่องใช้และอาหารที่จะนำไปประกอบพิธีกรรม
ชาวบ้านจะมีการบอกกล่าวกันโดยไม่ต้องมีการัดเชิญ โดยจะเดินบอกกันตามบ้านเพราะถือว่า
ทุกคน ๆ ในหมู่บ้านเป็นญาติพี่น้องกัน

15. การก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรี

เดิมเป็นสตรีในหมู่บ้านช่วยเหลือกันในด้านแรงงาน อาหารการกิน งานทำบุญต่างๆ จะมีการหยิบยืมข้าวของเครื่องใช้ อาหารการกินที่ตนเองยังขาดเหลือ ตลอดจนเงินทองในการใช้จ่าย สตรีเริ่มช่วยกันโดยการเก็บเงินครัวเรือนละ 20 บาท ไว้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำอาหารในงานบุญต่างๆ ต่อมาได้มีการเก็บเงินเพิ่มเพื่อจัดซื้ออาหารไว้เลี้ยงกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ สตรีก็จะช่วยกันทำอาหาร โดยยืมวัสดุอุปกรณ์ของใช้ที่ช่วยกันซื้อไว้เป็นของหมู่บ้าน ถ้ามีงานพิธีกรรมในวัดหรือโรงเรียน ก็จะเก็บเงินอีกคนละ 10-20 บาท ไปซื้อวัสดุหรือเครื่องปรุงอาหารไว้เลี้ยงกัน เมื่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐมาให้คำแนะนำในการรวมกลุ่มก็จะไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ให้นำประชุมการจัดตั้งกลุ่มสตรีมีขึ้นเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2532 มีสมาชิกทั้งหมด 80 คน และปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 112 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ ทุนในการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นก็จะมีการพัฒนาสตรีด้านการเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข เป็นต้น

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

1. มีการประสานการช่วยเหลือพบปะพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระภิกษุ และครูที่อยู่ในหมู่บ้านในการจัดตั้งและรวมกลุ่ม
2. มีหาร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรีและสมาชิกกลุ่มสตรี ให้มีการแลกเปลี่ยนพบปะกันเรื่องการประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเธอและสตรีหลายๆ คน ซึ่งชาวบ้านให้ความไว้วางใจจะมอบหมายให้ดูแลในด้านการเงินของหมู่บ้าน และดูแลเรื่องอาหารการกินในงานทำบุญต่างๆ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีกลุ่มสตรี จะนัดสตรีทั้งหมู่บ้านมาพูดคุยกัน เรื่องการทำมาหากิน การประกอบอาชีพ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วชวนกันรวมกลุ่มสตรี
3. มีการผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน
4. มีการประสานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำงานในหมู่บ้านผาแดง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศุภนิมิต ที่มาให้ข้อมูลข่าวสารของการรวมกลุ่มเพิ่มเติม
5. มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิก เพื่อเป็นตัวอย่าง เนื่องจากเป็นผู้นำกลุ่มสตรีที่สตรีในหมู่บ้านให้ความไว้วางใจๆ เมื่อมีการรวมกลุ่ม ชาวบ้านจะตัดสินใจเป็นสมาชิกกลุ่ม

เนื่องจากค่านิยมของสตรีในหมู่บ้าน ถ้าหาก ผู้นำสตรี หรือญาติผู้นำ สมักรเป็นสมาชิกแล้ว เขาจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรวมกลุ่มง่ายขึ้น เนื่องจากสตรีที่เป็นผู้นำและญาติของผู้นำ จะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าและมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ไปแล้ว

6. มีการนำความรู้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเครือข่าย การเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกในครอบครัว เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้องของตนเอง และตนเอง ยังได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ได้นำไปตัดสินใจในการรวมกลุ่ม

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางศรีนวลได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคมของสตรีตั้งแต่การไปเรียนรู้ นำความรู้มาแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจในการเรียนรู้ มีการจัดการจนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มไปรษณีย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ นางศรีนวล มีการทำการเกษตรผสมผสานเหมือนกัน ทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นในกลุ่ม ที่จะให้สมาชิกเข้ามาร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ และได้ช่วยกันวางแผนเพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้กับคนภายนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากหมู่บ้านของเธอเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านไปมา และแะชมธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเธอจึงช่วยกันคิด ทำกิจกรรมโดยการทำชาแห้ง ทำไม้กวาด ทำเกษตรผสมผสาน นำมาผนวกกับแนวคิดการนำทางธรรมชาติมาเป็นจุดขาย หรือทำที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ ทำให้สมาชิกเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มเป็นอย่างดี

17.1.2 กองทุนชุมชน

เนื่องจากสตรีบ้านผาแดงได้พยายาม ช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการทำมาหากิน การผลิตและการบริโภค ทำให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม คือใช้ระบบกองทุนเป็นกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสดันทุนทุกประเภทในชุมชน เพื่อจัดการให้เกิดความเท่าเทียมทั้งในการรับผลประโยชน์ในเชิงช่วยเหลือเกื้อกูล

ซึ่งกันและกัน โดยการช่วยกันคิดจัดตั้งกองทุนขึ้น นางศรีนวลได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง โดยได้รับประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ที่จะกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรีและได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่องคือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาบุตรหลาน การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

การเรียนรู้ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้งการเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน นางศรีนวลมีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน ได้มีการเรียนรู้จากครอบครัว เช่น นางเพ็ญศรีได้มาช่วยเป็นปราชญ์ชาวบ้าน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพในการศึกษาและชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่มทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่บ้าน หมู่บ้านจะได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้านโดยการเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน เช่น เป็นคนช่วยจำหน่ายสินค้าของหมู่บ้านออกไปขายนอกหมู่บ้าน ได้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับลูกค้าทำให้มีการนำมาถ่ายทอดให้กับคนในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง เช่น นำไม้กวาดดอกหญ้าไปจำหน่ายให้กับโรงเรียนมงฟอร์ตในตัวจังหวัดเชียงใหม่ ปีละ 500 อัน ทางโรงเรียนจะแนะนำในการทำด้ามไม้กวาด โดยเปลี่ยนด้ามไม้กวาด จากไม้ไผ่เป็นไม้เนื้อแข็ง การเรียนรู้ภายนอกชุมชน สตรีมีโอกาสไปเรียนรู้จากหลายๆ แห่งที่มีการรวมกลุ่มกับเพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำมีการจัดการร่วมกัน นางศรีนวลได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิง และการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ

อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกัน ทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

จากการรวมกลุ่มสตรีซึ่งนางศรีนวลได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคมนั้น มีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม ผู้นำสตรีซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการ ได้มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน นางศรีนวลได้พูดคุยกันและชักชวนเพื่อนรวมญาติพี่น้องไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้าแล้วกลับมาตั้งกลุ่มทำไม้กวาด แต่ก็มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยก็จะให้เหตุผลในการรวมกลุ่มว่าตนเองไม่มีความถนัดการทำไม้กวาด มีสมาชิกเข้ามาสมัครรวมกลุ่มเพียง 15 คน ทางผู้นำก็ไม่ทอดทิ้ง พยายามพาสมาชิก 15 คนไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง แล้วจึงกลับมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับสตรีบ้านผาแดง โดยการไปประสานผู้นำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้ามารวมกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกเข้ามาสมัครเพิ่ม รวมทั้งหมดได้ 80 คน จึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีผู้นำที่เป็นทางการ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ผู้นำยังไม่พอใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มและพาสมาชิกออกไปหาประสบการณ์ร่วมกับผู้นำหมู่บ้านในการรวมพลังสตรีร่วมกับหมู่บ้านอื่น ในระดับตำบลและอำเภอ จนสามารถได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทำให้สตรีที่ยังไม่ได้สมัครเข้ามารวมกลุ่มได้ตัดสินใจเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 102 ราย ซึ่งการรวมกลุ่มสตรีครั้งนี้เกิดจากความตั้งใจและความพยายามของผู้นำสตรี ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมของสตรีในชุมชนได้

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางศรีนวลได้รับการสนับสนุนทางด้านเงินทุนและวิชาการต่างๆ โดยการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบท เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการและเงินทุนในการประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุอุปกรณ์โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้น ทางหน่วยงานราชการมีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นเพื่อรักษาให้มียกย่องอยู่ในชุมชน ถ้าหาก

หมู่บ้านไหนชุมชนไหนที่ต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มกัน ซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กรของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน นางศรีนวล ได้มีการไปประชาสัมพันธ์ให้สตรีมีการรวมกลุ่มขึ้นเนื่องจากได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จัดตั้งกลุ่มสตรีมีการรวมหุ้นแล้วสามารถเชื่อมโยงไปหากองทุนการบอกชุมชน จึงมีความพยายามช่วยกันรวมกลุ่ม และทางนักพัฒนาจากองค์กร พัฒนาเอกชนได้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าถ้าหากมีการรวมกลุ่มขึ้นมาเป็นทางการมีผู้นำและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทางองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีกองทุนสนับสนุน การประกอบอาชีพ โดยให้เงินกู้ยืมแล้วนำดอกผลไปเป็นทุนการศึกษาบุตรหลานในหมู่บ้าน ทางผู้นำสตรีและสตรีก็จะมาแลกเปลี่ยนพูดคุยและช่วยกันตัดสินใจจากการรวมกลุ่มนั้นมา เพื่อรองรับความช่วยเหลือ

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

นางศรีนวลเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายในหมู่บ้านของตนเอง แล้วได้ออกไปพร้อมกับเครือข่ายนอกหมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในตำบล อำเภอ การไปดูงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การไปติดต่อค้าขายกับคนนอกหมู่บ้านชุมชน ตลอดจนมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน แล้วได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้านนางศรีนวล ได้ไปแลกเปลี่ยนเครือข่ายนอกชุมชนที่อำเภอเวียงป่าเป้า และสมาชิกเป้าหมายทุกรายได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้าม สบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มารวมกลุ่ม นางศรีนวลได้ไปทำ การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้านชุมชน ก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ของป่า พืชผักบ้านๆ จึงได้นำมาเป็นข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางศรีนวลจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับกลุ่มในครั้งแรกแต่เมื่อจะมีการให้เหตุผลกลุ่มก็จะเห็นด้วย นางศรีนวล ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มทำไม้กวาด พร้อมกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านรวม 7 คน แล้วนำกลับมาถ่ายทอด และรับสมัครสมาชิกกลุ่มสตรีซึ่งมีเพียง 15 คน เข้ามารวมกลุ่มและมีสตรีที่ไม่เห็นด้วยที่ไม่เข้ามารวมกลุ่มโดยให้เหตุผลว่า ตนเองไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เมื่อผู้นำไปศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม กลับมา และประกอบกับผู้ใหญ่บ้านได้นำข่าวสารจากการบอกมาประกอบการตัดสินใจสตรี

ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรี และสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคี ในหมู่บ้านคณะของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคน ช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตร ผสมผสานกองทุนชุมชน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยความสามัคคีของสมาชิก จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

ความเป็นกระบวนการประชาสังคมของหมู่บ้าน เกิดขึ้นในชุมชนบ้านผาเค็งมานานแล้ว การไปช่วยงานทำบุญต่างๆ เช่น งานศพ งานพิธีกรรมต่างๆ นั้น ถ้าหากครัวเรือนไหนไม่ไปร่วมกิจกรรมงานศพ หรืองานพิธีกรรมสังคมในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น นางศรีนวล ได้พูดถึงการลงหุ้นในการออมทรัพย์จะถ้าหากสมาชิกคนไหนไม่มาลงหุ้น หรือไม่มีสัจจะก็จะถูกตัดในการสนับสนุนการยืมเงินไปประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกทุกรายได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา หรือถ้าสมาชิกคนไหนไม่มีการช่วยเหลือในการรวมกลุ่ม โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่มหรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่มเพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชนบท และได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น กลุ่มสตรีเป็นกลุ่มหนึ่งจำเป็นจะต้องมีการจัดตั้งเป็นทางการ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนแล้วเชื่อมโยงไปสู่องค์กร และหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาสนับสนุนในการรวมกลุ่ม เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อประกอบในการตัดสินใจในการรวมกลุ่มเป็นทางการให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการกลุ่ม หรือเชื่อมั่นนโยบายสนับสนุนกลุ่มด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ก็จะหามาให้ให้ความรู้เงื่อนไขในการรวมกลุ่ม เช่น การสนับสนุนกองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล หรือองค์กรพัฒนาเอกชน จะต้องมีการรวมกลุ่มมีผู้นำแบ่งหน้าที่รับผิดชอบจึงจะได้รับการสนับสนุนกองทุน หรือมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในชุมชนจะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อรองรับ จากเงื่อนไขต่างๆ ที่หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาชุมชน เข้ามาตั้งเงื่อนไขทางสตรี ซึ่งหาทางรวมกลุ่มกันนั้นโดยได้มีการพัฒนาจากกลุ่มเดิมที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นมาเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งมีผู้นำและมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ นางศรีนวลได้ร่วมกันเตรียม

ความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และ ทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท จากพัฒนาชุมชน สาธารณสุข สนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืม ประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กใน หมู่บ้านผาแดง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้ความรู้เรื่อง การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กร ภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 6

1. ชื่อนาง สมศรี ขอดสร้อย
2. อายุ 49 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับนายสมนึก ขอดสร้อย
4. จำนวนบุตร 2 คน
5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ ตนเอง จะมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงาน ในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า

6. อาชีพ ประกอบอาชีพทำสวนชา และทำหน้าที่แม่บ้าน

7. ที่อยู่ เลขที่ 1 บ้านผาแดง ตำบลป่าเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

วัยเด็กเธอเติบโตในหมู่บ้านผาแดง ซึ่งครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนชา

วัยสาวเธอได้ทำการสมรสกับสามีซึ่งรับราชการเป็นครู และทำหน้าที่แม่บ้านดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว ให้การศึกษาอบรม ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับบุตรด้านอาหาร ยารักษาโรค การทำมาหากิน ปัจจุบันเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของครอบครัวในการประชุมประชาคมแทนสามี

10. ระบบการผลิต

การประกอบอาชีพทำสวนชา ของนางสมศรี ยอดสร้อย จะอาศัยน้ำจากธรรมชาติ คือน้ำฝน และน้ำจากลำห้วย ใช้แรงงานคนในครอบครัว หากมีความจำเป็นเช่นเจ็บป่วยหรือติดธุระจะมีการจ้างแรงงานรายวัน แต่ไม่บ่อยนัก ในการแผ้วถาง ตัดแต่งกิ่ง และเก็บใบชา ขนใบชา ซึ่งกรรมวิธีการทำชาหมัก หรือ การทำเมี่ยง จะใช้แรงงานคนทุกขั้นตอน แม้กระทั่งการทำภาชนะในการเก็บใบชา หมักชา จะต้องใช้แรงงานคนในการสานตะกร้าสำหรับเก็บใบชา เรียกว่า “ก้วย” ส่วนภาชนะที่หมัก เรียกว่า “ต่าง”

11. ระบบความสัมพันธ์

เนื่องจากนางสมศรี ยอดสร้อยเป็นคนที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดงทำให้รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านผาแดงเป็นอย่างดี และมีญาติพี่น้องของตนเองที่ตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงหลาย โดยเฉพาะครอบครัวของสามี เป็นตระกูลใหญ่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดง ทำให้มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันตั้งแต่อาหารการกิน การเก็บใบชา และการประกอบอาชีพ เมื่อมีความเดือดร้อนก็จะขอความช่วยเหลือหยิบยืมกัน เช่น อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ พืชผัก เครื่องปรุงอื่นๆ เมื่อมีการขาดเหลือก็จะขอกันหรือฝากไปซื้อหรือซื้อจากตลาดมาแบ่งปันกัน การเก็บใบชาจะมีการดูแลกัน ช่วยกันโดยแบ่งยารักษาโรคหรือสมุนไพรให้ใช้ ถ้าหากไปรักษาโรงพยาบาลก็จะไปส่งหรือไปเยี่ยมกัน ส่วนการประกอบอาชีพก็จะแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ ด้านแรงงานมีการลงแขกทำงานหรือที่เรียกว่า “เอามื้อ” เช่น เก็บใบชา มัดชา เป็นต้น ความผูกพันกันจะมีการเรียกชื่อโดยใช้ลุง ป้า น้า อา นำหน้า เช่น คนที่เป็นเด็กกว่าตนบางคนก็จะเรียกตนเองว่าพี่ น้า ป้า ทำให้ผู้เรียกและผู้ฟังมีความอบอุ่น มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนั้นก็จะมีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

สืบเนื่องจากครอบครัว นางสมศรี ยอดสร้อย เป็นพุทธศาสนิกชนจึงมักไปทำบุญทุกวันพระหรือตามแต่สะดวก มีการจัดส่งอาหารไปถวายพระตอนเช้าตามที่หมู่บ้านแบ่งไว้เป็นกลุ่มๆ

มีการนับถือผีปู่ย่าตายาย จะทำพิธีขอมาบอกกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการทำกิจกรรมในบ้าน ทุกปีจะไปเลี้ยงผีที่บ้านต้นผี(ตัวแทนของตระกูล) ซึ่งจะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

ในหมู่บ้านมีผีเสื้อบ้าน สามารถสังเกตได้หากเดินทางมาจากอำเภอแม่แตงตามถนนสายแม่มาลัย-ปาย จะเห็นหอเสื้อบ้านอยู่ก่อนเข้าหมู่บ้านผาแดง หากเธอจะออกจากหมู่บ้านไปทำธุระหรือกลับมาถึงหมู่บ้านก็จะบอกกล่าวขอพร ทุกปีจะมีการสืบทอดบ้านผาแดง ทุกครอบครัวก็จะนำข้าวปลาอาหารไปกราบและประกอบพิธีกรรม โดยการนำเสตง(ข้าวปลาอาหาร)ไปกราบและขอพร ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงมีสุขภาพกายและจิตดี มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้องกันวิถีชีวิตของ นางสมศรี ยอดสร้อย ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปคือเปลี่ยนแปลงไปในสิ่งที่ดีขึ้น เช่น บทบาทของตนเอง นอกจากจะอยู่กับบ้านก็จะมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างๆ และได้ไปศึกษาดูงานร่วมกับกลุ่ม จะต้องมีการบริหารเวลาเนื่องจากเป็นสมาชิกกลุ่มหลายๆกลุ่ม จะต้องร่วมกิจกรรมกลุ่ม อาทิเช่น การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา

การประกอบอาชีพนอกจากอาชีพทำสวนชา รับจ้าง ก็จะมีอาชีพเสริม เช่น การทำสวนเกษตรผสมผสาน จะมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เหลือกินนำไปขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนความสัมพันธ์กับเครือญาติยังมีความผูกพันกันเหมือนเดิม เนื่องจากได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์สามารถให้กู้ยืมเงินกลุ่มไปเป็นทุนประกอบอาชีพและร้านค้า ก็จะช่วยให้ซื้อของในราคาถูก

13. ระบบคิด

เธอมีความคิดว่าหมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านที่มีชาวบ้านรักกัน สามัคคีกัน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปีมีอากาศที่อุดมสมบูรณ์ ตนเองจึงอยากจะรักษาไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะมีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่ดีไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

เธอจะร่วมกับชาวบ้านไปร่วมประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เป็นประจำ เช่นวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัตร) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ประเพณีปอยหลวง ประเพณีปีไหมเมือง (สงกรานต์)

15. การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรี

นางสมศรี ยอดสร้อย กล่าวว่า “เดิมนั้นมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นของส่วนรวม เพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้จัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มสตรีบ้านผาแดงขึ้น”

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

สำหรับการร่วมขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดงของนางสมศรี ยอดสร้อย เธอเข้าร่วมโดย

1. นำความรู้ประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ตำบล ระดับอำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกในครอบครัวเพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้อง และเธอได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านได้นำไปตัดสินใจในการรวมกลุ่ม

2. ให้ความช่วยเหลือผู้นำเมื่อมีกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่นงานทำบุญต่างๆ งานโรงเรียน งานเพื่อสาธารณะของหมู่บ้าน ตนเองและสตรี ในหมู่บ้าน จะมีหน้าที่รับผิดชอบด้านอาหาร หรืองานตกแต่ง สถานที่ ตนเองมองเห็นปัญหาในการช่วยเหลือ เช่นขาดวัสดุอุปกรณ์ เงินทุนในการทำกิจกรรม ตนเองจึงชักชวนสตรีรวมกลุ่มกันขึ้น

3. นำเอาความคิดของผู้นำในหมู่บ้าน เช่นผู้ใหญ่บ้าน พระ หรือผู้อาวุโส ที่มีความคิดอยากจะทำให้สตรีมีการรวมกลุ่มกันขึ้นมา เพื่อมีการเชื่อมโยงกิจกรรมไปหาองค์กรภายนอกชุมชน ซึ่งมีนโยบายจะสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสตรี เช่น หน่วยงานของรัฐจะสนับสนุนทางวิชาการ เช่น การเลี้ยงลูกให้ถูกวิธีจากสำนักงานสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพจากสำนักงานพัฒนาชุมชน การแปรรูปผลผลิตการเกษตร จากสำนักงานการเกษตร หรือการสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพจาก องค์กรพัฒนาเอกชน คือมูลนิธิศุภนิมิต เป็นต้น

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

จากระบบความสัมพันธ์ มีความผูกพันเป็นเครือญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้าน เมื่อมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จึงอยากจะไปช่วยให้มีกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือกันทั้งหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

17.1.2 กองทุนชุมชน

นางสมศรี ยอดสร้อย ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ฯ จากกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้ โดยศักยภาพของชุมชนเมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุนสามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เพื่อบุคลากรศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

จากการเรียนรู้ทำให้เธอ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้งการเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน เธอได้รับความรู้จากนางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ได้ทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้าน มาช่วยรวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน และเธอร่วมศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจาก

การไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางสมศรีกล่าวเช่นเดียวกันกับนางพรว่า “การได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรี ซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการได้มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน” เธอได้ร่วมเดินทางไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายแล้วกลับมาตั้งกลุ่มทำไม้กวาด แต่ก็มีทั้งคนเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยก็จะให้เหตุผลในการรวมกลุ่มว่าตนเองไม่มีความถนัดการทำไม้กวาด มีสมาชิกเข้ามาสมัครรวมกลุ่มเพียง 15 คน ทางผู้นำก็ไม่ทอดย พยายามที่จะให้สมาชิกทั้ง 15 คน ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วจึงกลับมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับสตรีบ้านผาแดง โดยการประสานผู้นำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้ามารวมกลุ่มซึ่งมีสมาชิกเข้ามาสมัครเพิ่ม กระทั่งได้ 80 คน จึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีผู้นำที่เป็นทางการ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ผู้นำยังไม่พอใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มและพาสมาชิกออกหาประสบการณ์ร่วมกับผู้นำหมู่บ้านในการรวมพลังสตรี ร่วมกับหมู่บ้านอื่นในระดับตำบลและอำเภอจนสามารถได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทำให้สตรีที่ยังไม่ได้สมัครเข้ามารวมกลุ่มได้ตัดสินใจเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกรวมทั้งสิ้น 102 ราย ซึ่งการรวมกลุ่มสตรีครั้งนี้เกิดจากความตั้งใจและความพยายามของผู้นำสตรี ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดระบอบการประชาสังคมของสตรีในชุมชนได้

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

การให้ความช่วยเหลือของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ หน่วยงานของรัฐที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือนางสมศรี ยอดสร้อย กล่าวว่า มีหลายองค์กร เช่น

สำนักงานพัฒนาชุมชน เข้ามาให้คำแนะนำในการจัดตั้งกลุ่มและสนับสนุนงบประมาณการสร้างอาคารร้านค้า

สำนักงานเกษตร มาแนะนำในการจัดทำเกษตรผสมผสานและแปรรูป ไข่ปลา(กลุ่มทำชาแห้ง)

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเป๋ สนับสนุนงบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์
คั่วชาและทำบรรจุภัณฑ์ชาแห้ง

มูลนิธิศุภนิมิต สนับสนุนเงินยืมให้กับกลุ่มออมทรัพย์โดยมีการแนะนำ
การรวมกลุ่มสตรี เพื่อนำดอกผลของกลุ่มออมทรัพย์ มาใช้เป็นทุนการศึกษา สตรีเห็นพ้อง
กันว่าดีจึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้น

นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้คำแนะนำในการทำเกษตร
ผสมผสาน

การศึกษาอบรมเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาแบบไม่เป็น
ทางการโดยการเรียนรู้จากภูมิปัญญา เช่น การนำเอาผู้ที่มีภูมิปัญญาด้านการทำไม้กวาด
ดอกหญ้ามาช่วยสอน จึงมีการรวมกลุ่มทำไม้กวาดและนำผู้ที่มีภูมิปัญญาด้านการคั่วชา
มาถ่ายทอดประสบการณ์โดยการรวมกลุ่มทำชาแห้ง เป็นต้น

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

สำหรับเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้นางสมศรี ยอดสร้อย กล่าวว่า
ระดับหมู่บ้าน มีการประชุมปรึกษาหารือกันและชักชวนกันรวมกลุ่ม
เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

ระดับตำบล ได้มีโอกาสไปเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระดับตำบล
นำเอาประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและชักชวนกันรวมกลุ่มระดับอำเภอ จังหวัด
มีโอกาสดำเนินไปพบเห็นและรับฟังจากผู้นำหรือคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านต่างๆ
นำมาชักชวนชาวบ้านรวมกลุ่มหรือไปทัศนศึกษาดูงานและไปพบเห็นกิจกรรมที่สามารถนำมา
พัฒนาชุมชนของตนเองได้ จึงนำมาถ่ายทอดประสบการณ์และชักชวนกันรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางสมศรี ยอดสร้อย กล่าวว่ากลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม
ของหมู่บ้านผาแดง เกิดจาก

ผู้นำ เมื่อสตรีจะทำอะไรในชุมชนก็จะมีการพูดคุยกับผู้นำ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก
อบต. พระ มัคคทายก เมื่อผู้นำเห็นด้วยผู้นำก็จะช่วยเหลือ เช่น สตรีจะรวมกลุ่มทำไม้กวาดดอก
หญ้า หรือกลุ่มทำชาแห้ง เมื่อไปพูดคุยกับผู้นำทุกอย่างเห็นด้วยและมองเห็นว่าเป็นอาชีพเสริม
ของสตรี และวัตถุดิบในหมู่บ้านมีมาก ทางผู้นำจึงได้มีการสนับสนุน เช่น ช่วยด้านแรงงาน
ประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำและผู้ชายในหมู่บ้านมาช่วยกันตัดไม้ทำค้ำไม้กวาด หาพื้นมาเป็น
เชื้อเพลิงในการคั่วชา นอกจากนั้นแล้วจะช่วยเหลือประสานงบประมาณจากภายนอกมาให้ เช่น
ของงบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาชุมชนมาช่วยจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ทำไม้กวาดและประสาน

เจ้าหน้าที่จากสถาบันฝีมือแรงงานมาช่วยฝึกอบรม ของงบประมาณจาก อบต. มาสนับสนุนกลุ่มทำชาแห้ง เป็นต้น

เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น ระดับหมู่บ้าน จะมีการประชุมร่วมกันผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้านในสาขาต่างๆ ทำให้มองเห็นสภาพปัญหาและความต้องการร่วมกันของชุมชน ระดับตำบล เมื่อมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในตำบลไม่ว่าจะในรูปการประชุม การฝึกอบรม ก็จะมีโอกาสเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนก็จะได้รับความรู้ประสบการณ์และงบประมาณเข้ามาสนับสนุนกลุ่มในหมู่บ้าน เช่น อบต. มีการฝึกอบรมด้านกลุ่มอาชีพก็จะมีวิทยากรมาให้ความรู้ และทางอบต.มองเห็นว่ากลุ่มของเราทำกันจริงทาง อบต. ให้ทำโครงการของงบประมาณจาก อบต.

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางสมศรี ยอดสร้อยจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกที่ดีในการรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

นางสมศรี ยอดสร้อยได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา ยอมรับในกฎระเบียบในหมู่บ้านเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่นๆ เช่นหากสมาชิกผู้ใดไม่มีการช่วยเหลือในกลุ่ม แม้จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วก็ตามก็จะไม่มีสิทธิ์ในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

เธอได้ร่วมกับสมาชิกท่านอื่นๆ การเตรียมความพร้อมการรับการสนับสนุน งบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท อำเภอ หน่วยงานพัฒนาชุมชนสนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชนโดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้นจึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 7

1. ชื่อ อุ่นเรือน มามูล

2. อายุ 52 ปี

3. สถานภาพการสมรส สมรสกับนายผจญ มามูล

4. จำนวนบุตร 2 คน

5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ การศึกษา การศึกษาแบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. โรงเรียน เข้าศึกษาในระดับโรงเรียน จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านผาแดง

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ และมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

3.2 นอกชุมชน มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และมีโอกาสได้ไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นอกชุมชนบ่อยกว่าคนอื่น เนื่องจากเป็นภรรยา ผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนั้นแล้วได้ไปศึกษาดูงาน ในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาด ดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า ไปดูกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านท่าข้ามตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ไปดูการปลูกกาแฟและแปรรูปกาแฟที่โครงการหลวงแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่

6. อาชีพ ประกอบอาชีพ ทำสวน

7. ที่อยู่ เลขที่ 17 บ้านผาแดง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

ครอบครัวนางอุ่นเรือน มามูล เดิมอยู่ที่อำเภอแม่ริม และอพยพมาทำสวนชา ตั้งแต่ อายุ 7 ขวบ โดยมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนบ้านผาแดง พอสมรสก็มีบทบาทและหน้าที่เพิ่มขึ้นคือ เลี้ยงดูบุตรให้การศึกษาอบรม สั่งสอน โดยถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับบุตรทางด้านอาหาร ยารักษาโรค และการทำมาหากิน

วิถีชีวิตในปัจจุบันได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปคือเปลี่ยนแปลงไปในสิ่งที่ดีขึ้น เช่น บทบาทของตนเอง นอกจากจะอยู่กับบ้านก็จะมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างๆ และได้ไปศึกษาดูงานร่วมกับกลุ่ม จะต้องมีการบริหารเวลาเนื่องจากเป็นสมาชิกกลุ่มหลายๆกลุ่ม จะต้องร่วมกิจกรรมกลุ่ม อาทิเช่น ประชุมอบรม การประกอบอาชีพนอกจากอาชีพทำสวนชา ก็จะมี

อาชีพเสริม เช่น การทำสวนเกษตรผสมผสาน จะมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เมื่อมีเหลือจึงนำไปขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีใช้มูลสัตว์ทำปุ๋ยอินทรีย์ รายได้นอกจากจะมีรายได้จากการทำสวนฯ จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลไม้ เช่น ลิ้นจี่ มะม่วง และเสาวรส ส่วนความสัมพันธ์กับเครือข่ายยังมีความผูกพันกันเหมือนเดิม เนื่องจากได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สามารถให้กู้ยืมเงินกลุ่มไปเป็นทุนประกอบอาชีพและร้านค้า

การประกอบอาชีพหลักในปัจจุบันคือการทำสวน หมักใบชาอ่อน เรียกว่าเมี่ยง นำใบชาขายให้แก่คนในตัวอำเภอ จังหวัด และต่างจังหวัด ถ้าหากมีชาวบ้านฝากไปขายก็จะช่วยนำไปขายโดยขอค่าขนส่งเมี่ยง ไปขายในตัวอำเภอ

10. ระบบการผลิต

ครอบครัวของนางอุ้นเรือน มามูลประกอบอาชีพทำสวนฯ (สวนเมี่ยง) การประกอบอาชีพทำสวนฯ โดยได้รับประสบการณ์จากครอบครัว นอกจากนั้นก็จะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่หาอาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว ส่วนใหญ่จะเรียนรู้จากมารดา นอกจากนี้แล้วเมื่อมีเวลาว่างก็จะไปหาของป่าตามฤดูกาล เช่น ฤดูกาลหน่อไม้ก็จะไปหาหน่อไม้ หาเก็บเห็ด หาปลาในลำห้วย หรือหาเก็บผัก เช่น ผักกูด ผักตำลึงเพื่อนำของป่ามาไว้เป็นอาหาร การประกอบอาชีพทำสวนฯ ก็จะมีการแลกเปลี่ยนแรงงานกันในการเก็บใบชา มัดใบชา และหมักชา หลังจากหมักชาแล้ว ก็จะขายชาหมักที่เรียกว่า “เมี่ยง”

ในฤดูหนาวเธอปลูกผักกวางตุ้งตามความนิยมของท้องถิ่น เพราะชาวบ้านจะนำมาประกอบอาหาร ที่เรียกว่า จอผักกาด (อาหารท้องถิ่นภาคเหนือ) และจะนำมาจอผักกาดบ่อยมากกว่าอาหารจำพวกอื่นๆ ส่วนผักสวนครัวอื่นๆ ชาวบ้านก็จะปลูกไว้กินเอง และแบ่งปันเพื่อนบ้าน และญาติพี่น้องในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะนิยมขอผักสวนครัวกันกินโดยจะไม่นิยมขายกัน บางครั้งก็มีการแลกเปลี่ยนกัน เช่น บางครัวเรือนปลูกผักกาดกวางตุ้ง เพื่อทำจอผักกาด และจะต้องใส่มะขาม แต่ไม่มีมะขามก็จะแบ่งผักกาดให้เพื่อนบ้านเพื่อแลกกับมะขามสด และนำมาใส่จอผักกาด หรือขาดเครื่องปรุงอื่นๆ เช่น กะปิ ปลา ร้า ถั่วเน่า (ถั่วเหลืองอัดแผ่น) ก็จะขอแบ่งปันกัน นอกจากนี้แล้วการทำสวนฯ หรือการปลูกพืชผัก ถ้าหากไม่ได้จ้างแรงงาน ชาวบ้านก็จะช่วยกันโดยการเอาแรงงานเป็นการแลกเปลี่ยนกันหรือที่เรียกว่า เอามือ หรือ การลงแขก ซึ่งจะคล้ายๆ กับการลงแขกดำนาแต่ทางหมู่บ้านผาแดง จะเป็นการลงแขกในการช่วยเหลือกับเก็บยอดชา ตัดแต่งกิ่งชา การสร้างบ้าน ตัดไม้

11. ระบบความสัมพันธ์

เนื่องจากนางอุ้นเรือน เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดงตั้งแต่เด็ก ทำให้รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านผาแดงเป็นอย่างดี และมีญาติพี่น้องในหมู่บ้านผาแดงทั้งของตนเองและของสามีที่ตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงอีกหลายครัวเรือนทำให้มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือกันทั้งด้านอาหารการกิน การเจ็บไข้ และการประกอบอาชีพ เมื่อมีความเดือดร้อนก็จะขอความช่วยเหลือหยิบยืมกัน เช่น อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ พืชผัก เครื่องปรุงอื่นๆ เมื่อมีการขาดเหลือก็จะขอแบ่งปันกัน หรือซื้อจากตลาดมาแบ่งปันกัน ส่วนการเจ็บไข้ก็จะมีการดูแลกัน ช่วยกันโดยการแบ่งยารักษาโรคหรือยาสมุนไพรให้แก่กัน ถ้าหากไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลก็จะไปส่งและไปเยี่ยมกัน ส่วนการประกอบอาชีพก็จะแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ช่วยเหลือกันทางด้านแรงงานโดยการเอามือกัน เช่น เก็บใบชา มัดชา ความผูกพันกันจะมีการเรียกชื่อเรียกว่า ลุง ป้า น้า อา เป็นคำนำหน้า เช่น คนที่เป็นเด็กกว่าตนบางคนก็จะเรียกตนว่าพี่ น้า ป้า ทำให้ผู้เรียกและผู้ฟังมีความอบอุ่น มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนั้นก็จะมีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ระบบความเชื่อและคุณค่า ครอบครัวของนางอุ้นเรือน มามูล นับถือศาสนาพุทธ และจะไปทำบุญทุกวันพระหรือตามแต่สะดวก จะมีการถวายอาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ไปกราบพระ สงฆ์ ตามที่ชาวบ้านแบ่งให้เป็นหมวดๆ เพื่อถวายอาหารให้แก่พระภิกษุสงฆ์ และนับถือผีปู่ย่าตายาย จะทำพิธีขอขมาบอกกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการทำกิจกรรมในบ้าน ทุกปีจะต้องไปเลี้ยงผีที่บ้านต้นผี(ตัวแทนของตระกูล) ซึ่งจะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ส่วนในหมู่บ้านก็จะมีผีเสื้อบ้านซึ่งมีหอเสื้อบ้าน โดยเราจะสังเกตได้จาก ถ้าเรามาจากอำเภอแม่แตงตามถนนสายแม่มาลัย-ปาย จะเห็นหอเสื้อบ้านอยู่ก่อนเข้าหมู่บ้านผาแดง ถ้าเราจะออกจากหมู่บ้านไปที่ไหนๆ ก็จะบอกกล่าวขอให้ปกป้องรักษา หรือถ้าเรากลับจากที่อื่นจะเข้าหมู่บ้านก็จะบอกกล่าวในหนึ่งปีจะมีการสืบทอดบ้านชาวผาแดงก็จะนำข้าวปลาอาหารไปกราบ และจะประกอบพิธีกรรมโดยการนำสวด (ข้าวปลาอาหาร) ไปกราบและขอพร ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงมีสุขภาพจิตดี มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกัน

13. ระบบคิด

นางอุ้นเรือน มามูล มีความคิดเห็นว่าถึงแม้ว่าหมู่บ้านผาแดงจะเป็นหมู่บ้านที่จะอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง แต่ชาวบ้านก็ยังรักและสามัคคีกัน มีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ มีลำน้ำที่เป็นไหลตลอดปี มีอาหารที่หาได้จากป่า

ที่อุดมสมบูรณ์ มีอากาศที่บริสุทธิ์ ตนเองจึงอยากจะรักษาและอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะให้มีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านผาแดงให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ในเดือนเกี๋ย (ประมาณเดือนตุลาคม) จะมีการทำบุญตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ซึ่งมีการเตรียมข้าวปลาอาหารแห้ง และเสื้อผ้า ของใช้อื่นๆ เท้าที่จะมีกำลังหาได้มาบรรจุในภาชนะ เช่น ตะกร้า ซึ่งเตรียมไว้เท่ากับจำนวนที่จะทำบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วเขียนชื่อผู้ล่วงลับใส่กระดานนำไปรวมกันไว้หน้าพระประธานโดยจะมีการรวบรวมแล้วเอาจำนวนพระภิกษุมหาหารจำนวนสลาก เมื่อพระภิกษุจับได้ของใครก็จะให้พร และอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ล่วงลับตามชื่อที่ได้เขียนใส่กระดานไว้

-ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นการทำบุญตักบาตรและอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ทุกครัวเรือนจะต้องไปทำบุญตักบาตรที่วัด หลังจากทำบุญเข้าพรรษาแล้ว ทุกวันพระก็จะไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ จนถึงวันออกพรรษา และเมื่อมีวันสำคัญ แต่ก็จะมีการถวายอาหารโดยนำไปถวายที่วัด โดยจะมีการเปลี่ยนเวร และแบ่งหมวดไปการทำอาหารไปถวายให้กับวัด

-ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ในวันยี่เป็งจะมีการนำข้าวปลาอาหาร ไปถวายพระ มีฟังเทศน์ ฟังธรรม ในวัดจะมีปล่อยโคมลอย มีการตกแต่งซุ้มประตูดาว ประตูดาวด้วยต้นไม้มดลูกไม้ ต้นกล้วย ชาวบ้านมีการเชื่อว่า การปล่อยโคมลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าจะเป็นการปล่อยเคราะห์ ซึ่งที่ไม่ดีออกไป แล้วจะนำทางไปสู่สวรรค์ ส่วนการตกแต่งซุ้มประตูดาวจะนำทางไปสู่สวรรค์ มีโชนกลอง กลางคืนจะมีการลอยกระทงที่ทำน้ำ หรือลำห้วย

-ประเพณีตานข้าวใหม่ (15 ค่ำ เดือน 4) ก็มีการประกอบอาหารเพื่อนำไปทำบุญที่วัด ชาวบ้านที่เพาะปลูกข้าวก็จะนำข้าวที่ได้มาจากการเพาะปลูกมาทำเป็นข้าวหลามนำไปทำบุญที่วัด ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนา ก็จะนำข้าวที่ซื้อจากตลาดไปทำบุญ ซึ่งเป็นประเพณีที่นับถือสืบกันเรื่อยมา

-ประเพณีปอยหลวง เมื่อมีการก่อสร้างหรือบูรณะซ่อมแซมโบสถ์ วิหาร เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ ในหมู่บ้านก็จะมีการประชุมกันเพื่อที่จะทำบุญ ทุกครอบครัวก็จะนำข้อตกลงมาตกลงกันเพื่อเตรียมทำบุญ ถ้าหากตกลงว่าจะถวายเงิน เพื่อทางวัดจะนำไปใช้จ่ายในวัด ชาวบ้านก็จะถวายขอดเงิน (โดยการนำเงินไปทำบุญ) ถ้าหากว่าจะตกลงกันว่าถวายเครื่องไทยทาน หรือครัวदान ทุกครัวเรือนจะบอกญาติพี่น้องที่อยู่ต่างหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้มาทำบุญ มีการเตรียมอาหารไว้เลี้ยง และเงินที่ญาติพี่น้องนำมาร่วมทำบุญ ส่วนหนึ่งก็จะ

นำมาเป็นยอดเงิน หรือเงินที่จะนำไปทำบุญอีกส่วนหนึ่งก็จะนำไปซื้อของใช้เพื่อใช้ในวัด และเป็นสมบัติของวัด แต่ชาวบ้านสามารถยืมได้ ซึ่งชาวบ้านก็จะประชุม และนิมนต์เจ้าอาวาส เข้าร่วมประชุมว่าทางวัดขณะนี้ยังขาดอุปกรณ์ของใช้อะไรบ้าง แล้วชาวบ้านจะตกลงกันว่าซื้อของใช้ไปทำบุญโดยให้เหมือน ๆ กัน เพื่อจะได้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ เช่น หากทางวัดยังขาดเก้าอี้สำหรับการประชุม ชาวบ้านก็จะซื้อเก้าอี้ไปทำบุญ การนำไปทำบุญชาวบ้านจะนัดกันจัดขบวนแห่เข้าไปพร้อมๆ กัน มีการจัดงานมโหรีสพ มีขบวนฟ้อน มีการแสดงต่างๆ นำขบวน จะมีการบอกกล่าวเชิญหัววัด (วัดต่าง ๆ) ร่วมทำบุญด้วย เมื่อเสร็จงานแล้ว ก็มีหมู่บ้านไหน วัดไหน มีงานปอยหลวง ชาวบ้านก็จะพากันไปร่วมทำบุญตอบแทนทุกวัดที่มาร่วมงานปอยหลวง

-งานปีใหม่เมือง (สงกรานต์) จะมีอยู่ 4 วัน คือวัน วันเนา วันพญาวัน วันปากปี (13-16 เมษายน ของทุกปี) โดยจะมีการทำความสะอาดบ้านเมือง ร่างกาย ในวันสังขารล่อง มีการยิงปืนจุดประทัดไล่เสนียด ส่วนวันเนา จะมีการเตรียมข้าวปลาอาหาร ของใช้ไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ซึ่งวันเน่าจะต้องใช้ความอดทนสูง ไม่ด่า ไม่ทะเลาะกัน วันเน่าจะมีการขนทรายเข้าวัด เพื่อใช้เป็นกองทรายทำบุญปักตุง สำหรับวันพญาวันเป็นวันที่เป็นมงคล ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรในตอนเช้า จะมีการถวายตุง โดยที่จะนำตุงซึ่งทำด้วยกระดาษสำหรับทำว่าว มาตัดเป็นรูปต่างๆ แล้วนำไปทำบุญปักที่กองทราย เพื่อเสริมสิริมงคล หลังจากทำบุญตักบาตรแล้ว ก็จะดำหัวพระพุทธรูปที่อยู่ในวัด จะนำน้ำขมิ้นส้มป่อย ไปรดที่มือหรือสร่งน้ำพระ ต่อจากนั้นจะนำน้ำส้มป่อยกลับไปบ้านเพื่อให้ทุกคนในครอบครัวพรมหัวเพื่อเสริมสิริมงคล ในตอนกลางวันก็จะไปรดน้ำดำหัวขอขมาและขอพรจากญาติผู้ใหญ่และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ถ้าหากเป็นผู้อาวุโสที่เป็นปราชญ์ เช่น มัคทายก ผู้ใหญ่บ้านและอดีตผู้ใหญ่บ้าน ก็จะนัดกันไปพร้อมกันรดน้ำดำหัว ขอพร ส่วนวันปากปี (16 เมษายน) ก็จะมีการทำบุญ สืบทอดเริ่มทำอะไรดีๆ ในวันนี้

-ประเพณีงานศพ ชาวบ้านก็จะการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดงานศพ ทุกครัวเรือนจะช่วยเหลือกันเมื่อมีญาติพี่น้องหรือคนในหมู่บ้านตาย ผู้ชายจะช่วยกันตั้งเต็นท์เตรียมสถานที่ เตรียมเครื่องใช้ประกอบพิธีกรรมที่ใช้แรงงาน ส่วนผู้หญิงก็จะช่วยกันเตรียมของใช้ในการประกอบพิธีกรรม ที่เป็นชิ้นเล็ก และเตรียมข้าวปลาอาหาร ในส่วนของการช่วยเหลือ แต่ก่อนจะช่วยเหลือกันโดยนำข้าวสารพืชผักมาช่วยกัน และนำข้าวสารและเงิน 3 บาท มาช่วยกันทุกครัวเรือน ต่อมาทุกครัวเรือนจะนำเงิน 25 บาทมาช่วย โดยไม่ต้องนำข้าวสารไปด้วย หลังจากมีการเผาศพแล้วก็จะเปลี่ยนกันไปเยี่ยมหรือนอนเป็นเพื่อนเจ้าภาพจนกว่าจะหายเหงา

-ประเพณีทำบุญต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานรับขวัญ ชาวบ้านจะช่วยกันตบแต่งประดับประดาข้าวของเครื่องใช้และอาหารที่จะนำไปประกอบพิธีกรรม ชาวบ้านจะมีการบอกกล่าวกันโดยไม่ต้องมีการ์ดเชิญ โดยจะเดินบอกกันตามบ้าน เพราะถือว่าทุกคน ๆ ในหมู่บ้านเป็นญาติพี่น้องกัน

15. การก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรี

มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นของส่วนรวมเพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้งาน ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้อัปเดตกลุ่มเพื่อพัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน เก็บใบชา หมักใบชา จะมีการลงแรงเพื่อแลกเปลี่ยนกัน หรือลงแขกกัน เพื่อสร้างบ้าน รื้อบ้าน ทำบุญ พิธีกรรมต่างๆ โดยจะช่วยเหลือกัน ในด้านการประกอบอาหารการกินถ้าขาดเหลืออะไรก็จะแบ่งปันกัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องปรุงอาหาร พืชผักสวนครัว จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกัน ถ้าหากเป็นอาหารมีราคาแพงก็จะแบ่งปันกัน เช่น ซื้อการสุกรมาก็จะชำแหละ แล้วแบ่งกันที่เรียกว่า “ตักปุ้น”

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านผาแดงนี้จะช่วยกันทุกคน ไม่อยากเห็นคนอื่นมีความทุกข์ยากลำบาก เมื่อมีการขอร้องกันก็จะไม่มีการปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการเก็บไข่ได้ป่วยจะช่วยกัน เช่น การคลอดลูก เพื่อนบ้านจะช่วยกันเป็นหมอดำแย ทำอาหารแบ่งปันให้แกกัน แนะนำการเลี้ยงดูบุตรแก่กัน หรือเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะช่วยดูแลรักษาเบื้องต้น ช่วยนำส่งโรงพยาบาล ชาวบ้านในหมู่บ้านจะไม่ทิ้งกัน

การช่วยเหลือกันก็จะขึ้นอยู่กับความเป็นญาติใกล้ชิดกันหรือเป็นเพื่อนบ้าน(บ้านติดกัน) เมื่อสตรีมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน โดยมีการช่วยกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการใช้ทำครัวร่วมกัน และหาทุนสำรองในการใช้จ่าย โดยการเก็บเงินกันคนละ 5 บาท จนถึง 20 บาท มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามที่ได้ไปพบเห็นจากที่อื่นมาเล่าเป็นประสบการณ์ให้กับกลุ่ม และได้มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นมารองรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรภายนอก โดยมีสมาชิกเริ่มแรกประมาณ 50 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 112 คน จากครัวเรือนละ 1 คน

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

1. มีการพบปะพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน เช่นผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระภิกษุ และครูที่อยู่ในหมู่บ้านในการรวมกลุ่มต่างๆ เนื่องจากตนเองเป็นภรรยาผู้ใหญ่บ้าน และเป็นที่ปรึกษาสตรีในหมู่บ้าน

2. มีการเข้าร่วมการประชุมสมาชิกกลุ่มสตรี(เดิม) มีการแลกเปลี่ยนกันเรื่อง การประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม หาดูชีพเสริม ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีกลุ่มเกษตร ผสมผสานเพื่อไม่เสี่ยงต่อการทำสวน จึงมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นมา ตนเองและสตรีหลายๆ คน เป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ ในด้านการเงินของหมู่บ้าน การดูแลเรื่องอาหาร การกิน ในงานทำบุญต่างๆ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีกลุ่มสตรี จะนัดสตรีทั้งหมู่บ้านมาพูดคุยกันเรื่อง การทำมาหากิน การประกอบอาชีพ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

3. มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีซึ่งเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้าน เนื่องจาก ตนเป็นภรรยาของผู้นำจึงต้องเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้าน โดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อเป็น ตัวอย่าง เมื่อมีการรวมกลุ่ม จึงตัดสินใจเป็นสมาชิกของกลุ่ม เนื่องจากค่านิยมของสตรีใน หมู่บ้าน ถ้าหากผู้นำสตรี หรือญาติผู้นำ สมัครเป็นสมาชิก แล้ว เขาจะนำมาใช้ประกอบ การตัดสินใจในการรวมกลุ่มง่ายขึ้น เนื่องจากสตรีที่เป็นผู้นำ และญาติของผู้นำ มีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารได้ดีกว่าและมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ไปแล้ว

4. มีการผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็น สมาชิกในกลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

5. มีการประสานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำงานใน หมู่บ้านผาแดง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่การเกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ ของมูลนิธิศุภนิมิต ที่มาให้ความรู้ในการรวมกลุ่ม

6. มีการนำความรู้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเครือข่าย การเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกใน ครอบครัว เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้องของตนเอง และตนเอง ยังได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ได้นำไปตัดสินใจในการรวมกลุ่ม

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางอุ้นเรือน มามูลให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการ ทางสังคมสตรี นับตั้งแต่ได้เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานแล้วนำความรู้มาแลกเปลี่ยนช่วยเรียนรู้ ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้

มีการจัดการ กระทั่งสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มไปรษณีย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ นางสมศรี ได้ให้ความร่วมมือ ผู้นำกลุ่มโดยการช่วยในการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ โดยร่วมประชุม แลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อมีการบอกกล่าว และร่วมเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกชุมชน

17.1.2 กองทุนชุมชน

นางอุ้นเรือน มามูลได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ตั้งจะ โดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้นโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้ โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้วยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการ ประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

นางอุ้นเรือน มามูลได้รับการเรียนรู้จากครอบครัว และหมู่บ้าน เช่น นางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามาถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพในการศึกษาและชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน นางอุ้นเรือน มามูลไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกัน

ทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อน การรวมกลุ่มสตรี

นับว่าการเรียนรู้ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้งการเรียนรู้ในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้าน

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

จากการรวมกลุ่มสตรี นางอุ้นเรือน มามูลได้เข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรี ซึ่งเกิดจาก ผู้นำไม่เป็นทางการ ได้มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางอุ้นเรือน มามูลได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีบทบาทต่อ การพัฒนาชนบท เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนใน การประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุ – อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้อง มีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองทางการมีผู้นำมีการแบ่งหน้าที่ที่ รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อรักษาให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน ถ้าหากหมู่บ้านไหน ชุมชนไหนที่ต้องการความช่วยเหลือนั้นๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกมุม หนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

สำหรับเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นางอุ้นเรือน มามูล กล่าวเช่นเดียวกับนางสมศรี ยอดสร้อยว่า

ระดับหมู่บ้าน มีการประชุมปรึกษาหารือกันและชักชวนกันรวมกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

ระดับตำบล ได้มีโอกาสไปเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระดับตำบล นำเอาประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและชักชวนกันรวมกลุ่มระดับอำเภอ จังหวัด มีโอกาสได้ไปพบเห็น และรับฟังจากผู้นำหรือคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านต่างๆ นำมาชักชวนชาวบ้านรวมกลุ่ม หรือไปทัศนศึกษาดูงานและไปพบเห็นกิจกรรมที่สามารถนำมา พัฒนาชุมชนของตนเองได้ จึงนำมาถ่ายทอดประสบการณ์และชักชวนกันรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางอุ้นเรือน มามูลกล่าวเช่นเดียวกันกับนางสมศรี ยอดสร้อย ว่ากลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของหมู่บ้านผาแดงเกิดจาก

ผู้นำ เมื่อสตรีจะทำอะไรในชุมชนก็จะมีการพูดคุยกับผู้นำ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. พระ มักคายก เมื่อผู้นำเห็นด้วยผู้นำก็จะช่วยเหลือ เช่น สตรีจะรวมกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าหรือกลุ่มทำชาแห้ง เมื่อไปพูดคุยกับผู้นำทุกอย่างเห็นด้วยและมองเห็นว่าเป็นอาชีพเสริมของสตรี และวัตถุดิบในหมู่บ้านมีมาก ทางผู้นำจึงได้มีการสนับสนุน เช่น ช่วยด้านแรงงาน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำและผู้ชายในหมู่บ้านมาช่วยกันตัดไม้ทำด้ามไม้กวาด หาพื้นมาเป็นเชื้อเพลิงในการคั่วชา นอกจากนั้นแล้วจะช่วยกันประสานงบประมาณจากภายนอกมาให้ เช่น ของบประมาณจากหน่วยงานพัฒนาชุมชนมาช่วยจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ทำไม้กวาดและประสานเจ้าหน้าที่จากสถาบันฝีมือแรงงานมาช่วยฝึกอบรม ของบประมาณจาก อบต. มาสนับสนุนกลุ่มทำชาแห้ง

เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น ระดับหมู่บ้าน จะมีการประชุมร่วมกันผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้านในสาขาต่างๆ ทำให้มองเห็นสภาพปัญหาและความต้องการร่วมกันของชุมชน ระดับตำบล เมื่อมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในตำบลไม่ว่าจะในรูปแบบการประชุม การฝึกอบรม ก็จะมีโอกาสเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนก็จะได้รับความรู้ประสบการณ์และงบประมาณเข้ามาสนับสนุนกลุ่มในหมู่บ้าน เช่น อบต. มีการฝึกอบรมด้านกลุ่มอาชีพก็จะมีการวิทยากรมาให้ความรู้ และทางอบต.มองเห็นว่ากลุ่มของเราทำกันจริงทาง อบต. ให้ทำโครงการของบประมาณจาก อบต.

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางอุ้นเรือน มามูลจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกที่ดีในการรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

เธอได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา ขอมรับในกฎระเบียบในหมู่บ้านเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่นๆ เช่น หากสมาชิกผู้ใดไม่มีการช่วยเหลือในกลุ่ม แม้จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วก็ตามก็จะไม่มีสิทธิ์ในการยื่นอุทธรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

เธอได้ร่วมกับสมาชิกท่านอื่นๆ ในการเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 8

1. ชื่อ นางขวัญตา อ่ำภา
2. อายุ 39 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับ นายสมบัติ อ่ำภา
4. จำนวนบุตร 1 คน
5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากินอาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ และมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

3.2 นอกชุมชน มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ ระดับตำบล อำเภอ โดยมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า

6. อาชีพ ประกอบอาชีพ

7. ที่อยู่ เลขที่ 65 บ้านผาแดง ตำบลป่าเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

นางขวัญตา อ่ำภา เกิดที่บ้านแม่เสา หมู่ที่ 2 ตำบลป่าเป๋ จนอายุได้ 22 ปี ได้แต่งงานกับนายตา อ่ำภา และได้ย้ายเข้ามาอยู่หมู่บ้านผาแดงจนถึงปัจจุบัน

10. ระบบการผลิต

ระบบการผลิต ในวัยเด็กนางขวัญตาช่วยครอบครัวทำงานบ้าน และประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยง โดยจะช่วยมารดาดูแลสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านดูแลครอบครัว หรือประกอบอาชีพ วัฒนธรรมต่างๆ มารดาจะเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้หลังจากแต่งงานแล้ว นางขวัญตา เป็นผู้ดูแลครอบครัวโดยจะมีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งขณะนั้นบุตรชายเรียนจบ ป.6 และนางขวัญตายังมีการเดินทางไปทำงานยังต่างจังหวัดด้วย นอกจากนั้นแล้วยังดูแลเรื่องอาหารการกิน เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การเงิน การบัญชี ซึ่งสามีมักจะเป็นผู้ไปรับจ้างทำงานและจำหน่ายผลผลิตจากการทำไร่ทำสวน นางขวัญตาเป็นผู้เก็บเงินรายได้ทั้งหมด ซึ่งหลังจากหักค่าใช้จ่ายของครอบครัวแล้ว รายได้เพียงพอกับครอบครัวหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับงานที่เธอทำ ซึ่งนางขวัญตาเล่าว่าเมื่อมาพิจารณารายรับรายจ่ายของครอบครัวแล้วยังไม่มีความสมดุลกัน เธอจึงได้เข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มทำไม้กวาด และได้มีรายได้เพิ่มเติมเฉลี่ยวันละ 50 บาทต่อวัน เมื่อมีการรวมกลุ่มเกษตรผสมผสานได้เข้าร่วมโครงการ มีการทำเกษตรอย่างควบคู่กับการเกษตรอย่างอื่น เช่น มีการปลูกกาแฟ ปลูกผลไม้ สลับการทำสวนชา ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการประกอบอาชีพทำสวนชา และการทำเกษตรผสมผสานแล้วในครอบครัวยังใช้ชีวิตแบบเกษตรพอเพียงโดยปลูกผักสวนครัว เลี้ยงไก่ไว้กินเอง เก็บของป่า เก็บเห็ดหน่อไม้ พืชผักต่างๆ จากป่าและสวนเมี่ยงมาเป็นอาหาร การเก็บของป่าจะต้องเป็นไปตามฤดูกาล ฤดูฝนจะมีเห็ด และหน่อไม้ ส่วนหน้าแล้งจะมีปลีกล้วย และต้นกล้วยป่า ส่วนฤดูหนาวจะมีเครื่องเทศคือ มะแขว่น จะข่าน ทำให้ลดรายจ่ายของครอบครัวได้บ้าง ส่วนการรักษาโรคนั้นจะใช้ร่วมกันทั้งยาแผนปัจจุบันและสมุนไพร

11. ระบบความสัมพันธ์

นางขวัญตา อ่ำภา แม้จะเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดง เมื่ออายุได้ 22 ปี โดยเป็นสะใภ้ในหมู่บ้านผาแดงแต่ก็มีความสามารถผูกพันรั้งกับญาติของสามี และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จะเรียกสรรพนามตามอายุและลำดับญาติโดยใช้คำนำหน้าว่า น้า อา

การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องก็จะได้รับความช่วยเหลือในด้านอาหารการกิน การช่วยเหลือในยามเจ็บป่วย การทำบุญประเพณีต่างๆ ตลอดจนการประกอบอาชีพ ซึ่งในหมู่บ้านผาแดงจะมีการช่วยเหลือกัน เช่น อาหารการกิน เมื่อมีจำนวนมากก็จะแบ่งให้ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน หรือมีการแบ่งปันของใช้ ส่วนการเจ็บป่วยเมื่อมี

การเจ็บป่วยญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านก็ช่วยกันดูแล ช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้น แบ่งยาสมุนไพร หรืออาหารสำหรับผู้ป่วยมาให้ พาไปส่งหรือไปเยี่ยมที่โรงพยาบาล มีงานทำบุญประเพณี งานพิธีกรรมต่างๆ ก็จะมีการช่วยเหลือกัน การปลูกบ้าน สร้างบ้าน การประกอบอาชีพ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การเก็บใบชา หมักชา ก็จะมีการช่วยเหลือกันมาตลอด

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ครอบครัวของนางขวัญตา อำภา นับถือศาสนาพุทธ ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนาจะไป ทำบุญตักบาตรที่วัดทุกปี เช่นในวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ตานกัวยสลาก (สลากภัต) ทำบุญ ปีใหม่เมือง เชื้อในผีบ้านผีเรือนและผีเสื้อบ้าน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ซึ่งจะมีศาลอยู่ที่ หัวบ้าน ทุกคนจะมีการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม เพื่อให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

13. ระบบคิด

นางขวัญตา อำภา เป็นคนที่มีความผูกพันกับหมู่บ้านผาแดง เธอคิดว่าธรรมชาติที่ อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ทำให้เธอมีความสุข มีความอบอุ่น มีอาชีพที่พอเพียงกับการดำรงชีวิต เธอจึง มีความรักในหมู่บ้านแห่งนี้

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

-ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา โดยจะไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับ ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ในช่วงการเข้าพรรษาก็จะไปทำบุญตักบาตรที่วัด

-ประเพณีตานกัวยสลาก (สลากภัต) ก็จะนำสิ่งของ ข้าวปลาอาหารแห้งจัดใส่ ตะกร้า หรือของใช้ จัดเป็นชุดๆ แล้วเขียนชื่อญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วไปแล้ว เพื่อนำไปถวาย ให้พระอุทิศส่วนกุศลให้

-ประเพณีลอยกระทงในวันยี่เป็งชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัด จะมีการฟังเทศน์ ฟังธรรม มีการปล่อยโคมลอยเพื่อเป็นการปล่อยเคราะห์ และนำทางสู่สวรรค์ มีการตกแต่งซุ้ม ประติมากรรม ประติมากรรม ตลอดจนประดับประดาของชาวบ้านหัวคันกล้วย กลางคืนจะมีการจุด ดอกไม้ไฟ คั่นวันเพ็ญ (วันเพ็ญเดือน 12) ชาวบ้านจะนำกระทงที่ทำด้วยใบตองกล้วยไปลอยที่ แม่น้ำ เป็นการสะเดาะเคราะห์และขอพร จะสังเกตว่างานยี่เป็ง เป็นงานที่มีความผูกพันไปด้วย วัฒนธรรมของต้นกล้วย ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ทำกระทงโดยใช้ใบตองกล้วยหรือ ตกแต่งซุ้มประติมากรรมด้วยต้นกล้วยแล้วจะได้รับบุญกุศล หลังจากทำบุญเสร็จแล้วก็จะจุดต้นกล้วย ไปปลูกไว้ด้านหลังของบริเวณวัด

15. การก่อตัวและพัฒนาากลุ่มสตรี

มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ซึ่งก็จะช่วยเหลือกันทางด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกัน ทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ มาไว้ใช้ เป็นของส่วนรวม เพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้จัดตั้งกลุ่มเพื่อ พัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

1. มีการพบปะพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน เช่นผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระภิกษุ และครูที่อยู่ในหมู่บ้านในการรวมกลุ่มต่างๆ
2. สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มสตรี
3. ผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิก กลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน
4. มีการประสานงานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำงานใน หมู่บ้านผาแดง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ของ มูลนิธิศุภนิมิต

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางขวัญตาได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรีตั้งแต่การไปเรียนรู้ แล้วนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจ มีการเรียนรู้ มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มไปรุธา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์

17.1.2 กองทุนชุมชน

เนื่องจากสตรีบ้านผาแดงได้พยายาม ช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการทำ มาหากิน การผลิตและการบริโภคร่วมกัน ทำให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม คือใช้ระบบกองทุนเป็นกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสต้นทุนทุกประเภท ในชุมชนเพื่อจัดการให้เกิดความเท่าเทียมทั้งในการรับผลประโยชน์ในเชิงช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน โดยการช่วยกันคิดจัดตั้งกองทุนขึ้น นางขวัญตาได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรี

บ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตงได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุน กลุ่มออมทรัพย์จะโดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิก สตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้ง คณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้ง ร้านค้าและมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้ โดยศักยภาพ ของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้วยังมีการ เชื่อมต่อไปยังกองทุนภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจาก หน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัว ของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไป ใช้เป็นทุนการศึกษาแก่บุตรหลาน การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุน สาธารณสุขมูลฐาน

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการ ประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชน เข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

การเรียนรู้มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้ง การเรียนรู้ในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้าน นางขวัญตามีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน ได้มีการเรียนรู้ จากครอบครัว เช่น นางเพ็ญศรีได้มาช่วยปราชญ์ชาวบ้าน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการประกอบอาชีพในการศึกษา และชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วย รวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจาก คนภายนอกหมู่บ้าน ที่เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อ ดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้น ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย นอกหมู่บ้าน โดยนางขวัญตาได้ไปศึกษาดูงานกับกลุ่มสตรีตำบลสบเปิง และการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวง แม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจาก การไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทำให้ชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัย หนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางขวัญตาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรีซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการและเป็นทางการก็ไม่ละความพยายามทำให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ ความช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายการเรียนรู้

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางขวัญตาได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งเป็น การให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนาชนบท เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุอุปกรณ์โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเอง ทางทางจะกำหนดให้มีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน ถ้าหากหมู่บ้านไหนชุมชนไหนที่ต้องการความช่วยเหลือ ก็จะต้องรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกมุมหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ช่วยเหลือ

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

นางขวัญตาได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้าม สบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มาปรับใช้กับหมู่บ้าน

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางขวัญตาได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือนายผจญ มาบุญ ซึ่งผู้นำมีความเข้มแข็ง เช่น ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่ายและผู้นำไม่เป็นทางการมี ผู้นำสตรีที่เกิดขึ้น พระภิกษุ ปราชญ์ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม โดยนางขวัญตาได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้ามารวมกลุ่ม ในการช่วยเหลือ ในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้าน และได้พาสมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการทำกิจกรรมทุกอย่าง ผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง นายผจญ มาบุญได้ให้ความช่วยเหลือใน

การรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง จะแนะนำให้คนในครอบครัวไปสมัครเป็นสมาชิกก่อนหรือเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่นๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้าน กลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำค้ำไม้กวาด การไปหาพินมาคั่วชา ทำชาแห้ง ก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก นางขวัญตา ได้ไปขอความร่วมมือจากผู้นำในการไปหาไม้มาทำค้ำไม้กวาด และหาพินมาเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี หลังจากมีการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ทางสตรีจึงไม่ไปรบกวนผู้นำ

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางขวัญตาจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มในครั้งแรกแต่ก็จะมีการให้เหตุผลเพื่อให้เกิดการยอมรับในกลุ่ม ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มทำไม้กวาด พร้อมกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านรวม 7 คน กลับมาถ่ายทอดและรับสมัครสมาชิกในการรวมกลุ่มที่มีสตรีเพียง 15 คน เข้ามารวมกลุ่ม แต่ก็ยังมีสตรีที่ไม่เห็นด้วยที่ไม่เข้ามารวมกลุ่มให้เหตุผลว่าตนเองไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เมื่อผู้นำไปศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามกลับมา และประกอบกับผู้ใหญ่บ้าน ได้นำข่าวสารจากการบอกมาประกอบการตัดสินใจสตรีตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรี และสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคี ในหมู่บ้านคณะของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคนช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสานกองทุนชุมชน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยความสามัคคีของสมาชิก จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

ความเป็นกระบวนการประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน เกิดขึ้นในชุมชนบ้านผาแดงมานานแล้ว โดยการไปช่วยงานทำบุญต่างๆ เช่นงานศพ งานพิธีกรรมต่างๆ นั้น ถ้าหากครัวเรือนไหนไม่ไปร่วมกิจกรรมงานศพหรืองานพิธีกรรมของสังคม ในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น นางขวัญตา ได้พูดถึงการลงหุ้นในการออมทรัพย์จะถ้าหากสมาชิกคนไหนไม่มาลงหุ้น หรือไม่มีสัจจะก็จะถูกตัดในการสนับสนุนการยืมเงินไปประกอบอาชีพทำให้สมาชิกทุกรายได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา หรือถ้าสมาชิกคนไหนไม่มีการช่วยเหลือในการรวมกลุ่ม โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะไม่มีสิทธิใน

การยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่มเพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

นางขวัญตา ได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 9

1. ชื่อ นางพร ยิ่งขยัน
2. อายุ 40 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับ นายอิน ยิ่งขยัน
4. จำนวนบุตร 1 คน
5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง ศึกษาต่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่แตงวิทยาคม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ และมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

3.2 นอกชุมชน มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ ระดับตำบล อำเภอ โดยมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า

6. อาชีพ ประกอบอาชีพ ทำสวน และค้าขาย

7. ที่อยู่ เลขที่ 74 บ้านผาแดง ตำบลป่าเป๋ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง
สมาชิกกลุ่มแปรรูปชาแห้ง
สมาชิกกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า
สมาชิกกลุ่มกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

9. วิถีชีวิต

วัยเด็กอยู่ร่วมกับครอบครัวทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการทำสวน ประกอบอาหาร ประกอบอาชีพ หลังการสมรสเมื่ออายุ 19 ปี หลังจากนั้นได้ย้ายเข้าไปอยู่บ้าน นายอิน ยิ่งขัน ผู้เป็นสามี จนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

10. ระบบการผลิต

ครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนชา จะช่วยเหลือครอบครัวดูแลบ้าน ทำความสะอาด บ้าน ดูแลอาหารการกิน เสื้อผ้า และยารักษาโรคตลอดจนการเก็บรักษาเงิน และทำบัญชีรายรับ รายจ่ายให้แก่ให้สมาชิกในครอบครัว หลังแต่งงานแล้ว เธอมีภาระเพิ่มขึ้น คือ เลี้ยงดูบุตร โดยให้ความรู้และการศึกษาเบื้องต้นแก่บุตรของตนเอง เมื่อมีเวลาว่าง ก็จะไปหาของป่ากับเพื่อนบ้าน เช่น เก็บเห็ด หน่อไม้ พืชผัก และสมุนไพร ถ้าหากไม่ได้ไปหาของป่า ก็จะปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ มีการถนอมอาหารไว้กินเอง เช่นเมื่อมีเนื้อหมู เนื้อปลา ก็จะนำมาหมักเป็น แหนม ปลาร้า หมูแห้ง ส่วนการประกอบอาชีพทำสวนชาจะมีการนำใบชามาแปรรูปเป็นเมี่ยง โดยนำเอาใบชาอ่อนมาดัดเป็นกำมือ แล้วนำไปนึ่งหลังจากนั้นนำไปหมักประมาณ 1-2 เดือน จะมีรสชาติออกเปรี้ยวนิดๆ นำออกไปจำหน่ายในราคา กำละ 5 บาท โดยนำไปขายให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน ตำบลใกล้เคียง ในตัวอำเภอ ตัวจังหวัด และปัจจุบันขยายตลาดไปยัง จังหวัดลำพูนและลำปาง พอกลับจากการขายเมี่ยงก็จะซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ ยารักษาโรค ที่จำเป็นและหายาก มาเก็บไว้ใช้ในบ้าน และจะซื้อมาแบ่งเพื่อนบ้านซึ่งเรียกว่า ตกปิ่น ทุกคนจะได้ซื้อไปในราคาถูก หรือถ้าไม่มีการตกปิ่นก็จะนำมาแลกอาหารกิน หรือของใช้ชนิดอื่นที่คนอื่นมี

เธอได้มีการประชุมร่วมกับกลุ่มสตรีเพื่อสนทนาเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเธอเกรงว่าของป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ เครื่องเทศ พืชผักต่างๆ จะหมดไปจากป่าจึงต้องหาทางอนุรักษ์ไว้ เพราะทรัพยากรเหล่านี้เป็นอาหารและเป็นรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน พวกเธอจึงต้องหาวิธีการในการรวมกลุ่มต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาไฟไหม้ป่า ป่าเสื่อมโทรม โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า ถ้ามีการทำ

เกษตรผสมผสาน จะมีการปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทน และเมื่อชาวบ้านไปตัดดอกหญ้ามาทำไม้กวาดต้นหญ้าก็จะไม่รก ทำให้ไม่มีเชื้อไฟที่ทำให้เกิดไฟไหม้ได้

11. ระบบความสัมพันธ์

ระบบความสัมพันธ์ เธอเกิดที่บ้านผาแดง และได้ย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่บ้าน นายอิน ยิงขยัน หลังจากแต่งงานแล้วซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ทำให้ครอบครัวของเธอและสามี อยู่หมู่บ้านเดียวกัน และนับถือชาวบ้านผาแดงทุกครัวเรือนเสมือนญาติ จะมีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน เก็บใบชา หมักใบชา จะมีการแลกเปลี่ยนแรงงานกันหรือที่เรียกว่าเอามื้อ หรือลงแขก เมื่อมีงานสร้างบ้าน รื้อบ้าน ทำบุญ พิธีกรรมต่างๆ จะช่วยเหลือกัน อาหารการกินถ้าขาดเหลืออะไร ก็จะแบ่งปันกัน ไม่ว่าจะเป็น เครื่องปรุงอาหาร พืชผักสวนครัว จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกัน ถ้าหากเป็นอาหารมีราคาแพง ก็จะแบ่งซื้อกัน เช่น ซื้อหมูแล้วนำชำแหละ โดยแบ่งเนื้อกันหมูให้เท่าๆ กัน เรียกว่า “ตกปิ่น” การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านผาแดงนี้ นางศรีนวล เล่าว่าจะช่วยกันทุกเรื่องทุกคน ไม่อยากเห็นคนอื่นมีความทุกข์ยากลำบาก เมื่อมีการขอร้องกันก็จะไม่มีการปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วย เช่น การคลอดบุตร เพื่อนบ้านจะช่วยกันเป็นหมอดำแย หรือ เมื่อเจ็บป่วยก็จะช่วยดูแลรักษาเบื้องต้น ช่วยนำส่งโรงพยาบาล ดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ทำอาหารก็จะ แบ่งปันอาหารให้แกกัน พยายามแนะนำวิธีการเลี้ยงลูก ในหมู่บ้านจะไม่ละทิ้งกัน การให้ความช่วยเหลือกันก็จะขึ้นอยู่กับการเป็นญาติใกล้ชิดกัน หรือเป็นเพื่อนบ้าน (บ้านติดกัน) ก็กระทำเช่นเดียวกัน

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ความเชื่อครอบครัวเธอนับถือศาสนาพุทธ ทุกวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนาจะไป ทำบุญตักบาตรที่วัดทุกปี ครอบครัวของเธอจะไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา ตานกัวยสลาก (สลากภัต) ปีใหม่เมือง ประเพณียี่เป็ง เชื้อในผีบ้านผีเรือน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ซึ่งจะมีศาลอยู่ที่หัวบ้าน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ทุกคนในหมู่บ้าน จะเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม เพื่อให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

13. ระบบคิด

เธอเป็นคนที่มีความผูกพันกับหมู่บ้านผาแดง ตั้งแต่เกิดและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดง เธอคิดว่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ทำให้เธอมีความสุข มีความอบอุ่น มีอาชีพที่พอเพียง กับการดำรงชีวิต เธอจึงมีความรักในหมู่บ้านแห่งนี้ เธอไม่อยากจะย้ายไปอยู่ที่อื่น หรือออกไป จากหมู่บ้านแห่งนี้ เธอคิดเสมอว่า เธอจะหาทางทุกวิธีที่จะให้นุตร หลาน ของเธอรักหมู่บ้าน แห่งนี้เหมือนกับที่เธอเป็น และอยากจะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่

ตลอดไป เธอมีความคิดว่า ชุมชนของเธอมืออะไรที่ดีๆ ไม่เหมือนชุมชนอื่นๆ ที่วัฒนธรรมชุมชนได้สูญสลายไป เธอมีความรักและความผูกพันกับญาติพี่น้อง

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

ประเพณีของหมู่บ้านผาแดง ซึ่งเธอเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

-ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา จะมีการทำบุญตักบาตรและอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติพี่น้อง ที่ล่วงลับไปแล้ว ทุกครัวเรือนจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด หลังจากทำบุญเข้าพรรษาแล้ว ทุกวันพระก็จะไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ จนถึงวันออกพรรษา แต่ก็ยังมีการส่งอาหารไปถวายพระ โดยจะมีการเปลี่ยนเวร และแบ่งหมวดไปถวายอาหารให้แก่พระภิกษุสงฆ์

-ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) จะมีการตานก๋วยสลากในเดือนเกี่ยวประมาณเดือนตุลาคม โดยจะนำข้าวปลาอาหารแห้ง ของใช้ใส่ภาชนะ เช่น ตระกร้า ถังน้ำ แล้วเตรียมให้เท่ากับอาหารที่เราจะทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ แล้วเขียนชื่อผู้ล่วงลับใส่กระดาษ นำไปรวมไว้หน้าพระภิกษุ พระภิกษุสงฆ์ก็จะจับสลากแล้วให้พรและกวาดน้ำไปให้ผู้ล่วงลับตามรายชื่อในกระดาษ

-ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ในวันยี่เป็งจะนำข้าวปลาอาหาร ไปถวายพระ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ในวัดจะปล่อยโคมลอย มีการตกแต่งซุ้มประตูดัด ประตูดัดด้วยต้นไม้ ดอกไม้ ต้นกล้วย ชาวบ้านมีการเชื่อว่า การปล่อยโคมลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าจะเป็นการปล่อยเคราะห์ สิ่งที่ไม่ดีออกไป แล้วจะนำทางไปสู่สวรรค์ ส่วนการตกแต่งซุ้มประตูดัดจะนำทางไปสู่สวรรค์ มีโคมลาก กลางคืนก็จะมีการลอยกระทงที่ทำน้ำ หรือลำห้วย

-ประเพณีตานข้าวใหม่ (15 คำ เดือน 4) ก็จะทำอาหารไปทำบุญที่วัด ชาวบ้านที่เพาะปลูกข้าวก็จะนำข้าวที่ได้มาจากการเพาะปลูกทำเป็นข้าวหลาม นำไปทำบุญที่วัด ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทำนา ก็จะนำข้าวที่ซื้อจากตลาดไปทำบุญ ซึ่งเป็นประเพณีที่นับถือสืบกันเรื่อยมา

-ประเพณีปอยหลวง เมื่อมีการก่อสร้างหรือนูรณะซ่อมแซมโบสถ์ วิหาร เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ ในหมู่บ้านจะมีการประชุมกันที่จะทำบุญ ทุกครอบครัวก็จะนำข้อตกลงมาตกลงกันเพื่อเตรียมทำบุญ ถ้าหากตกลงว่าจะถวายเงิน เพื่อทางวัดจะนำไปใช้จ่ายในวัด ชาวบ้านก็จะถวายขอดเงิน (โดยการนำเงินไปทำบุญ) ถ้าหากว่าจะตกลงกันว่าถวายเครื่องไทยทานหรือครัวตาน ทุกครัวเรือนจะบอกญาติพี่น้องที่อยู่ต่างหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้มาทำบุญ มีการเตรียมอาหารไว้เลี้ยง และเงินที่ญาติพี่น้องนำมาร่วมทำบุญ ส่วนหนึ่งก็จะนำมาเป็นขอดเงิน หรือเงินที่จะนำไปทำบุญอีกส่วนหนึ่งก็จะนำไปซื้อของใช้เพื่อ

ใช้ในวัด และเป็นสมบัติของวัด แต่ชาวบ้านสามารถยืมได้ซึ่งชาวบ้านก็จะประชุมและนิมนต์เจ้าอาวาสเข้าร่วมประชุมว่าทางวัดขณะนี้ยังขาดอุปกรณ์ของใช้อะไรบ้าง แล้วชาวบ้านจะตกลงกันว่าซื้อของใช้ไปทำบุญโดยให้เหมือนๆ กัน เพื่อจะได้มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการ เช่น หากทางวัดยังขาดเก้าอี้สำหรับการประชุม ชาวบ้านก็จะซื้อเก้าอี้ไปทำบุญ การนำไปทำบุญชาวบ้านจะนัดกัน จัดขบวน แห่เข้าไปพร้อมๆ กัน จะมีการจัดงานมโหรีสพ มีขบวนฟ้อน มีการแสดงต่างๆ นำขบวน จะมีการบอกกล่าวเชิญหัววัด (วัดต่าง ๆ) ร่วมทำบุญด้วย เมื่อเสร็จงานแล้ว ก็มีหมู่บ้านไหน วัดไหน มีงานปอยหลวง ชาวบ้านก็จะพากันไปร่วมทำบุญตอบแทนทุกวัดที่มาร่วมงานปอยหลวง

-งานปีใหม่เมือง (สงกรานต์) จะมีอยู่ 4 วัน คือวัน วันเนา วันพญาวัน วันปากปี (13-16 เมษายน ของทุกปี) โดยจะมีการทำความสะอาดบ้านเมือง ร่างกาย ในวันสังขารล่อง มีการยิงปืนจุดประทัดไล่เสนียด ส่วนวันเนา จะมีการเตรียมข้าวปลาอาหาร ของใช้ไปทำบุญในวันรุ่งขึ้น ซึ่งวันเน่าจะต้องใช้ความอดทนสูง ไม่ด่า ไม่ทะเลาะกัน วันเน่าจะมีการขนทรายเข้าวัดเพื่อใช้เป็นกองทรายทำบุญปักตุง สำหรับวันพญาวันเป็นวันที่เป็นมงคล ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรในตอนเช้า จะมีการถวายตุง โดยที่จะนำตุงซึ่งทำด้วยกระดาษสำหรับทำว่าว มาตัดเป็นรูปต่าง ๆ แล้วนำไปทำบุญปักที่กองทราย เพื่อเสริมสิริมงคล หลังจากทำบุญตักบาตรแล้ว ก็จะนำหัวพระพุทธรูปที่อยู่ในวัด จะนำน้ำขมิ้นส้มป่อย ไปรดที่มือหรือสรงน้ำพระ ต่อจากนั้นจะนำน้ำส้มป่อยกลับไปบ้านเพื่อให้ทุกคนในครอบครัวพรหมหัวเพื่อเสริมสิริมงคล ในตอนกลางวันก็จะไปรดน้ำคำหัวขอขมาและขอพรจากญาติผู้ใหญ่ และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ถ้าหากเป็นผู้อาวุโสที่เป็นปราชญ์ เช่น มัคทายก ผู้ใหญ่บ้านและอดีตผู้ใหญ่บ้าน ก็จะนัดกันไปพร้อมกันรดน้ำคำหัว ขอพร ส่วนวันปากปี (16 เมษายน) ก็จะมีการทำบุญ สืบทอดเริ่มทำอะไรๆ ในวันนี้

-ประเพณีงานศพก็จะการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในงานศพ ทุกครัวเรือนจะช่วยเหลือกันเมื่อมีญาติพี่น้อง หรือคนในหมู่บ้านตาย ผู้ชายจะช่วยกันตั้งเต็นท์ เตรียมสถานที่เตรียมเครื่องใช้ประกอบพิธีกรรมที่ใช้แรงงาน ส่วนผู้หญิงก็จะช่วยกันเตรียมของใช้ในประกอบพิธีกรรมที่เป็นชิ้นเล็ก และเตรียมข้าวปลาอาหาร ในส่วนของการช่วยเหลือแต่ก่อนจะช่วยเหลือกัน โดยนำข้าวสารพืชผักมาช่วยกัน และนำข้าวสารและเงิน 3 บาท มาช่วยกันทุกครัวเรือน ต่อมาทุกครัวเรือนจะนำเงิน 25 บาทมาช่วย โดยไม่ต้องนำข้าวสารไปด้วย หลังจากมีการเผาศพแล้ว ก็จะเปลี่ยนกันไปเยี่ยม หรือนอนเป็นเพื่อนเจ้าภาพ จนกว่าจะหายเหงา

-ประเพณีทำบุญต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานรับขวัญ ชาวบ้านจะช่วยกันแต่งประดับประดาข้าวของเครื่องใช้และอาหารที่จะนำไปประกอบพิธีกรรม ชาวบ้านจะมีการบอกกล่าวกันโดยไม่ต้องมีการ์ดเชิญ โดยจะเดินบอกกันตามบ้าน เพราะถือว่าทุกคน ๆ ในหมู่บ้านเป็นญาติพี่น้องกัน

15. การก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรี

เธอให้ความเห็นเช่นเดียวกับกับกรณีศึกษาคนอื่นๆ คือการก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรีเดิมเป็นสตรีในหมู่บ้านช่วยเหลือกันในด้านแรงงาน อาหารการกิน งานทำบุญต่างๆ จะมีการหยิบยืมข้าวของเครื่องใช้ อาหารการกินที่ตนเองยังขาดเหลือ ตลอดจนเงินทองในการใช้จ่าย สตรีเริ่มช่วยกันโดยการเก็บเงินคร่าวเรือนละ 20 บาท ไว้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำอาหารในงานบุญต่างๆ ต่อมาได้มีการเก็บเงินเพิ่มเพื่อจัดซื้ออาหารไว้เลี้ยงกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ สตรีก็จะช่วยกันทำอาหาร โดยยืมวัสดุอุปกรณ์ของใช้ ที่ช่วยกันซื้อไว้เป็นของหมู่บ้าน ถ้ามีงานพิธีกรรมในวัด หรือโรงเรียน ก็จะเก็บเงินอีกคนละ 10-20 บาท ไปซื้อวัสดุหรือเครื่องปรุงอาหารไว้เลี้ยงกัน เมื่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐบาลให้คำแนะนำในการรวมกลุ่มก็จะไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ให้นัดประชุม การจัดตั้งกลุ่มสตรีมีขึ้นเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2532 มีสมาชิกทั้งหมด 80 คน และปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 112 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะด้านความรู้ วัสดุอุปกรณ์ทุนในการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นก็จะมีการพัฒนาสตรีด้านการเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข เป็นต้น

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

1. มีการประสานการช่วยเหลือพบปะพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระภิกษุ และครูที่อยู่ในหมู่บ้านในการจัดตั้งและรวมกลุ่ม

2. มีการร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรี และสมาชิกกลุ่มสตรี ให้มีการแลกเปลี่ยนพบปะกันเรื่องการประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเธอและสตรีหลายๆ คน ซึ่งชาวบ้านให้ความไว้วางใจจะมอบหมายให้ดูแลในด้านการเงินของหมู่บ้าน และดูแลเรื่องอาหารการกินในงานทำบุญต่างๆ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีกลุ่มสตรี จะนัดสตรีทั้งหมู่บ้านมาพูดคุยกัน เรื่องการทำมาหากิน การประกอบอาชีพ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วชวนกันรวมกลุ่มสตรี

3. มีการผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

4. มีการประสานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำงานในหมู่บ้านผาแดง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่การเกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศุภนิมิตร์ ที่มาให้ข้อมูลข่าวสารของการรวมกลุ่มเพิ่มเติม

5. มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิก เพื่อเป็นตัวอย่าง เนื่องจากเป็นผู้นำกลุ่มสตรีที่สตรีในหมู่บ้านให้ความไว้วางใจๆ เมื่อมีการรวมกลุ่ม ชาวบ้านจะตัดสินใจเป็นสมาชิกกลุ่มเนื่องจากคำนิยามของสตรีในหมู่บ้าน ถ้าหากผู้นำสตรีหรือญาติผู้นำ สมัครเป็นสมาชิกแล้วเขาจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรวมกลุ่มง่ายขึ้น เนื่องจากสตรีที่เป็นผู้นำและญาติของผู้นำ จะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าและมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ไปแล้ว

6. มีการนำความรู้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกในครอบครัว เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้องของตนเอง และตนเองยังได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านได้นำไปตัดสินใจในการรวมกลุ่ม

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

เธอได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคมของสตรี ตั้งแต่การไปเรียนรู้ นำความรู้มาแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจการเรียนรู้ มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มไปแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ นางศรีนวล มีการทำการเกษตรผสมผสานเหมือนกัน ทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นในกลุ่ม ที่จะให้สมาชิกเข้ามาร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ และได้ช่วยกันวางแผน เพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้กับคนภายนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากหมู่บ้านของเธอเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านไปมา และแะชมธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเธอจึงช่วยกันคิด ทำกิจกรรมโดยการทำชาแห้ง ทำไม้กวาด ทำเกษตรผสมผสาน นำมาผนวกกับแนวคิดการนำทางธรรมชาติมาเป็นจุดขายหรือทำที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ทำให้สมาชิกเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มเป็นอย่างดี

17.1.2 กองทุนชุมชน

เนื่องจากสตรีบ้านผาแดงได้พยายามช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการทำมาหากิน การผลิตและการบริโภค ทำให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม คือใช้ระบบกองทุนเป็นกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสต้นทุนทุกประเภทในชุมชน เพื่อจัดการให้เกิดความเท่าเทียมทั้งในการรับผลประโยชน์ในเชิงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการช่วยกันคิดจัดตั้งกองทุนขึ้น เธอได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ร่วมกับสตรีในหมู่บ้าน โดยได้รับประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรื่องกองทุน กลุ่มออมทรัพย์สัจจะกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้าและมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้ โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาบุตรหลาน การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขุมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

การเรียนรู้ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้งการเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน เธอได้รับการเรียนรู้ในหมู่บ้านและครอบครัว เช่น นางเพ็ญศรี ปราชญ์ชาวบ้านได้มาช่วยถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ ชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่มทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้าน หมู่บ้านจะได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน โดยการเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

จากการรวมกลุ่มสตรี ซึ่งเธอได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคมนั้น มีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่มเธอได้พบเห็น ผู้นำสตรีซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการได้มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน เธอได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในกลุ่มและชักชวนเพื่อนรวมญาติพี่น้องไปศึกษาดูงานการทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้าแล้วกลับมาตั้งกลุ่มทำไม้กวาด แต่ก็มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยก็จะให้เหตุผลในการรวมกลุ่มว่าตนเองไม่มีความถนัดการทำไม้กวาด มีสมาชิกเข้ามาสมัครรวมกลุ่มเพียง 15 คน ทางผู้นำก็ไม่ทอดอพยายามพาสมาชิก 15 คนไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง แล้วจึงกลับมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับสตรีบ้านผาแดง โดยการไปประสานผู้นำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จะได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้ามารวมกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกเข้ามาสมัครเพิ่ม รวมทั้งหมดได้ 80 คน จึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีผู้นำที่เป็นทางการ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ผู้นำยังไม่พอใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มและพาสมาชิกออกไปหาประสบการณ์ร่วมกับผู้นำหมู่บ้านในการรวมพลังสตรี ร่วมกับหมู่บ้านอื่นในระดับตำบลและอำเภอจนสามารถได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทำให้สตรีที่ยังไม่ได้สมัครเข้ามารวมกลุ่มได้ตัดสินใจเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 102 ราย ซึ่งการรวมกลุ่มสตรีครั้งนี้เกิดจากความตั้งใจและความพยายามของผู้นำสตรี ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดระบอบการประชาสังคมของสตรีในชุมชนได้

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

เธอได้รับการสนับสนุนทางด้านการเงินและวิชาการต่างๆ โดยการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และเงินทุนในการประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้น ทางหน่วยงานราชการมีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อรักษาให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน ถ้าหากหมู่บ้านไหนชุมชนไหนที่ต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มกัน ซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดงเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กรของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนนางศรีนวล ได้มีการไปประชาสัมพันธ์ให้สตรีมีการรวมกลุ่มขึ้นเนื่องจากได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จัดตั้งกลุ่มสตรีมีการรวมหุ้น แล้วสามารถ

เชื่อมโยงไปหากองทุนการบอกชุมชน จึงมีความพยายามช่วยกันรวมกลุ่ม และทางนักพัฒนาจากองค์กร พัฒนาเอกชนได้มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าถ้าหากมีการรวมกลุ่มขึ้นมาเป็นทางการมีผู้นำและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทางองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีกองทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ โดยให้เงินกู้ยืมแล้วนำดอกผลไปเป็นทุนการศึกษาบุตรหลานในหมู่บ้าน ทางผู้นำสตรีและสตรีก็จะมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันตัดสินใจจากการรวมกลุ่มนั้นมาเพื่อรองรับความช่วยเหลือเช่นเดียวกันกับเพื่อนสมาชิกสตรีท่านอื่นๆ

17.2.2 เครือข่ายการเรียนรู้

เธอได้เรียนรู้กับเครือข่ายในหมู่บ้านของตนเอง แล้วได้ออกไปร่วมกับเครือข่ายนอกหมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในตำบล อำเภอ การไปดูงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การไปติดต่อค้าขายกับคนนอกหมู่บ้านชุมชน ตลอดจนมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน แล้วได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้านนางศรีนวล ได้ไปแลกเปลี่ยนเครือข่ายนอกชุมชนที่อำเภอเวียงป่าเป้า และสมาชิกเป้าหมายทุกรายได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้าม สบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มารยาทกลุ่ม ส่วนนางศรีนวลและนางศรีออนได้ไปทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้าน ชุมชนก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ของป่า พืชผักบ้านๆ จึงได้นำมาเป็นข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

18.1 สมาชิกกลุ่ม

เธอจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับกลุ่มในครั้งแรกแต่เมื่อจะมีการให้เหตุผลกลุ่มก็จะเห็นด้วย นางศรีนวล ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มทำไม้กวาด พร้อมกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านรวม 7 คน แล้วนำกลับมาถ่ายทอด และรับสมัครสมาชิกกลุ่มสตรีซึ่งมีเพียง 15 คน เข้ามารวมกลุ่มและมีสตรีที่ไม่เห็นด้วยที่ไม่เข้ามารวมกลุ่มโดยให้เหตุผลว่า ตนเองไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เมื่อผู้นำไปศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามกลับมา และประกอบกับผู้ใหญ่บ้านได้นำข่าวสารจากการบอกมาประกอบการตัดสินใจสตรีตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรี และสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคี ในหมู่บ้านคณะของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคน ช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตร ผสมผสานกองทุนชุมชน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้

ด้วยความสามัคคีของสมาชิก จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ควรอย่างยิ่งแก่การศึกษา

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

ความเป็นกระบวนการประชาสังคมของหมู่บ้าน เกิดขึ้นในชุมชนบ้านผาแดงมานานแล้ว การไปช่วยงานทำบุญต่างๆ เช่นงานศพ งานพิธีกรรมต่างๆ นั้น ถ้าหากครัวเรือนไหนไม่ไปร่วมกิจกรรมงานศพ หรืองานพิธีกรรมสังคมในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น เธอได้ลงหุ้นในการออมทรัพย์สัจจะและมีระเบียบว่าหากสมาชิกคนไหนไม่มาลงหุ้น หรือไม่มีสัจจะก็จะถูกตัดในการสนับสนุนการยืมเงินไปประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกทุกรายได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา หรือถ้าสมาชิกคนไหนไม่มีการช่วยเหลือในการรวมกลุ่ม โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่มหรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่มเพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น กลุ่มสตรีเป็นกลุ่มหนึ่งจำเป็นต้องมีการจัดตั้งเป็นทางการ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนแล้วเชื่อมโยงไปสู่องค์กร และหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาสนับสนุนในการรวมกลุ่ม เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม เพื่อประกอบในการตัดสินใจในการรวมกลุ่มนั้นมาเป็นทางการให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการกลุ่ม หรือเชื่อมั่นนโยบายสนับสนุนกลุ่มด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ก็จะมาให้ ให้ความรู้ เจือใจในการรวมกลุ่ม เช่น การสนับสนุนกองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล หรือองค์กรพัฒนาเอกชนจะต้องมีการรวมกลุ่มมีผู้นำแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ จึงจะได้รับการสนับสนุน กองทุน หรือมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในชุมชนจะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อรองรับจากเงื่อนไขต่างๆ ที่หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาชุมชนเข้ามาตั้งเงื่อนไขทางสตรีซึ่งหาทางรวมกลุ่มกันนั้น โดยใช้มีการพัฒนาจากกลุ่มเดิมที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นมาเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งมีผู้นำและมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ เธอได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ร่วมกับเพื่อนสมาชิกในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ คั่วชา และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุข สนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืม

ประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท

และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กใน

หมู่บ้านผาแดง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยังมาให้ความรู้เรื่อง การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กร ภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 10

1. ชื่อ นางวัลลา ดวงวิละ
2. อายุ 55 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับนายประเสริฐ ดวงวิละ
4. จำนวนบุตร 1 คน
5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาสูงสุดประกาศนียบัตร การศึกษาชั้นต้น (ปศ. ต้น) จากวิทยาลัยครูเชียงใหม่

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชนเรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ ตนเอง จะมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ เช่น กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า ซึ่งเธอกล่าวว่า “การไปศึกษาดูงานนั้นไม่บ่อยนัก เนื่องจากตนเองจะเป็นฝ่ายอยู่กับบ้าน เนื่องจากสามีรับราชการครู”

6. อาชีพ ประกอบอาชีพ

7. ที่อยู่ เลขที่ 71 บ้านผาแดง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

9. วิถีชีวิต

วัยเด็กใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวของบิดามารดา

หลังการสมรสได้ย้ายเข้าไปอยู่บ้าน นายประเสริฐ ดวงวิละ ผู้เป็นสามี จนถึงปัจจุบัน
ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

วิถีชีวิตของนางวัลลา ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปคือเปลี่ยนแปลงไปในสิ่งที่ดีขึ้น
เช่นบทบาทของตนเอง นอกจากจะอยู่กับบ้านก็จะมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างๆ และได้นำ
ประสบการณ์ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไปใช้มีการร่วมกิจกรรมกลุ่ม อาทิเช่น ประชุมอบรม
การประกอบอาชีพนอกจากอาชีพทำสวนชาจะมีอาชีพเสริม เช่น การทำสวนเกษตร
ผสมผสานจะมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เหลือกินนำไปขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
ส่วนความสัมพันธ์กับเครือญาติยังมีความผูกพันกันเหมือนเดิม เนื่องจากได้ร่วมกิจกรรมกัน
อย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์
สามารถให้กู้ยืมเงินกลุ่มไปเป็นทุนประกอบอาชีพและร้านค้า ก็จะช่วยให้ซื้อของในราคาถูก
นอกจากนั้นยังได้รับความรู้ในการทำชาแห้ง

10. ระบบการผลิต

ระบบการผลิต ครอบครัวนางวัลลา ดวงวิละ ประกอบอาชีพทำสวนชา และ
ช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพทำสวนชา นอกจากนั้นก็มีหน้าที่ดูแลสมาชิกใน
ครอบครัวตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว พอแต่งงาน
ก็มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นคือ เลี้ยงดูบุตรให้การศึกษาอบรม ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับบุตร
ด้านอาหาร ยารักษาโรค การทำมาหากิน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วจะมีหน้าที่เป็นแม่บ้าน
เนื่องจากสามีรับราชการครู ดูแลเสื้อผ้า อาหารการกิน ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว การทำ
การเกษตรจะใช้แหล่งน้ำจากธรรมชาติ คือจากลำห้วย และประปาภูเขา การอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน
ผาแดงจะพึ่งพาธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ อาหารจะเก็บจากสวน และในป่า ชาวบ้านจะไปหาเก็บ
มาขายและบางครั้งก็นำมาแบ่งให้

11. ระบบความสัมพันธ์

เนื่องจากนางวัลลา เป็นคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดง ทำให้รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้าน
ผาแดงเป็นอย่างดี และมีญาติพี่น้องของตนเองที่ดั่งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงหลายครัวเรือน
และญาติพี่น้องของสามีก็มีการดั่งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงอีกหลายครัวเรือน ทำให้มี
ความผูกพันกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันตั้งแต่อาหารการกิน การเจ็บไข้และการประกอบ
อาชีพ เมื่อมีความเดือดร้อนก็จะขอความช่วยเหลือหยิบยืมกัน เช่น อาหารจำพวกเนื้อสัตว์
พืชผัก เครื่องปรุงอื่นๆ เมื่อมีการขาดเหลือก็จะขอกันหรือฝากไปซื้อหรือซื้อจากตลาดมา

แบ่งปันกัน ทุกๆวันจะมีการแบ่งปันอาหาร และของใช้ เช่นในฤดูกาลหาเห็ด หาหน่อไม้ หรือ พืชผักตามฤดูกาลก็จะนำมาแบ่งปันให้กับครอบครัวตนเอง ส่วนการเก็บไข่ก็จะมีการดูแลกัน ช่วยกันโดยแบ่งยารักษาโรคหรือสมุนไพรให้ใช้ ถ้าหากไปรักษาโรงพยาบาลก็จะไปส่งหรือไป เชื่อมกัน ส่วนการประกอบอาชีพก็จะแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ ช่วยแรงงานโดยการเอามือกัน เช่น เก็บใบชา มัดชา เป็นต้น ความผูกพันกันจะมีการเรียกชื่อโดยใช้ลุง ป้า น้า อา นาน้า เช่น คนที่เป็นเด็กกว่าตนบางคนก็จะเรียกตนเองว่า พี่ น้า ป้า ทำให้ผู้เรียกและผู้ฟังมีความอบอุ่น มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนั้นก็จะมีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ครอบครัวนางวัลลา จะนับถือศาสนาพุทธ จะไปทำบุญทุกวันพระหรือตามแต่สะดวก จะส่งอาหารไปถวายพระตามที่หมู่บ้านแบ่งเป็นหมวดๆ เพื่อส่งอาหารให้วัด จะร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกครั้ง และจะไปช่วยงานวัดทุกครั้งในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จะนับถือ ผีปู่ตาตาย จะทำพิธีขอมาบอกกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการทำกิจกรรมในบ้าน ทุกปีจะไปเลี้ยงผีที่บ้านต้นผี(ตัวแทนของตระกูล) ซึ่งจะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ทำให้ได้พบญาติพี่น้อง ที่มีตระกูล ผีเดียวกันและจะร่วมกิจกรรมเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ในหมู่บ้านจะมีผีเสื้อบ้านซึ่งมีหอเสื้อบ้านจะ สังเกตดู ถ้าเรามาจากอำเภอแม่แตงตามถนนสายแม่มาลัย-ปาย จะเห็นหอเสื้อบ้านอยู่ก่อนเข้า หมู่บ้านผาแดง ถ้าเราจะออกจากหมู่บ้านไปที่ไหนๆก็จะบอกกล่าวขอให้ปกป้องรักษาหรือถ้าเรา กลับจากที่อื่นจะเข้าหมู่บ้านก็จะบอกกล่าว ในหนึ่งปีจะมีการสืบชะตาบ้านชาวผาแดงก็จะ นำข้าวปลาอาหารไปกราบและจะประกอบพิธีกรรมโดยการนำสะดวง (ข้าวปลาอาหาร) ไป กราบและขอพร ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงมีสุขภาพจิตดี มีความสามัคคีกัน มีความผูกพัน กันเหมือนเป็นญาติพี่น้องกัน

วิถีชีวิตของนางวัลลา ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปคือเปลี่ยนแปลงไปในสิ่งที่ดีขึ้น เช่นบทบาทของตนเอง นอกจากจะอยู่กับบ้านก็จะมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างๆ และได้ นำ ประสบการณ์ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไปใช้มีการร่วมกิจกรรมกลุ่ม อาทิเช่น ประชุมอบรม การประกอบอาชีพนอกจากอาชีพทำสวนชาจะมีอาชีพเสริม เช่น การทำสวนเกษตร ผสมผสานจะมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เหลือก็นำไปขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนความสัมพันธ์กับเครือญาติยังมีความผูกพันกันเหมือนเดิม เนื่องจากได้ร่วมกิจกรรมกัน อย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สามารถให้กู้ยืมเงินกลุ่มไปเป็นทุนประกอบอาชีพและร้านค้า ก็จะช่วยให้ซื้อของในราคาถูก นอกจากนั้นยังได้รับความรู้ในการทำหาเห็ด

13. ระบบคิด

เธอมีความคิดว่าหมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านที่มีชาวบ้านรักกัน สามัคคีกัน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ มีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปี มีอากาศที่บริสุทธิ์เท่าที่ตนเองไปพบเห็น ไม่มีที่ไหนที่น่าอยู่เหมือนหมู่บ้านผาแดง ตนเองจึงอยากจะรักษาไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะให้มีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านผาแดงให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

เธอเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมทุกครั้งของหมู่บ้าน เช่น ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ประเพณีปอยหลวง ประเพณีปีใหม่มือง (สงกรานต์) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเธอเล่าว่า “ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ในวันยี่เป็งชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดจะมีการฟังเทศน์ ฟังธรรม มีการปล่อยโคมลอยเพื่อเป็นการปล่อยเคราะห์และนำทางสู่สวรรค์ มีการตกแต่งซุ้มประตูดัด ประตูดิวहार ตลอดจนประตูบ้านของชาวบ้าน ห้วยต้นกล้วย กลางคืนจะมีการจุดดอกไม้ไฟ คืนวันเพ็ญ (วันเพ็ญเดือน 12) ชาวบ้านจะนำกระทงที่ทำด้วยใบตองกล้วยไปลอยที่แม่น้ำ เป็นการสะเดาะเคราะห์และขอพระจะส่งเกิดว่างานยี่เป็งเป็นงานที่มีความผูกพันไปด้วยวัฒนธรรมของต้นกล้วย ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ทำกระทงโดยใช้ใบตองกล้วยหรือตกแต่งซุ้มประตูดัดด้วยต้นกล้วยแล้ว จะได้รับบุญกุศลหลังจากทำบุญเสร็จแล้วก็จะขุดต้นกล้วยไปปลูกไว้ด้านหลังของบริเวณวัดในวันยี่เป็งชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดจะมีการฟังเทศน์ ฟังธรรม มีการปล่อยโคมลอย เพื่อเป็นการปล่อยเคราะห์และนำทางสู่สวรรค์ มีการตกแต่งซุ้มประตูดัด ประตูดิวहार ตลอดจนประตูบ้านของชาวบ้าน ห้วยต้นกล้วย กลางคืนจะมีการจุดดอกไม้ไฟ คืนวันเพ็ญ (วันเพ็ญเดือน 12) ชาวบ้านจะนำกระทงที่ทำด้วยใบตองกล้วยไปลอยที่แม่น้ำเป็นการสะเดาะเคราะห์และขอพร จะส่งเกิดว่างานยี่เป็งเป็นงานที่มีความผูกพันไปด้วยวัฒนธรรมของต้นกล้วย ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ทำกระทงโดยใช้ใบตองกล้วยหรือตกแต่งซุ้มประตูดัดด้วยต้นกล้วยแล้ว จะได้รับบุญกุศลหลังจากทำบุญเสร็จแล้วก็จะขุดต้นกล้วยไปปลูกไว้ด้านหลังของบริเวณวัด”

15. การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรี

เธอกล่าวว่า “เดิมนั้นมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์มาใช้เป็นของส่วนรวมเพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้อัดตั้งกลุ่ม

เพื่อพัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัจจุบันกลุ่มสตรีมีสมาชิกทั้งหมด 112 คน มีทุนดำเนินงานของกลุ่ม ประมาณ 10,000 บาท กลุ่มสตรีได้ไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า กลับมารวมกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า และประชุมปรึกษากันแก้ไขปัญหารายได้จากการทำสวนขามมีรายได้น้อย โดยการนำผู้รู้หรือผู้ที่มีประสบการณ์ทำขามาสาธิตการทำขามาให้ และรวมกลุ่มแปรรูปขามาให้สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง” เช่นเดียวกันกับเพื่อนๆ

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

เธอกล่าวว่าได้เข้าร่วมขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง ดังนี้

1. เข้าร่วมการประชุมสมาชิกกลุ่มสตรีผู้นำ มีการแลกเปลี่ยนกันเรื่อง การประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อช่วยเหลือกัน และกันในด้านเงินทุน รวมกลุ่มแปรรูปขามาให้ขามีผลผลิตดีขึ้น ชาวบ้านมีอาชีพเสริมมีรายได้อีกเพิ่มขึ้น และกลุ่มเกษตรผสมผสาน เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้อีกเพิ่มขึ้น และไม่เสี่ยงต่อการทำสวน
2. สมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อเป็นตัวอย่างสมัครเข้าเป็นสมาชิก เพื่อเป็นตัวอย่าง เนื่องจากสมมติตนเองเป็นครู ชาวบ้านนับถือเมื่อมีการรวมกลุ่ม จะตัดสินใจเป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากคำนิยามของสตรีในหมู่บ้าน ถ้าหากผู้นำสตรีหรือญาติผู้นำ สมัครเป็นสมาชิก แล้ว เขาจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรวมกลุ่มง่ายขึ้น เนื่องจากสตรีที่เป็นผู้นำ และญาติของผู้นำ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าและมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ไปบ้างแล้ว
3. ผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิก กลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน
4. เป็นที่ปรึกษาให้กับสตรีก่อนมีการรวมกลุ่ม เนื่องจากสามีเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านผาแดง สตรีก็จะให้ความนับถือ เมื่อมีการรวมกลุ่มสตรี สตรีก็จะมาปรึกษาสามีตนเอง และปรึกษาตนเอง เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการรวมกลุ่ม

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางวัลลาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรีที่ได้ไปเรียนรู้ต่างจังหวัดหรือต่างท้องถิ่น ส่งเอกสารมาให้บ้าง นำความรู้เหล่านั้นมา

แลกเปลี่ยนช่วยเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มไปรษณีย์ กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ นางวัลลา ได้ให้ความร่วมมือ ผู้นำกลุ่มโดยการช่วยในการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยร่วมประชุมแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อมีการบอกกล่าวและร่วมเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน นางวัลลา มีการทำการเกษตรผสมผสานเหมือนกัน ทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นในกลุ่มที่จะชม สมาชิกเข้ามาร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงาม อากาศบริสุทธิ์และได้ช่วยกันวางแผน เพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถขยายธรรมชาติให้กับคนภายนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากหมู่บ้านของเค้าเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านไป – มา และแวะชมธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเขาจึงช่วยกันคิด ทำกิจกรรมโดยการทำตาข่าย ทำไม้กวาด ทำเกษตรผสมผสาน นำมาผนวกกับแนวคิดการนำธรรมชาติมาเป็นจุดขาย หรือทำที่พัก ในลักษณะโฮมสเตย์ ทำให้สมาชิกเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มเป็นอย่างดี

17.1.2 กองทุนชุมชน

เนื่องจาก สตรีบ้านผาแดงได้พยายาม ช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการทำ มาหากิน การผลิตและการบริโภคของหมู่บ้านร่วมกันทำให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการ ประชาสังคม คือใช้ระบบกองทุนเป็นกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสต้นทุน ทุกประเภทในชุมชน เพื่อจัดการให้เกิดความเท่าเทียมทั้งในการรับผลประโยชน์ในเชิง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการช่วยกันคิดจัดตั้งกองทุนขึ้น นางวัลลาได้ไปศึกษาดูงาน กลุ่มสตรีม่านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่อง กองทุนกลุ่มออมทรัพย์สัจจะโดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่ สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือ จัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้ โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนา เอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิก

สามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการ ประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชน เข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

การเรียนรู้ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้ง การเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน มีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน ได้มีการเรียนรู้จากครอบครัว เช่นนางเพ็ญศรีได้มาช่วยปราชญ์ชาวบ้าน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาและชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่มทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอก หมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็น วัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน นางวัลลาไป ศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกัน ทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่าย การเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการ รวมกลุ่มสตรี

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

นางวัลลาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาคมนั้นมีทั้ง ปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรี ซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการได้มีความตั้งใจ และพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

นางวัลลา ได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนา ชนบท เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนวัสดุ – อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขใน การรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองทางการมีผู้นำมีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นเพื่อรักษาให้มียกย่องอยู่ในชุมชน ถ้าหากหมู่บ้านไหนชุมชนไหนที่

ต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกมุมหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

17.1.2 เครือข่ายการเรียนรู้

นางวัลลามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายในหมู่บ้านของตนเอง แล้วได้ออกไปร่วมกับเครือข่ายนอกหมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในตำบล อำเภอ ตลอดจนมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน แล้วได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางวัลลาได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือ นายผจญ มาบุญ ซึ่งผู้นำมีความเข้มแข็ง เช่น ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่ายและผู้นำไม่เป็นทางการมี ผู้นำสตรีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พระปราชญ์ ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม นางวัลลา ได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้าร่วมกลุ่มในการช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้านและได้พาสมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการทำกิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง นายผจญ มาบุญได้ให้ความช่วยเหลือในการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง จะแนะนำให้คนในครอบครัวไปสมัคร ก่อนหรือเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่นๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นบुरาให้สนับสนุน กลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาฟืนมาคั่วหา ทำชาแห้งก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก

18.1 สมาชิกกลุ่ม

นางวัลลาจะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มในครั้งแรกก็จะมีการให้เหตุผล นางศรีนวล นางกัลยา และนางอุ้นเรือนได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มทำไม้กวาด พร้อมกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านรวม 7 คน กลับมาถ่ายทอดและรับสมัครสมาชิกในการรวมกลุ่มมีสตรีเพียง 15 คน เข้าร่วมรวมกลุ่มและมีสตรีที่ไม่เห็นด้วยที่ไม่เข้าร่วมกลุ่มให้เหตุผลว่า ตนเองไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เมื่อผู้นำไปศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามกลับมา และประกอบกับผู้ใหญ่บ้านได้นำข่าวสารจากการบอกมา

ประกอบการตัดสินใจสตรี ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรี และสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคีในหมู่บ้านคณะของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคน ช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตร ผสมผสานกองทุนชุมชน ฯลฯ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยความสามัคคีของสมาชิก จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

นางวัลลาไปช่วยงานทำบุญต่างๆ เช่น งานศพ งานพิธีกรรมต่างๆ นั้น ถ้าหากครัวเรือนไหนไม่ไปร่วมกิจกรรมงานศพ หรืองานพิธีกรรมสังคมในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

นางวัลลาได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท พัฒนาชุมชน สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 11

1. ชื่อ นางสาวศรีออน ประดิษฐ์ทอง
2. อายุ 49 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับชื่อ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง
4. จำนวนบุตร 2 คน
5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ
 1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน
 2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง
 3. เครือข่ายการเรียนรู้
 - 3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น
 - 3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ ตนเอง จะมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงาน ในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า โครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
6. อาชีพ ประกอบอาชีพทำสวน และค้าขาย
7. ที่อยู่ เลขที่ 57 บ้านผาแดง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
8. บทบาททางสังคม เจริญญีกกลุ่มสตรีบ้านผาแดง
9. วิถีชีวิต

ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวของบิดามารดา จนเมื่ออายุ 18 ปี หลังจากนั้นได้ย้ายเข้าไปอยู่บ้าน นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง ผู้เป็นสามี จนถึงปัจจุบันซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

10. ระบบการผลิต

ระบบการผลิต ครอบครัวนางศรีออน ประดิษฐ์ทอง จะประกอบอาชีพทำสวนชา และขายของชำ นอกจากนั้นก็จะทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว พอแต่งงานก็มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นคือ เลี้ยงดูบุตรให้การศึกษาอบรม ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับบุตรด้านอาหาร ยารักษาโรค การทำมาหากิน เป็นต้น เมื่อมีเวลาว่างก็จะไปหาของป่าตามฤดูกาล เช่น ฤดูกาลหน่อไม้ก็จะไปหาหน่อไม้ หาเก็บเห็ด หาปูปลาในลำห้วย หรือหาเก็บผัก เช่น ผักกูด ปลีกกล้วยป่า เมื่อนำของป่ามา รับประทานเหลือก็จะนำขาย เป็นประจำทุกวันตนเองจะไปซื้อของที่ตลาดแม่มาลัยมาขายและ

นำพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาลไปขายที่ตลาดแม่มาลัยและวางขายหน้าบ้านตนเองที่ติดกับถนนสายแม่มาลัยไปอำเภอปาย สินค้าของบ้านผาแดงที่มีคนนิยมซื้อกันมากคือปลีก้วยป่าเครื่องเทศ (มะแขว่น และจะข่าน) เป็นอาหารที่หายากของคนในเมือง ตนเองจึงช่วยซื้อ และรับฝากขายจากชาวบ้าน ไปขายที่ตลาดในตัวเมือง

11. ระบบความสัมพันธ์

เนื่องจากนางศรีออน เป็นคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดงตั้งแต่เด็ก ทำให้รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านผาแดงเป็นอย่างดี และมีญาติพี่น้องของตนเองที่ตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านผาแดงหลายครัวเรือน ทำให้มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือกันตั้งแต่อาหารการกิน การเจ็บไข้และการประกอบอาชีพ เมื่อมีความเดือดร้อนก็จะขอความช่วยเหลือหยิบยืมกัน เช่น อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ พืชผัก เครื่องปรุงอื่นๆ เมื่อมีการขาดเหลือก็จะขอกันหรือฝากไปซื้อหรือซื้อจากตลาดมาแบ่งปันกัน ส่วนการเจ็บไข้ก็จะมีการดูแลกัน ช่วยกันโดยแบ่งยารักษาโรคหรือสมุนไพรให้ใช้ ถ้าหากไปรักษาโรงพยาบาลก็จะไปส่งหรือไปเยี่ยมกัน ส่วนการประกอบอาชีพก็จะแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ ช่วยแรงงานโดยการเอามือกัน เช่น เก็บใบชา มัดชา เป็นต้น ความผูกพันกันจะมีการเรียกชื่อโดยใช้ลุง ป้า น้า อา นำหน้า เช่น คนที่เป็นเด็กกว่าตนบางคนก็จะเรียกตนเองว่า พี่ น้า ป้า ทำให้ผู้เรียกและผู้ฟังมีความอบอุ่น มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนั้นก็จะมีการช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น งานทำบุญเข้าพรรษา งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เป็นต้น

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ครอบครัวนางศรีออน ประดิษฐ์ทอง จะนับถือศาสนาพุทธ จะไปทำบุญทุกวันพระหรือตามแต่สะดวก จะส่งอาหารไปกราบพระตามที่หมู่บ้านแบ่งเป็นหมวดๆ เพื่อส่งอาหารให้วัด จะนับถือผีปู่ย่าตายาย จะทำพิธีขอขมาบอกกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการทำกิจกรรมในบ้าน ทุกปีจะไปเลี้ยงผีที่บ้านต้นผี (ตัวแทนของตระกูล) ซึ่งจะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ส่วนในหมู่บ้านก็จะมีผีเสื้อบ้านซึ่งมีหอเสื้อบ้านจะสังเกตดู ถ้าเรามาจากอำเภอแมงแตงตามถนนสายแม่มาลัย-ปาย จะเห็นหอเสื้อบ้านอยู่ก่อนเข้าหมู่บ้านผาแดง ถ้าเราจะออกจากหมู่บ้านไปที่ไหนๆ ก็จะบอกกล่าวขอให้ปกป้องรักษาหรือถ้าเรากลับจากที่อื่นจะเข้าหมู่บ้านก็จะบอกกล่าว ในหนึ่งปีจะมีการสืบทอดบ้าน ชาวบ้านผาแดงก็จะนำข้าวปลาอาหารไปกราบและจะประกอบพิธีกรรมโดยการนำเสดง (ข้าวปลาอาหาร) ไปกราบและขอพร ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านผาแดงมีสุขภาพจิตดี มีความสามัคคีกัน มีความผูกพันกันเหมือนเป็นญาติพี่น้องกัน

วิถีชีวิตของได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปคือเปลี่ยนแปลงไปในสิ่งที่ดีขึ้น เช่น บทบาทของตนเอง นอกจากจะอยู่กับบ้านก็จะมีการเข้าร่วมประชุมกลุ่มต่างๆ และได้ไปศึกษาดูงานร่วมกับกลุ่ม จะต้องมีการบริหารเวลาเนื่องจากเป็นสมาชิกกลุ่มหลายๆกลุ่ม จะต้องร่วมกิจกรรมกลุ่ม อาทิเช่น ประชุมอบรม การประกอบอาชีพนอกจากอาชีพทำสวนชา ก็จะมีอาชีพเสริม เช่น การทำสวนเกษตรผสมผสาน จะมีการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เหลือกินนำไปขายทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้มูลสัตว์ทำปุ๋ยอินทรีย์ รายได้นอกจากจะมีรายได้จากการทำสวนชา จะมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการค้าขาย เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์กับเครือญาติยังมีความผูกพันกันเหมือนเดิม เนื่องจากได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สามารถให้กู้ยืมเงินกลุ่มไปเป็นทุนประกอบอาชีพและร้านค้า ก็จะช่วยให้ซื้อของในราคาถูก

13. ระบบคิด

นางศรีออน มีความคิดว่าหมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านที่มีชาวบ้านรักกัน สามัคคีกัน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ ที่แตกต่างไปจากหมู่บ้านอื่นๆ ตนเองจะทราบดี เนื่องจากตนเองนำสินค้าที่มีในหมู่บ้านผาแดงไปขาย จะเป็นสินค้าที่เป็นที่นิยมของคนทั่วไปมีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปีมีอากาศที่อุดมสมบูรณ์ ตนเองจึงอยากจะรักษาไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะให้มีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านผาแดงให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

เธอนับถือศาสนาพุทธ ไปทำบุญตักบาตร และประกอบพิธีกรรมต่างๆ เธอได้เข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ของหมู่บ้านเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประเพณีเข้าพรรษา และออกพรรษา ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ประเพณีปอยหลวง ประเพณีปีไหมเมือง (สงกรานต์)

15. การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรี

เธอเล่าว่า “กลุ่มสตรีบ้านผาแดงเดิมนั้นมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นส่วนรวมเพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้จัดตั้งกลุ่ม เพื่อพัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงได้มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นสามารถรองรับการช่วยเหลือสนับสนุนกับ

องค์กรภายนอก อาทิเช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่น จึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการเริ่มแรกจะมีการชักชวนสมาชิกมารวมกลุ่มกันในปี พ.ศ. 2524 มีสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 80 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 102 คน มีคณะกรรมการ 1 คณะ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย”

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

เธอเล่าว่าได้มีส่วนในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง ดังนี้

1. เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มสตรี มีการแลกเปลี่ยนกันเรื่องการประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อช่วยเหลือกัน และกันในด้านเงินทุน รวมกลุ่มแปรรูปชา เพื่อให้ชามีผลผลิตดีขึ้น ชาวบ้านมีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้นและกลุ่มเกษตรผสมผสานเพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และไม่เสี่ยงต่อการทำสวน
2. สมัครเข้าเป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มแปรรูปชา และกลุ่มเกษตรผสมผสาน
3. ผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

นางศรีออนเล่าให้ฟังว่า “ได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรีตั้งแต่ไปเรียนรู้ส่งมาบ้าง นำความรู้มาแลกเปลี่ยนช่วยเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้ มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ นางศรีออนได้ให้ความร่วมมือ ผู้นำกลุ่มโดยการช่วยในการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยร่วมประชุมแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อมีการบอกกล่าว และร่วมเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน”

17.1.2 กองทุนชุมชน

นางศรีออนได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีม่านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ที่จะโดยกลุ่มสตรีซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอกทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

นางศรีออนเล่าว่า “ได้เริ่มมีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน จากครอบครัว และปราชญ์ชาวบ้านคือนางเพ็ญศรีได้มาช่วย ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ แปรรูปชา (ทำชาแห้ง) และชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน

นางศรีออน เป็นคนช่วยจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านออกไปขายนอกหมู่บ้าน ได้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับลูกค้าทำให้มีการนำมาถ่ายทอดให้กับคนในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านทราบข้อมูล ข่าวสารจากการได้รับจากภายนอก เพื่อเข้ามาพัฒนาไปคู่บ้านของตนเอง เช่น นำไม้กวาดดอกหญ้าไปจำหน่ายให้กับโรงเรียนมอฟอร์ดในตัวจังหวัดเชียงใหม่ ปีละ 500 อัน ทางโรงเรียนแนะนำในการทำด้ามไม้กวาด โดยเปลี่ยนด้ามไม้กวาดจากไม้ไผ่เป็นไม้เนื้อแข็ง การเรียนรู้ภายนอกชุมชน สตรีมีโอกาไปเรียนรู้จากหลายๆ แห่งที่มีการรวมกลุ่มกับเพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำมีการจัดการร่วมกัน นางศรีออนไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่

ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี” เธอกล่าว

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

เธอกล่าวว่า “การที่เธอได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรี ซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการมีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้านพยายามมาชวนตนเองไปร่วมกิจกรรม”

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

นางศรีออนมีการสัมพันธ์แบบเครือญาติ หรือเสมือนญาติ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชนในด้านการประกอบอาชีพ ประเพณีงานทำบุญต่างๆ ตลอดจนอาหารการกิน จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกันในหมู่บ้าน ถ้าเป็นอาหารที่มีราคาแพง จะช่วยซื้อมาแบ่งแบ่งซื้อกัน โดยเฉพาะหมูเมื่อมีการชำแหละหมูในหมู่บ้านจะมีการแบ่งสันปันส่วนที่เท่าๆ กัน หรือที่เรียกว่า “ตกป๋น” โดยการจัดการคือ นำราคาหมูที่ซื้อภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน แล้วนำจำนวนคนที่ซื้อเนื้อหมูมาหารราคาหมู ชำแหละเป็นกองๆ โดยแบ่งชิ้นส่วนของหมูให้เท่าๆ กัน สตรีจะมีบทบาทในการทำอาหารทำให้มีการตัดสินใจในการ “ตกป๋น” จะซื้อได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด วัฒนธรรมในการ “ตกป๋น” เป็นความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านที่มีการช่วยเหลือกัน จึงทำให้สตรีสนใจการรวมกลุ่ม

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

เธอได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองทางการมีผู้นำมีการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อรักษาให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน ถ้าหากหมู่บ้านไหนชุมชนไหนที่ต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกมุมหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

17.1.2 เครือข่ายการเรียนรู้

นางศรีออนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้ามสบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มาใช้ในการรวมกลุ่ม นางศรีออนได้ไปทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้านชุมชน ก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ของป่า พืชผักพื้นบ้านฯ จึงได้นำมาเป็นข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

นางศรีออนได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือนายผจญ มานูญ ซึ่งผู้นำมีความเข้มแข็ง เป็นผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้านและสามีเธอคือนายวิชัย ประดิษฐ์ทอง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่ายและผู้นำไม่เป็นทางการมี ผู้นำสตรีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พระ ปราชญ์ ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม นางศรีออนได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้ามารวมกลุ่มในการช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้านและได้พาสมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการทำกิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง นายผจญ มานูญ ได้ให้ความช่วยเหลือในการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง จะแนะนำให้คนในครอบครัวไปสมัคร ก่อนหรือเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่น ๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นให้สนับสนุน กลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาฟืนมาคั่วชา ทำชาแห้งก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก

18.1 สมาชิกกลุ่ม

เธอได้ให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกที่ดีในการรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

เธอได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา ขอมรับในกฎระเบียบในหมู่บ้านเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่นๆ เช่นหากสมาชิกผู้ใดไม่มีการช่วยเหลือในกลุ่ม แม้จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วก็ตามก็จะไม่มีสิทธิ์ในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

ได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุน กองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่อง การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กร ภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

รายชื่อ 12

1. ชื่อ นางสาวพรรณ สีสม
2. อายุ 42 ปี
3. สถานภาพการสมรส สมรสกับชื่อ นายมานิตย์ สีสม
4. จำนวนบุตร 1 คน
5. การศึกษา แบ่ง เป็น 3 ช่วงคือ

1. ครอบครัว ได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากครอบครัวด้านการทำมาหากิน อาชีพ และการบ้านการเรือน

2. การศึกษาในระบบโรงเรียน สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านผาแดง

3. เครือข่ายการเรียนรู้

3.1 ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ในงานทำบุญ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 นอกชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับตำบล อำเภอ ตนเอง จะมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงาน ในสถานที่ต่างๆ เช่น ไปดูกลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้า โครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

6. อาชีพ ประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยงและรับจ้างทั่วไป

7. ที่อยู่ เลขที่ 193 บ้านผาแดง ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

8. บทบาททางสังคม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสตรี

กลุ่มทำไม้กวาด

กลุ่มเกษตรผสมผสานกลุ่มแปรรูปซาแห้ง

กลุ่มฉาปนกิจสงเคราะห์

9. วิถีชีวิต

ในวัยเด็ก เธอเกิด และเรียนหนังสือ ที่บ้านห้วยทราย อำเภอแม่ริม มาแต่งงาน และอาศัยในหมู่บ้านผาแดงก่อนที่จะมาอยู่ในหมู่บ้านผาแดง พ่อแม่มารับจ้างทำสวนซา เก็บใบซา เธอจะตามพ่อแม่มาพักอาศัยในหมู่บ้านผาแดง ในช่วงหยุดเรียน เธอจะช่วยพ่อแม่ เก็บใบซา และไปหาเก็บของป่า

ต่อมาในวัยสาวหลังจากเธอจบจากโรงเรียนบ้านห้วยทราย เธอจะมาช่วยพ่อแม่ รับจ้างเก็บใบซา และมาแต่งงานกับนาย มานิตย์ สีสม จากการที่เธอเข้ามาอยู่กับสามีที่หมู่บ้านผาแดง เธอมีหน้าที่ทำงานบ้าน หุงหาอาหารให้แก่สมาชิกในครอบครัว และจะดูแลครอบครัวเหมือนผู้หญิงทุกๆ ไปในหมู่บ้านผาแดง ถ้าหากมีเวลาว่างก็จะรับจ้างเกี่ยวกับเกษตรกร ตามแต่เขาจะมว่าจ้าง ในฤดูกาลเก็บเห็ด เก็บหน่อ เก็บของป่า ก็จะไปเก็บมาไว้กิน ถ้าเหลือก็จะนำไปขาย

10. ระบบการผลิต

ระบบการผลิต ครอบครัวนางสุพรรณ สีสม จะประกอบอาชีพทำสวนซา และขายของชำ นอกจากนั้นก็จะทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่อาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค การเงินการบัญชีของครอบครัว พ่อแต่งงานก็มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นคือ เลี้ยงดูบุตรให้การศึกษาอบรม ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับบุตรด้านอาหาร ยารักษาโรค การทำมาหากิน เป็นต้น เมื่อมีเวลาว่างก็จะไปหาของป่าตามฤดูกาล เช่น ฤดูกาลหน่อไม้ก็จะไปหาหน่อไม้ หาเห็ดเห็ด หาปลาในลำห้วย หรือหาเก็บผัก เช่น ผักกูด ปลีกล้วยป่า เมื่อนำของป่ามา รับประทานเหลือก็จะนำขาย เป็นประจำทุกวันตนเองจะไปซื้อของที่ตลาดแม่มาลัยมาขายและนำพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาลไปขายที่ตลาดแม่มาลัย และวางขายหน้าบ้านตนเองที่ติดกับถนนสายแม่มาลัยไปอำเภอปาย สินค้าของบ้านผาแดงที่มีคนนิยมซื้อออกมา คือปลีกล้วยป่า เครื่องเทศ (มะแขว่น และจะข่าน) เป็นอาหารที่หายากของคนในเมือง ตนเองจึงช่วยซื้อ และรับฝากขายจากชาวบ้าน ไปขายที่ตลาดในตัวเมืองเช่นเดียวกับอีกหลายครอบครัวอื่นๆ ในหมู่บ้าน

11. ระบบความสัมพันธ์

เธอเป็นคนที่มีความผูกพันกับหมู่บ้านผาแดง เนื่องจากอาศัยอยู่ในหมู่บ้านผาแดง เป็นเวลานานถึง 25 ปี เธอคิดว่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ทำให้เธอมีความสุข มีความอบอุ่น มีอาชีพที่พอเพียงกับการดำรงชีวิต จึงมีความรักในหมู่บ้านแห่งนี้

12. ระบบความเชื่อและคุณค่า

ความเชื่อ ศาสนา คุณค่า ความเชื่อครอบครัวของเธอ นับถือศาสนาพุทธ ทุกวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนาจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด ทุกปีครอบครัวครอบครัวของเธอจะไปทำบุญในวันสำคัญ คือ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา ตานกัวยสลาก (สลากภัตร) ทำบุญบ้านใหม่ ปีใหม่เมือง ประเพณียี่เป็งจะไปทำบุญตักบาตร เชื้อในผีบ้านผีเรือน ทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้านซึ่งจะมีศาลอยู่ที่หัวบ้านทุกปีจะมีการเลี้ยงผีเสื้อบ้าน ทุกคนจะมีการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม เพื่อให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

เธอมีการเรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพ งานบ้านงานครัว ตลอดจนการเลี้ยงดูบุตร จากครอบครัวและญาติพี่น้องของตน และการไปศึกษาดูงานร่วมกับชาวบ้าน ได้เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มทำชาแห้ง กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มทำไม้กวาด และได้มีอาชีพเสริม และมีรายได้เพิ่มขึ้น

13. ระบบคิด

เธอมีความคิดว่าหมู่บ้านผาแดงเป็นหมู่บ้านที่มีชาวบ้านรักกัน สามัคคีกัน มีอาหารอุดมสมบูรณ์ ที่แตกต่างไปจากหมู่บ้านอื่นๆ ตนเองจะทราบดี เนื่องจากตนเองนำสินค้าที่มีในหมู่บ้านผาแดงไปขาย จะเป็นสินค้าที่เป็นที่นิยมของคนทั่วไปมีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น มีต้นไม้ที่สมบูรณ์ ลำน้ำที่เป็นลำห้วยไหลตลอดปีมีอากาศที่อุดมสมบูรณ์ ตนเองจึงอยากจะรักษาไว้ให้ลูกหลาน ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงไปกว่านี้ และมีความคิดว่าอยากจะให้มีกลุ่มที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านผาแดงให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน เช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่นๆ ของหมู่บ้าน

14. ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

เธอนับถือศาสนาพุทธ ไปทำบุญตักบาตร และประกอบพิธีกรรมต่างๆ เธอได้เข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ของหมู่บ้านเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประเพณีเข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีตานกัวยสลาก (สลากภัตร) ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) ประเพณีปอยหลวง ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์)

15. การก่อตัวและพัฒนาของกลุ่มสตรี

เธอเล่าว่า “กลุ่มสตรีบ้านผาแดง เดิมนั้นมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือสตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ รวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นของส่วนรวม เพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้จัดตั้งกลุ่ม เพื่อพัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงได้มีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นสามารถรองรับการช่วยเหลือสนับสนุนกับองค์กรภายนอก อาทิเช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่นจึงมีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการเริ่มแรกจะมีการชักชวนสมาชิกมารวมกลุ่มกันในปี 2524 มีสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 80 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 102 คน มีคณะกรรมการ 1 คณะ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย”

16. การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

เธอเล่าว่า ได้มีส่วนในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง ดังนี้

1. เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มสตรี มีการแลกเปลี่ยนกันเรื่องการประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อช่วยเหลือกัน และกันในด้านเงินทุน รวมกลุ่มแปรรูปชาเพื่อให้ชามีผลผลิตดีขึ้น ชาวบ้านมีอาชีพเสริมมีรายได้เพิ่มขึ้นและกลุ่มเกษตรผสมผสาน เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และไม่เสี่ยงต่อการทำสวน

2. สมัครเข้าเป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มแปรรูปชา และกลุ่มเกษตรผสมผสาน

3. ผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

17. ปัจจัยที่ทำให้มีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ของสตรี

17.1 ปัจจัยภายในชุมชน

17.1.1 ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

เธอเล่าให้ฟังเหมือนกับกรณีศึกษาท่านอื่นๆ ว่า “ได้ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรีตั้งแต่ไปเรียนรู้ส่งมาบ้าง นำความรู้มาแลกเปลี่ยนช่วยเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็น

ทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจมีการเรียนรู้มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มไปรูปซา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ เธอได้ให้ความร่วมมือ ผู้นำกลุ่มโดยการช่วยในการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยร่วมประชุมแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อมีการบอกกล่าว และร่วมเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน”

17.1.2 กองทุนชุมชน

เธอได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีม่านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง ได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ โดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหา ร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่อง คือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอกทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

17.1.3 การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

เธอเล่าว่า “ได้เริ่มมีการเรียนรู้ในหมู่บ้านจากครอบครัว และปราชญ์ชาวบ้าน คือนางเพ็ญศรีได้มาช่วย ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ ชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน เธอเป็นคนช่วยจัดพิมพ์ของหมู่บ้านออกไปขายนอกหมู่บ้านร่วมกับนางศรีออน ประดิษฐ์ทองได้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับลูกค้าทำให้มีการนำมาถ่ายทอดให้กับคนในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านทราบข้อมูล ข่าวสารจากการได้รับจาก

ภายนอกเพื่อเข้ามาพัฒนาไปหมู่บ้านของตนเอง เช่น นำไม้กวาดดอกหญ้าไปจำหน่ายให้กับโรงเรียนมงฟอร์ตในตัวจังหวัดเชียงใหม่ ปีละ 500 อัน ทางโรงเรียนแนะนำในการทำด้ามไม้กวาดโดยเปลี่ยนด้ามไม้กวาด จากไม้ไผ่เป็นไม้เนื้อแข็ง การเรียนรู้ภายนอกชุมชน สตรีมีโอกาสดูไปเรียนรู้ จากหลายๆ แห่งที่มีการรวมกลุ่มกับเพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำมีการจัดการร่วมกัน เธอไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่หิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาด้วยกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี” เธอกล่าว

17.1.4 ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

เธอกล่าวว่า “การที่เธอได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรี ซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการมีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้านพยายามมาชวนตนเองไปร่วมกิจกรรม”

17.2 ปัจจัยภายนอกชุมชน

เธอมีการสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือเสมือนญาติมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ ประเพณีงานทำบุญต่าง ๆ ตลอดจนอาหารการกินจะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกันในหมู่บ้าน ถ้าเป็นอาหารที่มีราคาแพง จะช่วยซื้อมาแบ่งแบ่งซื้อกัน โดยเฉพาะหมู เมื่อมีการชำแหละหมูในหมู่บ้านจะมีการแบ่งสันปันส่วนที่เท่าๆ กัน หรือที่เรียกว่า “ตกป๋น” โดยการจัดการคือ นำราคาหมูที่ซื้อภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน แล้วนำจำนวนคนที่ซื้อเนื้อหมูมาหารราคาหมู ชำแหละเป็นกองๆ โดยแบ่งชิ้นส่วนของหมูให้เท่าๆ กัน สตรีจะมีบทบาทในการทำอาหารทำให้มีการตัดสินใจในการ “ตกป๋น” จะซื้อได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด วัฒนธรรมในการ “ตกป๋น” เป็นความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านที่มีการช่วยเหลือกัน จึงทำให้สตรีสนใจสานการรวมกลุ่ม

17.2.1 การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

เธอได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองทางการมีผู้นำมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อรักษาให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน ถ้าหากหมู่บ้านไหนชุมชน ไหนที่ต้องการความช่วยเหลือนั้น ๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรีบ้านผาแดง เป็นอีกมุมหนึ่งที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

17.1.2 เครือข่ายการเรียนรู้

เธอได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้ามสบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้นำประสบการณ์มาใช้ในการรวมกลุ่ม เธอได้ไปทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้านชุมชน ก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ของป่า พืชผักพื้นบ้านฯ จึงได้นำมาเป็นข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

18. กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม

เธอได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือนายผจญ มาบุญ ซึ่งผู้นำมีความเข้มแข็ง เช่น ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่ายและผู้นำไม่เป็นทางการมี ผู้นำสตรีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พระปราชญ์ ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม เธอได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้ามารวมกลุ่มในการช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้านและได้พาสมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการทำกิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง นายผจญ มาบุญ ได้ให้ความช่วยเหลือในการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง จะแนะนำให้คนในครอบครัวไปสมัคร ก่อนหรือเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่น ๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นให้สนับสนุน กลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาพื้นมาควั่น ทำชาแห้งก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก

18.1 สมาชิกกลุ่ม

เธอได้ให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกที่ดีในการรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา

18.2 กฎระเบียบในหมู่บ้าน

เธอได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา ยอมรับในกฎระเบียบในหมู่บ้านเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่นๆ เช่นหากสมาชิกผู้ใดไม่มีการช่วยเหลือในกลุ่ม แม้จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วก็ตามก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่ม เพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

18.3 หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

ได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท สนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท สาธารณสุขสนับสนุนกองทุนสาธารณสุขมูลฐาน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรีและการประชาสัมพันธ์ของชุมชน

ปัจจัย กลไก ที่สนับสนุนสตรีในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสัมพันธ์ในชุมชน

4.1 การก่อตัวและพัฒนากลุ่มสตรี

ในอดีตนั้นมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเพื่อช่วยเหลือกันในงานทำบุญต่างๆ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานโรงเรียน หรืองานศพ ก็จะช่วยเหลือกันด้านแรงงาน คือ สตรีจะช่วยกันทำอาหาร จัดหาของใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันจัดซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ มาไว้ใช้เป็นของส่วนรวม เพื่อให้สมาชิกยืมไปใช้ ต่อมาทางราชการได้มาแนะนำให้จัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาสตรีทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีการออมเงินช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสตรีบ้านผาแดงได้ไปเห็นหมู่บ้านใกล้เคียงรวมกลุ่มสตรีแล้วได้ผล จึงมารวมกลุ่มสตรีขึ้น มีสมาชิกทั้งหมด 108 คน

การก่อตัว

จากกรณีศึกษา 12 ราย ทูกรายกล่าวว่า การก่อตัวเป็นกลุ่มประชาสังคมของสงฆ์ในชุมชนชนบท เป็นไปตามธรรมชาติอยู่แล้ว คือการร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน บางกิจกรรมต้องอาศัยสตรีเป็นสำคัญ เช่น การทำอาหารสำหรับงานบุญต่างๆ การร่วมมือดังกล่าวเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครือข่ายที่มีการช่วยเหลือกันในการเกิด เจ็บ ตาย ช่วยดูแลกันเมื่อมีการคลอดบุตรในหมู่บ้าน ก็จะช่วยกันต้มน้ำ แบ่งอาหาร แนะนำในการดูแลตัวเองขณะที่ตั้งครรภ์และหลังคลอด ตลอดจนการเลี้ยงดูบุตรหลาน เมื่อมีการตายก็จะช่วยเข้าภาพงานศพ เตรียมอาหาร เตรียมเครื่องใช้ในพิธีกรรม ช่วยเหลือกันในการเงินคือโดยการรวมกลุ่มเรียกว่ากลุ่มฌาปนกิจ ช่วยกันครัวเรือนละ 3 บาท ปัจจุบันครัวเรือนละ 25 บาท หลังจากมีการเผาศพเรียบร้อยแล้ว จะเปลี่ยนกันไปนอนเป็นเรือนของเจ้าภาพงานศพ นอกจากการช่วยเหลือและด้านการเกิดการตายแล้ว การทำมาหากินก็เช่นกัน จะช่วยเก็บใบชา มัดชา หมักชา ทำเมี่ยง และช่วยกันนำผลผลิตไปจำหน่าย นางศรีนวล และนางศรีออน จะเป็นผู้นำผลผลิตชาหรือเมี่ยงออกไปจำหน่ายนอกชุมชน ถ้าหากใครจะขายก็จะนำไปฝากนางศรีนวล และนางศรีนวลไปขายจะมีการหักเฉพาะค่ารถเท่านั้น ส่วนมีของป่าหรือพืชผักพื้นบ้านก็สามารถนำไปฝากขายได้ ส่วนอาหารการกินที่ไม่มีขายในหมู่บ้านก็จะให้ซื้อมาแบ่งกัน หรือหารกัน เช่น กะปิ ปลา ร้า ปลา ย่าง ฯลฯ โดยจะซื้อจากตลาดภายนอกมาแบ่งกัน นอกจากนั้นแล้วยังมีการชำแหละหมูในหมู่บ้าน ซึ่งนางอ่อนเรื่อง มามูล ได้อธิบายเรื่องการ “ตกป๋น” หมูว่าในหมู่บ้านสมัยก่อนการไปมาระหว่างหมู่บ้านกับตลาดนั้นลำบากมาก การจะซื้อเนื้อหมู เนื้อวัว เนื้อควาย นั้นหายาก ชาวบ้านจึงมีการ “ตกป๋น” โดยการไปหาเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสตรีซึ่งมีบทบาทในการทำอาหารมารวมกันซื้อหมูในหมู่บ้าน หรือนอกหมู่บ้านมาชำแหละแล้วแบ่งกันโดยใช้จำนวนคนที่ซื้ออาหารราคาหมู และได้ชิ้นส่วนของหมูในปริมาณที่เท่ากัน ถ้าหากเทียบกับราคาตลาดภายนอกจะซื้อได้ในราคาถูกกว่าตลาด เมื่อชาวบ้านได้เนื้อหมูมาก็จะนำมาแบ่งลาบ ทำแฮม ย่างหรือตากแห้ง เก็บไว้รับประทาน ส่วนกระดูกหรือชิ้นส่วนอื่นๆ ก็จะนำมาต้มน้ำแกงใส่ผักพื้นบ้านแบ่งให้เพื่อนบ้านที่ไม่ได้ไปซื้อ ซึ่งการชำแหละหมู 1 ตัวในหมู่บ้านก็จะทำให้ชาวบ้านได้กินกันเกือบทุกครัวเรือนโดยการกระจายแบ่งกันไป เมื่อมีการช่วยเหลือกันโดยแบ่งอาหารให้กัน แ่่งซื้อของกินของ ใช้ในราคาถูก ชาวบ้านก็มีความคิดที่จะรวมกลุ่มและต่อมาเมื่อหน่วยงานราชการเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชนบท และได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น สตรีจึงมีความสนใจอยากจะทำให้มีการรวมกลุ่มขึ้น ประกอบกับมีพ่อค้าคนกลางจากจังหวัดเชียงรายเข้ามารับซื้อดอกหญ้าสำหรับนำไปทำไม้กวาด ซึ่งมีกลุ่มชาวบ้านผาแดงไปตัดมาขายให้กับพ่อค้าคนกลาง หลังจากนั้นก็มีผู้นำสตรี 3 คน คือนางศรีนวล

นางกัลยา และนางกิ่งแก้ว ได้มาพูดคุยกัน และได้ชวนเพื่อนบ้านอีกหลายคนรวมประมาณ 12 คน ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีทำไม้กวาดที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แล้วนำเอาประสบการณ์ที่ไปพบเห็นมาเล่าให้สตรีบ้านผาแดงฟัง และมีการรับสมัครสมาชิกกลุ่มประมาณ 15 คน แต่ทางผู้นำ 3 คนก็ไปรวมกลุ่มขึ้นเป็นทางการ มีสตรีที่มาร่วมประชุมบางคนไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่มสตรีทำไม้กวาด เขาให้เหตุผลว่าไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เพราะสตรีที่เข้ามาสมัครเป็นผู้ที่ทำไม้กวาดไม่เป็น แต่จะทำเก็บไว้ใช้เองและขายภายในกลุ่มกันเอง ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากภายนอกชุมชน ผู้นำสตรี 3 คนและสมาชิกกลุ่มสตรีจำนวน 15 คน ก็ยังไม่เลิกความคิดที่จะรวมกลุ่ม จึงได้พากันไปดูงาน กลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม เป็นกลุ่มสตรีที่มีการจัดตั้งขึ้นและพัฒนากลุ่มจนมีความเข้มแข็ง จะเด่นในลักษณะของการออมทรัพย์สัจจะ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่นทำเต้าเจี้ยว และผลไม้เชื่อม ซึ่งมีวัตถุดิบที่นำมาแปรรูปอยู่ในหมู่บ้าน หลังจากนั้นสตรีบ้านผาแดงก็กลับมาและประสานผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการได้ช่วยประชาสัมพันธ์ มีสตรีเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มอีก 65 คน กลุ่มเดิม 15 คน รวมทั้งหมด 80 คน รวมกลุ่มในลักษณะเป็นทางการ มีผู้นำ มีการแบ่งหน้าที่ มีการจัดการในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และเมื่อมีกิจกรรมรวมพลังในระดับตำบลและอำเภอ กลุ่มสตรีผาแดงก็จะไปร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ผู้นำที่เป็นทางการคือ ผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยประชาสัมพันธ์ และได้นำข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม เพื่อรวมพลังในการร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของอำเภอมานำมาเล่าให้กับสมาชิกกลุ่มสตรีฟัง กลุ่มสตรี

การพัฒนาการของกระบวนการประชาสังคม

เมื่อกลุ่มสตรีเข้าร่วมกิจกรรมในการรวมพลังก็เป็นที่หมายปองของนักการเมืองต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุน ในการตัดเสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของสตรีที่ไว้สวมใส่ในงานรวมพลังต่างๆ สนับสนุนกองทุน วัสดุอุปกรณ์ สำหรับไว้ใช้ในกิจกรรมของหมู่บ้าน หลังจากนั้นสตรีได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มสตรีซึ่งเริ่มแรกเก็บเงินคนละ 20 บาท ได้เงินกองทุนทั้งหมด 1,600 บาท ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก กลุ่มสตรีจึงมีการนำกองทุนใช้จ่ายหมุนเวียนภายในกลุ่ม โดยการมอบหมายให้คณะกรรมการสตรีเป็นผู้บริหารจัดการหลังจากนั้นสตรีจึงได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านโดยเฉพาะการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สตรีได้ช่วยกันคิด วิเคราะห์ หาแนวทางในการหาอาชีพเสริม จึงได้มีการนำเอาเรื่องของการรวมกลุ่มการทำไม้กวาดมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันใหม่ และได้มีการทำ

โครงการฝึกอบรมการนำไม้กวาดขึ้น โดยประสานงานสำนักงานพัฒนาชุมชน มาให้คำแนะนำในการรวมกลุ่ม การนำไม้กวาดและได้ประสานกรมแรงงานมาเป็นวิทยากร สอนทำไม้กวาด จึงมีการจัดการอบรมขึ้น 15 วัน โดยสมาชิกทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ซึ่งมาจากกลุ่มที่ทำไม้กวาดไว้ใช้และกลุ่มตัดดอกหญ้ายาว ทำให้ได้รับผลตอบแทนและสามารถเป็นอาชีพเสริมได้เป็นอย่างดี จึงมีสมาชิกที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มอีก 2 คน รวมสมาชิกทั้งหมด 35 คน มีทุนดำเนินการทั้งหมด 89,655 บาท มีคณะกรรมการบริหารจัดการ โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หลังจากนั้นสมาชิกกลุ่มสตรีได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันในการพัฒนาอาชีพเดิมของครอบครัว โดยมีนางขวัญตา นางศรีนวล นางกัลยา นางวัลลา และนางอ่อนเรือนได้ประสาน นางเพ็ญศรี ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถทำชาแห้งมาแลกเปลี่ยนในที่ประชุม นางเพ็ญศรีได้ กล่าวในที่ประชุมว่าตนเองได้ออกไปทำงานในบริษัททำชาแห้งมีชื่อแห่งหนึ่ง และมีความรู้ประสบการณ์ แล้วนำมาทดลองปรับปรุงสวนชา และนำมาขอดขามาคั่วเป็นชาแห้ง แล้วนำไปขาย ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของคนทั่วไป และได้รับผลตอบแทนสูงกว่าการทำชาหมักหรือเมี่ยง เนื่องจากเมี่ยงมีตลาดแคบและผลผลิตในการจำหน่ายค่อนข้างยาก จากการทำชาแห้งตนเองไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องแรงงาน ถ้าหากนำมาทำชาแห้งในรูปกลุ่มตนเองคิดว่าจะประหยัดด้านแรงงาน และลดต้นทุนไปเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการวิเคราะห์ร่วมกันจึงมีการตัดสินใจทำชาแห้งโดยการเชิญนางเพ็ญศรี มาช่วยสาธิตและได้ยืมเงินกลุ่มทำไม้กวาดมาเป็นทุนสำรอง แต่ก่อนที่จะทำชาแห้งจึงได้ชวนสมาชิกที่สนใจไปศึกษาดูงาน การทำชาแห้ง การคั่วกาแฟ และการปลูกกาแฟที่โครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากกลับมาได้ประกาศรับสมัครสมาชิกที่สนใจเข้ามาเป็นสมาชิก สมัครเริ่มแรกทั้งหมดจำนวน 25 คน และมีคณะกรรมการบริหารจัดการ โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ปัจจุบันมีทุนดำเนินการทั้งหมด 40,000 บาท ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเป้าให้การสนับสนุนอุปกรณ์คั่วชา และบรรจุภัณฑ์เป็นเงิน 30,000 บาท จากการบอกเล่าจากนางขวัญตา นางอ่อนเรือนและนางอ่อนเรือน หลังจากมีกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้ โดยเฉพาะอาชีพเสริมที่มีการพัฒนาอาชีพเดิมของชาวบ้าน จึงมีสตรีเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีเพิ่มขึ้นอีก 22 คน ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มสตรีทั้งหมด 102 คน มีคณะกรรมการชุดเดิมบริหารจัดการ และมีทุนดำเนินงานเฉพาะกลุ่มสตรีคงเหลืออยู่ 10,000 บาท ไว้ใช้ในการบริหารจัดการ นอกจากนั้นแล้วสตรีได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาช่วยเหลือโครงการให้เงินทุนในการกู้ยืมไปประกอบอาชีพร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ฯ เพื่อการผลิตและนำดอกผลไปแบ่งปันคืนให้กับกลุ่มที่นำไปบริหารให้สมาชิกกู้ยืมในกลุ่ม เช่น กลุ่มทำไม้กวาด และอีกส่วน

หนึ่งได้นำไปเป็นทุนการศึกษาช่วยเหลือบุตรหลานในหมู่บ้าน กลุ่มสตรียังได้มีการรองรับด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าไปให้ความรู้ในด้านการทำเกษตรผสมผสาน กลุ่มสตรีเล็งเห็นว่าการทำเกษตรผสมผสานสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้ นางศรีนวล นางอุ้นเรือง นางวัลลา มีความสนใจในการทำเกษตรผสมผสานได้ทดลองทำ ทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน และได้รับความรู้จากสื่อทีวี สิ่งพิมพ์ จากการทำชาของคอยาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และได้ไปที่วัดและนำแนวคิดการทำธุรกิจชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามของหมู่บ้าน และใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาของชุมชนมาเป็นจุดขาย เพื่อให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากแนวคิดนี้ ขณะนี้อยู่ในระหว่างทำแผนงาน โครงการเสนอผู้นำหมู่บ้านเห็นชอบและเสนอของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณฝึกอบรมชาวบ้าน วัสดุ-อุปกรณ์สำหรับสร้างที่พักต่อไป

จากการที่กลุ่มสตรีได้จัดตั้งขึ้นในลักษณะที่เป็นทางการมีผู้นำมีการแบ่งหน้าที่ มีการจัดการในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ในกิจกรรมที่ทำการซึ่งเป็นการพัฒนาการของกระบวนการประชาสังคม ที่สำคัญคือการออกไปทำกิจกรรมก้าวน้ำทิ้งผลงานและผลทางสังคม คือความสามัคคีและการพึ่งพากันที่เกิดขึ้นได้ด้วยศักยภาพของสตรีเอง และได้พัฒนาศักยภาพโดยการเรียนรู้ทั้งภายในประภาชนอกชุมชน แล้วนำมาปฏิบัติเชื่อมโยงไปสู่ภายนอกชุมชน เพื่อต่อรอง และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

การขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม ของกลุ่มสตรีบ้านผาแดง

สมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกรายได้มีการประสานการช่วยเหลือพบปะพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน เช่นผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน พระภิกษุ และครูที่อยู่ในหมู่บ้านในการจัดตั้งและรวมกลุ่ม และมีการนำความรู้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรี มาถ่ายทอดให้ สมาชิกในครอบครัว เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะช่วยไปถ่ายทอดให้กับญาติพี่น้องของตนเอง และตนเองยังได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาส เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านได้นำไปตัดสินใจในการรวมกลุ่ม สมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกรายร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรี และสมาชิกกลุ่มสตรี ให้มีการแลกเปลี่ยนพบปะกันเรื่อง การประกอบอาชีพของชาวบ้าน การจัดหาทุนในการประกอบอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีสตรีหลายๆ คนซึ่งชาวบ้านให้ความไว้วางใจ จะมอบหมายให้ดูแลด้านการเงินของหมู่บ้าน และดูแลเรื่อง

อาหารการกินในงานทำบุญต่างๆ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีกลุ่มสตรี จะนัดสตรีทั้งหมู่บ้านมาพูดคุยกัน เรื่องการทำมาหากิน การประกอบอาชีพ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วชวนกันรวมกลุ่มสตรี มีการการผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้านเข้าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน นอกจากนั้น มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อเป็นตัวอย่าง เนื่องจากเป็นผู้นำกลุ่มสตรีที่สตรีในหมู่บ้านให้ความไว้วางใจๆ เมื่อมีการรวมกลุ่ม ชาวบ้านจะตัดสินใจเป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากคำนิยามของสตรีในหมู่บ้าน ถ้าหาก ผู้นำสตรี หรือญาติผู้นำ สมัครเป็นสมาชิก แล้ว เขาจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรวมกลุ่มง่ายขึ้น เนื่องจากสตรีที่เป็นผู้นำ และญาติของผู้นำ จะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าและมีภาวะวิเคราะห้ สังเคราะห์ไปแล้ว ตลอดจนมีการประสานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาทำงานในหมู่บ้านผาแดง เช่น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่การเกษตร เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศุภนิมิตร์ ที่มาให้ข้อมูลข่าวสารของการรวมกลุ่มเพิ่มเติม

4.2 ปัจจัย กลไก ที่สนับสนุนสตรีในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมในชุมชน

ปัจจัยที่สนับสนุนให้สตรีมีการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมในชุมชน พอสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในและภายนอก โดยรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่

1. ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

จากกรณีศึกษารายสมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกรายให้ความร่วมมือใน

การขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม สตรีตั้งแต่ไปเรียนรู้สั่งมาบ้าง นำความรู้มาแลกเปลี่ยน ช่วยเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสตรี ผู้นำในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่ม โดยช่วยกันคิดช่วยกันทำกิจกรรม ช่วยกันตัดสินใจ มีการเรียนรู้มีการจัดการ จนสามารถเกิดกิจกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มนำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มออมทรัพย์ นางวัลลภา นางนงเยาว์ นางศรีอ่อน และนางสมศรี ได้ให้ความร่วมมือ ผู้นำกลุ่มโดยการช่วยในการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ โดยร่วมประชุมแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อมีการบอกกล่าวและร่วมเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน นางศรีนวล นางวัลลภา นางกิ่งแก้ว และนางอุ้นเรือน มีการทำการเกษตรผสมผสานเหมือนกัน ทำให้มีความคิดในแนวทางเดียวกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นในกลุ่มที่จะชมสมาชิกเข้า

มาร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ และช่วยกันวางแผน เพื่อให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถขายธรรมชาติให้กับคนภายนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากหมู่บ้านของเค้าเป็นหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านไป - มา และแวะชมธรรมชาติของหมู่บ้าน พวกเขาจึงช่วยกันคิด ทำกิจกรรมโดยการทำตาข่าย ทำไม้กวาด ทำเกษตรผสมผสาน นำมาผนวกกับแนวคิดการนำธรรมชาติมาเป็นจุดขาย หรือทำที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ ทำให้สมาชิกเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มเป็นอย่างดี

2. กองทุนชุมชน

เนื่องจาก สตรีบ้านผาแดงได้พยายาม ช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการทำมาหากิน การผลิตและการบริโภคของหมู่บ้านร่วมกัน ทำให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคมคือใช้ระบบกองทุนเป็นกระบวนการทางธุรกิจ เข้ามาจัดการกับกระแสต้นทุนทุกประเภทในชุมชนเพื่อจัดการให้เกิดความเท่าเทียมทั้งในการรับผลประโยชน์ในเชิงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการช่วยกันคิดจัดตั้งกองทุนขึ้น สมาชิกกฎหมายทุกราย ได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีม่านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตงได้รับประสบการณ์ด้านการจัดการเรื่องกองทุนกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ โดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้นำเอาแนวคิดกองทุนชุมชนเข้ามาถ่ายทอดสู่สมาชิกสตรี และได้มีการชักชวนรวมกลุ่มและลงหุ้น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการประชุม ทำกิจกรรมต่อเนื่องคือจัดตั้งร้านค้า และมีการแบ่งผลกำไรทำให้สามารถสนับสนุนให้ชุมชนมีการพึ่งตนเองได้โดยศักยภาพของชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชนมีการบริหารจัดการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีการเชื่อมต่อไปยังกองทุนคุณครูภายนอก เช่น กองทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน กองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนำกองทุนชุมชนไปเชื่อมต่อกับกองทุนภายนอก ทำให้มีการขยายตัวของกองทุน สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินไปใช้เป็นทุนการศึกษาเด็ก การสนับสนุนกองทุนสงเคราะห์ราษฎรหมู่บ้าน กองทุนสาธารณูปโภค เป็นต้น

ดังนั้น กองทุนจึงเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประชาสังคมขึ้นและนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

3. การเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม

การเรียนรู้ มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการประชาสังคมในชุมชน มีทั้งการเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน สมาชิกเป้าหมายทุกรายมีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน ได้มีการเรียนรู้จากครอบครัว เช่น การทำอาหาร การประกอบอาชีพ เรียนรู้จากเพื่อนบ้าน เช่น นางเพ็ญศรี เป็นปราชญ์ชาวบ้าน โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพในการศึกษา

และชาวบ้านที่ทำไม้กวาดไว้ใช้เองในหมู่บ้านมาช่วยรวมกลุ่ม ทำไม้กวาด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลบางส่วนจากคนภายนอกหมู่บ้าน เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน เช่น พ่อค้าคนกลางในการรับซื้อดอกหญ้าซึ่งเป็นวัตถุดิบในหมู่บ้าน นอกจากนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน นางสาวศรีนวล และนางศรีออน เป็นคนช่วยจัดพิมพ์ของหมู่บ้านออกไปขายนอกหมู่บ้านได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับลูกค้าทำให้มีการนำมาถ่ายทอดให้กับคนในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านทราบข้อมูลข่าวสารจากการได้รับจากภายนอก เพื่อนำมาพัฒนาในหมู่บ้านของตนเอง เช่น นำไม้กวาดดอกหญ้าไปจำหน่ายให้กับโรงเรียนมงฟอร์ตในตัวจังหวัดเชียงใหม่ ปีละ 500 อัน ทางโรงเรียนแนะนำในการทำด้ามไม้กวาดโดยเปลี่ยนด้ามไม้กวาด จากไม้ไผ่เป็นไม้เนื้อแข็ง การเรียนรู้ภายนอกชุมชน สตรีมีโอกาสไปเรียนรู้จากหลายๆ แห่งที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันคิดช่วยกันทำมีการจัดการร่วมกัน สมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกรายไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีตำบลสบเปิงและการแปรรูปชา กาแฟของโครงการหลวงแม่เหิยะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แล้วนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปเรียนรู้จากภายนอกเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ นับว่าเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ สามารถขับเคลื่อนการรวมกลุ่มสตรี

4. ความตั้งใจและพยายามของผู้นำสตรี

จากการรวมกลุ่มสตรี ซึ่งมีสมาชิกเป้าหมายทุกรายได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาสังคม นั้นมีทั้งปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม แต่ผู้นำสตรี ซึ่งเกิดจากผู้นำไม่เป็นทางการไม่มีความตั้งใจและพยายามให้เกิดการรวมกลุ่มสตรีขึ้นในหมู่บ้าน

นางศรีนวล นางกัลยา นางอุ้นเรือน ได้พูดคุยกันและชักชวนเพื่อนรวมญาติพี่น้องไปศึกษาดูงาน การทำไม้กวาดดอกหญ้าที่อำเภอเวียงป่าเป้าแล้วกลับมาตั้งกลุ่มทำไม้กวาด แต่ก็มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยก็จะให้เหตุผลในการรวมกลุ่มว่าตนเองไม่มีความถนัดการทำไม้กวาด มีสมาชิกเข้ามาสมัครรวมกลุ่มเพียง 15 คน ทางผู้นำก็ไม่ทอดทิ้งพยายามนำสมาชิก 15 คนไปศึกษาดูงานกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง แล้วจึงกลับมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับสตรีบ้านผาแดง โดยการไปประสานผู้นำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะได้รับความช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้ามารวมกลุ่มสตรี ซึ่งมีสมาชิกเข้ามาสมัครเพิ่ม รวมทั้งหมดได้ 80 คน จึงมีการรวมกลุ่มสตรีขึ้นเป็นทางการ มีผู้นำที่เป็นทางการ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แต่ผู้นำยังไม่พอใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มและพาสมาชิกออกไปหาประสบการณ์ร่วมกับผู้นำหมู่บ้านในการรวมพลังสตรี ร่วมกับหมู่บ้าน

อื่นในระดับตำบลและอำเภอจนสามารถได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ทำให้สตรีที่ยังไม่ได้สมัครเข้าร่วมกลุ่มได้ตัดสินใจเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 102 ราย การรวมกลุ่มสตรีครั้งนี้เกิดจากความตั้งใจและความพยายามของผู้นำสตรี ซึ่งสามารถขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการประชาสัมพันธ์ของสตรีในชุมชนได้

5. ความสัมพันธ์ในชุมชน

จากกรณีศึกษา 2 ราย สมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกราย มีการสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือเสมือนญาติ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ ประเพณีงานทำบุญต่าง ๆ ตลอดจนอาหารการกิน จะมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกันในหมู่บ้าน ถ้าเป็นอาหารที่มีราคาแพง จะช่วยซื้อมาแบ่งแบ่งซื้อกัน โดยเฉพาะหมู เมื่อมีการชำแหละหมูในหมู่บ้านจะมีการ“ตกป๋น” โดยการจัดการคือ นำราคาหมูที่ซื้อภายในหมู่บ้านหรือนอกหมู่บ้าน แล้วนำจำนวนคนที่ซื้อเนื้อหมูมาหารราคาหมู ชำแหละเป็นกอง ๆ โดยแบ่งชิ้นส่วนของหมูให้เท่า ๆ กัน สตรีจะมีบทบาทในการทำอาหารทำให้มีการตัดสินใจในการ“ตกป๋น” จะซื้อได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด วัฒนธรรมในการ“ตกป๋น” เป็นความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านที่มีการช่วยเหลือกัน จึงทำให้สตรีสนใจสนใจการรวมกลุ่ม นางอุ่นเรือน นางศรีนวล และนางขวัญตา ได้นำเอาความคิดที่ชาวบ้านได้ฝากกันซื้ออาหารมาแบ่งหรือหารกันซื้อ และการ “ตกป๋น” เนื้อหมูมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน ซึ่งเขามีความคิดร่วมกันว่า ถ้าหากมีการซื้อของจำนวนมากจะได้ราคาถูกกว่าท้องตลาด แล้วนำมาแบ่งกันซื้อในเครือญาติพี่น้องกัน จะได้ซื้อของในราคาถูกกว่าท้องตลาดและชาวบ้านไม่ต้องเสียเวลาออกไปซื้อของที่ตลาดเอง จะมีตัวแทนไปช่วยซื้อมาให้ ส่วนเนื้อหมูก็จะไม่ซื้อหมูจากที่อื่น จะหาซื้อหมูในหมู่บ้านก่อน เพื่อเป็นตลาดให้กับคนเลี้ยงหมูในหมู่บ้าน เมื่อมีการชำแหละหมูก็จะได้ซื้อกันในราคาถูก นับว่าการสัมพันธ์ในหมู่บ้านเป็นการช่วยเหลือกันทุกด้าน ทำให้สตรีสามารถนำมาขับเคลื่อนในการรวมกลุ่มได้

ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ ความช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน และ เครือข่ายการเรียนรู้

1. การให้ความช่วยเหลือภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

จากกรณีศึกษา 12 รายสมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกรายได้รับการสนับสนุนด้านทุนและวิชาการต่างๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐบาล และองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนด้านวิชาการ และทุนในการประกอบอาชีพตลอดจนวัสดุ – อุปกรณ์ที่เกินขีดความสามารถของคนในราชการ แต่จะต้องมีเงื่อนไขในการรองรับงบประมาณ โดยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเองทางการ มีผู้นำมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ มีการตั้งกฎระเบียบขึ้น เพื่อรักษาให้มีกองทุนอยู่ในชุมชน

ถ้าหากหมู่บ้านไหนชุมชน ไหนที่ต้องการความช่วยเหลือนั้นๆ ก็จะต้องรวมกลุ่มซึ่งกลุ่มสตรี บ้านผาแดง เป็นอีกหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังองค์กร ของรัฐและองค์กร พัฒนาเอกชน นางศรีนวล นางอุ้นเรียน นางกัลยา และนางกิ่งแก้วได้มีการไปประชาสัมพันธ์ให้ สตรีมีการรวมกลุ่มขึ้นเนื่องจากได้ไปพบเห็นกลุ่มสตรีบ้านท่าข้าม ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จัดตั้งกลุ่มสตรีมีการรวมหุ้นแล้วสามารถเชื่อมโยงไปหากองทุนภายนอกชุมชน จึงมี ความพยายามช่วยกันรวมกลุ่มและทางนักพัฒนาจากองค์กร พัฒนาเอกชนได้มาให้ข้อมูล เกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าถ้าหากมีการรวมกลุ่มเป็นทางการมีผู้นำ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทางองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีกองทุนสนับสนุน การประกอบอาชีพ โดยให้เงินยืมแล้วนำดอก ผลไปเป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้าน ทางผู้นำสตรีและสตรีได้มาแลกเปลี่ยนพูดคุยและ ช่วยกันตัดสินใจรวมกลุ่มนั้นมา เพื่อรองรับความช่วยเหลือ

2. เครือข่ายการเรียนรู้

นอกจากสตรีจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายในหมู่บ้านของตนเอง แล้วได้ออกไปร่วมกับเครือข่ายนอกหมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการประชุม ในตำบล อำเภอ การไปดูงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การไปติดต่อค้าขายกับคนนอกชุมชน ตลอดจนมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อของในหมู่บ้าน แล้วได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการรวมกลุ่มในหมู่บ้านนางศรีนวล นางกัลยา นางอุ้นเรียน ได้นำสมาชิกสตรี จำนวน 12 ราย ไปแลกเปลี่ยนเครือข่ายนอกชุมชนที่อำเภอเวียงป่าเป้า และสมาชิกเป้าหมาย ทุกรายได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสตรี บ้านท่าข้ามสบเปิง และโครงการหลวงซึ่งทำให้ได้ นำประสบการณ์มาใช้ในการรวมกลุ่ม ส่วนนางศรีนวลและนางศรีออนได้ไปทำการค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้าในตลาดนอกหมู่บ้านชุมชน ก็ได้รับประสบการณ์ในการนำมาพัฒนาด้าน สิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในหมู่บ้าน เช่น ของป่า พืชผักบ้านๆ จึงได้นำมาเป็น ข้อชักชวนในการรวมกลุ่ม

4.3 กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการประชาสังคม ได้แก่

1. ผู้นำ

จากกรณีศึกษาสมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกรายได้ร่วมกิจกรรมกับผู้นำคือ นายผจญ มามูล ซึ่งผู้นำมีความเข้มแข็ง ผู้นำที่เป็นทางการ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมกับ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีในหมู่บ้าน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้าน 8 ฝ่ายและผู้นำ ไม่เป็นทางการมีผู้นำสตรีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ พระ ปราชญ์ ชาวบ้าน ได้มาช่วยสนับสนุนให้ เกิดการรวมกลุ่ม สมาชิกทุกกลุ่มเป้าหมายทุกรายได้รับการเชิญชวนจากผู้ใหญ่บ้านให้เข้ามา รวมกลุ่มในการช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ และในการรวมพลังของหมู่บ้านและได้พา

สมาชิกไปแลกเปลี่ยนกับสตรีหมู่บ้านอื่นๆ ในระดับอำเภอ และได้มีการประสานงานกับองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนักการเมืองให้มาเชื่อมโยงในการสนับสนุนทุนในชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพัฒนาอาชีพได้ในวงกว้างและเกิดการพึ่งตนเองในชุมชน ในการทำกิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะคอยให้ความช่วยเหลือ นายวิชัย ประดิษฐ์ทอง นายผจญ มามูล ได้ให้ความช่วยเหลือในการรวมกลุ่มสตรีในการพัฒนาอาชีพจะเข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง จะแนะนำให้คนในครอบครัวไปสมัครก่อนหรือเป็นตัวอย่างแก่สตรีคนอื่นๆ จะขอความร่วมมือชาวบ้านที่เป็นบรุษให้สนับสนุนกลุ่มสตรีในด้านแรงงาน เช่น การไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด การไปหาฟืนมาควั่นทำชาแห้งก่อนที่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก นางศรีนวล นางอ่อนเรือน นางขวัญตา ได้ไปขอความร่วมมือจากผู้นำในการไปหาไม้มาทำด้ามไม้กวาด และหาฟืนมาเป็นเชื้อเพลิงในการศึกษา ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี หลังจากมีการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ทางสตรีจึงไม่ไปรบกวนผู้นำจะหาซื้อไม้สำหรับทำด้ามไม้กวาดและใช้เครื่องควั่นชาโดยไม่ต้องใช้ฟืนมาเป็นเชื้อเพลิง

2. สมาชิกกลุ่ม

จากกรณีศึกษา 12 ราย สมาชิกกลุ่มเป้าหมายทุกราย จะให้ความร่วมมือในขั้นตอนการรวมกลุ่ม ทุกกิจกรรม สมาชิกจะรับฟังข้อมูลข่าวสารในการรวมกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยกับการรวมกลุ่ม ในครั้งแรกก็จะมีการให้เหตุผล นางศรีนวล นางกัลยา และนางอ่อนเรือนได้ไปศึกษาดูงานกลุ่มทำไม้กวาด พร้อมกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านรวม 12 คน กลับมาถ่ายทอดและรับสมัครสมาชิกในการรวมกลุ่มมีสตรีเพียง 15 คน เข้ามารวมกลุ่มและมีสตรีที่ไม่เห็นด้วยที่ไม่เข้ามารวมกลุ่มให้เหตุผลว่า ตนเองไม่มีความถนัดในการทำไม้กวาด เมื่อผู้นำไปศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มสตรีบ้านท่าข้ามกลับมา และประกอบกับผู้ใหญ่บ้านได้นำข่าวสารจากการบอกมาประกอบการตัดสินใจสตรี ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งหมด 102 คน เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดกลุ่มสตรี และสามารถรวมพลังของสตรีในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นความสามัคคีของสตรีในหมู่บ้าน หลังจากมีการรวมกลุ่มสตรีทุกคนช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการรวมกลุ่มทำไม้กวาด กลุ่มแปรรูปชา กลุ่มเกษตรผสมผสานกองทุนชุมชน ฯลฯ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยความสามัคคีของสมาชิกจึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน จนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้

3. กฎระเบียบในหมู่บ้าน

ความเป็นกระบวนการประชาสังคมของหมู่บ้าน เกิดขึ้นในชุมชนบ้านผาแดงมานานแล้ว การไปช่วยงานทำบุญต่าง ๆ เช่นงานศพ งานพิธีกรรมต่าง ๆ นั้น ถ้าหากครัวเรือนไหนไม่ไปร่วมกิจกรรมงานศพหรืองานพิธีกรรม สังคมในชุมชนก็จะลงโทษไม่ให้ความช่วยเหลือครอบครัวนั้น นางศรีนวล นางอุ่นเรือน นางขวัญตา และนางกัลยา ได้พูดถึงการลงหุ้นในการออมทรัพย์สัจจะถ้าหากสมาชิกคนไหนไม่มาลงหุ้น หรือไม่มีสัจจะก็จะถูกตัดในการสนับสนุนการยืมเงินไปประกอบอาชีพ ทำให้สมาชิกทุกรายได้ปฏิบัติตามกฎตามระเบียบที่ยึดถือกันมา หรือถ้าสมาชิกคนไหนไม่มีการช่วยเหลือในการรวมกลุ่มโดยการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มก็จะไม่มีสิทธิในการยืมอุปกรณ์ของใช้ของกลุ่ม ตลอดจนเงินทุนของกลุ่ม หรือได้ซื้อสินค้าในราคาถูกทำให้สมาชิกต้องมารวมกลุ่มเพื่อสิทธิประโยชน์ของตนเอง

4. หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน

หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชนบท และได้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้น กลุ่มสตรีเป็นกลุ่มหนึ่งจำเป็นต้องมีการจัดตั้งเป็นทางการ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนแล้วเชื่อมโยงไปสู่องค์กรภายนอก หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาสนับสนุนในการรวมกลุ่ม เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อประกอบในการตัดสินใจในการรวมกลุ่ม การให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการกลุ่มหรือเชื่อมั่นนโยบายสนับสนุนกลุ่มด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ก็จะมาให้ความรู้ เงื่อนไขในการรวมกลุ่ม เช่น การสนับสนุนกองทุนจากหน่วยงานของรัฐบาล หรือองค์กรพัฒนาเอกชน จะต้องมีการรวมกลุ่มมีผู้นำแบ่งหน้าที่รับผิดชอบจึงจะได้รับการสนับสนุนกองทุน หรือมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในชุมชนจะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อรองรับ จากเงื่อนไขต่างๆ ที่หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาชุมชน เข้ามาตั้งเงื่อนไขทางสตรี ซึ่งหาทางรวมกลุ่มกันนั้น โดยใช้มีการพัฒนาจากกลุ่มเดิมที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นมาเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งมีผู้นำและมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ สตรีกลุ่มเป้าหมายทุกรายได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครัว และทำกล่องบรรจุภัณฑ์ เป็นเงิน 30,000 บาท สนับสนุนกองทุนกลุ่มทำไม้กวาด 50,000 บาท พัฒนาชุมชนสนับสนุนการสร้างอาคารร้านค้าหมู่บ้าน เป็นเงิน 50,000 บาท จากสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมูลนิธิให้เงินยืมในการกู้ยืมประกอบอาชีพ จำนวน 200,000 บาท และนำดอกผลมาใช้เป็นทุนการศึกษาเด็กในหมู่บ้านผาแดง

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาให้ความรู้เรื่อง
การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งนับว่าการรวมกลุ่มสตรีในชุมชนสามารถเชื่อมโยงไปยังองค์กร
ภายนอกชุมชนเพื่อให้มีการช่วยเหลือกองทุนในชุมชนให้เติบโตนำมาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ได้ ดังนั้นจึงทำให้เกิดกลุ่มสตรีนั้นเพื่อรองรับการช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved